

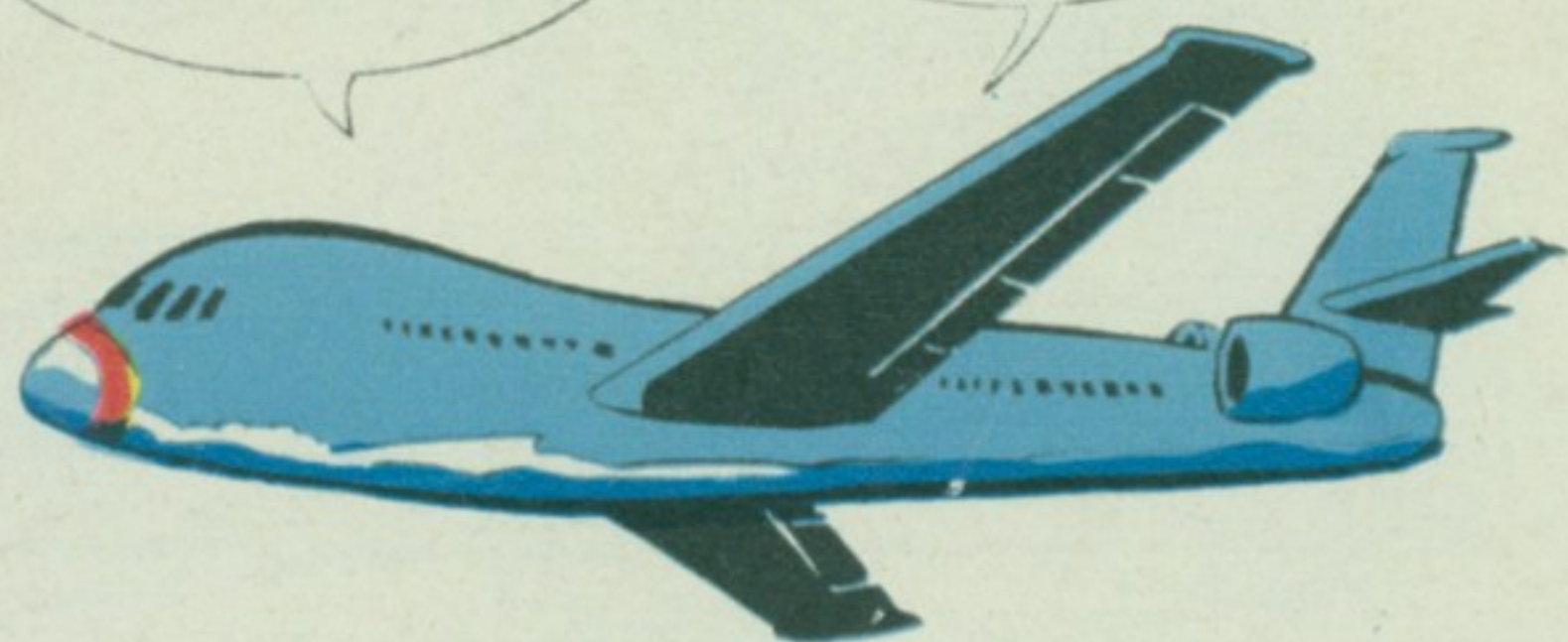
ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК



ВОКИ,
САД СМО
МИРНИ!

ТАЧНО,
МОЈЦА!



ЈОШ
КЕМО СЕ МИ
ВИДЕТИ!

ЕТО,
ТРЕБА САМО
СТАТИ У РЕД И
ПОКАЗАТИ
КЛУЧ!

ПРОКЛЕТИ
ДА СТЕ!



ВОКИ И МИЛИЈАРДА ДОЛАРА
ЕПОХАЛНО ОТКРИКЕ



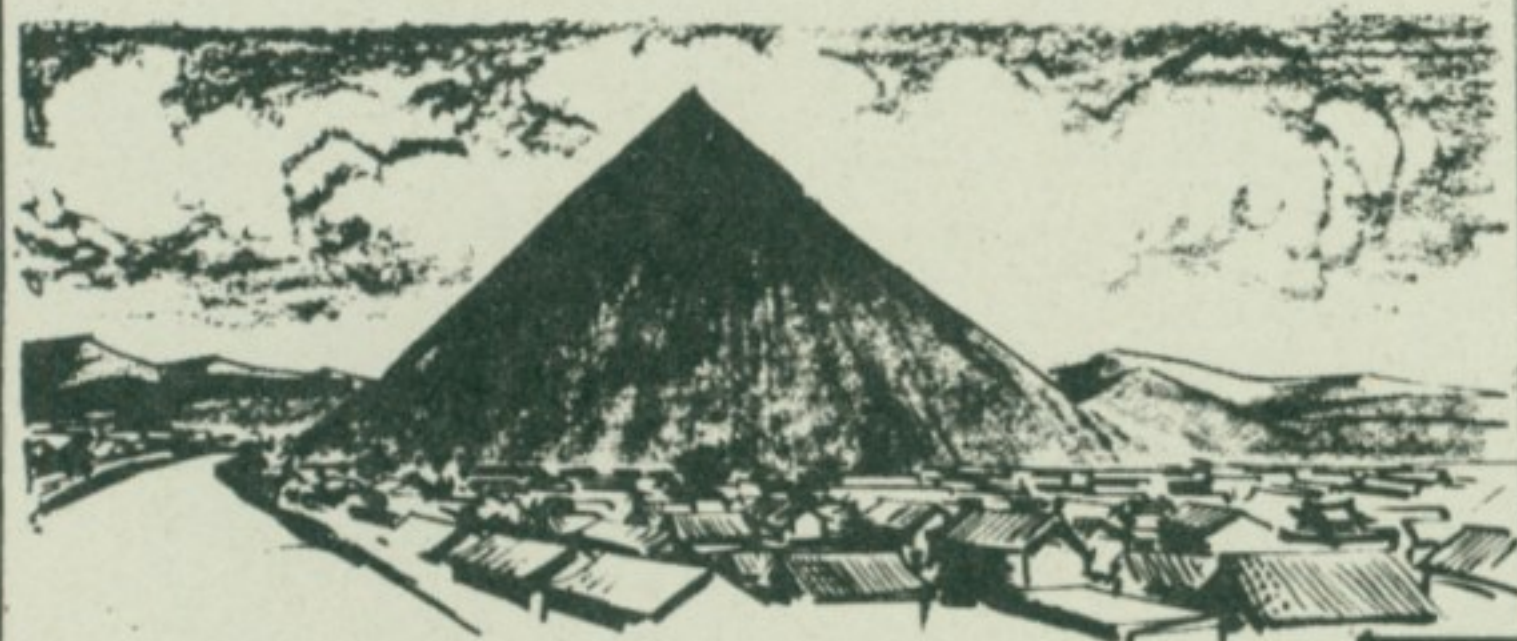
Фирме

Веровати или не!



СТАБЛИКА ПАРАДАЈЗА

ИЗРАСЛА У БАШТИ ЕРСКИНА КОЛИНСА ИЗ МАНАСАСА У ДРЖАВИ ВАШИНГТОН (САД), БИЛА ЈЕ ВИСОКА 4,70 МЕТРА.



ПИРАМИДА

ОД ПЕСКА У ИШАНГУ, У КИНИ, ДЕЛО ЈЕ ПРИРОДЕ. ВИСОКА ЈЕ ОКО 150 МЕТРА И НЕВЕРОВАТНО ПОДСЕЋА НА КЕОПСОВУ ПИРАМИДУ.



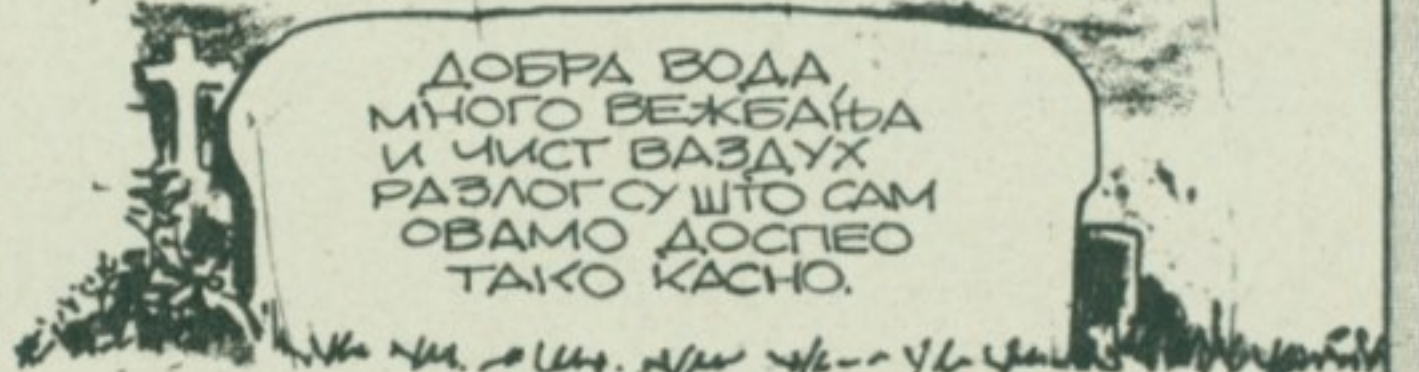
Рудолф Славски
(1910-1999)

ИЗ БЕЧА ИМАО ЈЕ 23 ДЕЦЕ, 23 УНУКА И 23 ПРАУНУКА.



ВЕЛИКИ БУДЯ

ИЗ КАМАКУРА У ЈАПАНУ КОЈИ ЈЕ ВИСОК 13 МЕТРА, ОДОЛЕВА ОЛУЖАМА, ЗЕМЉОТРЕСИМА И ТАЛАСИМА ПЛИМЕ И ОСЕКЕ ВЕК 735 ГОДИНА.



ДОБРА ВОДА МНОГО РЕЖЕЊА И ЧИСТ ВАЗДУХ РАЗЛОГ СУ ШТО САМ ОВАМО ДОСПЕО ТАКО КАСНО.

Етишаф

НА ГРОБУ ДР. ФРИДРИХА КРУПА ИЗ ИЗЕРЛОНА У НЕМАЧКОЈ, КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО 91 ГОДИНУ.



УКОСНИЦЕ

СУ СЕ У ЦЕНТРАЛНОМ КОНГУ НЕКАДА УПОТРЕБАВАЛЕ КАО НОВАЦ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

лед са Аљаске не садржи со, пун је мехурића ваздуха, топи се у пићу и напцима уз пријатан мелодичан звук и убедљиво је најбољег квалитета на свету. То тврди јапанска фирма Верко Јапан, која је и



у Уругвају постоји град који се зове Тридесет три (Treinta y tres) на шпанском. Име је добио по тридесет тројици патриота и бораца за независност земље.

човечије рибице могу веома дуго да гладују. Забележено је да један примерак, који је четрнаест година провео у заточеништву, последњих осам није ништа окусно.



на почетку турске владавине на нашим друмовима појавиле су се камиле. Оне су Турцима служиле за тешке и дугачке војне транспорте све до Беча. Ове животиње су се, као што су и дошле, заједно са Турцима повукле из наших крајева.

једна дискографска кућа из Детроита издала је веома необичну плочу. На њој су снимљени сви они звуци који нас подсећају на годишњи одмор. Тако се може чути авионски мотор, жамор из аеродрома



ских зграда и железничких станица, клопарање вагона, шум таласа, цвркулт птица...

прорачунато је да на Земљу годишње просечно падне 150 метеора.

извесни Д. А. Дејзи из америчког града Синсинатија напросто обожава бели лук – он за само два минута може да поједе чак 91 главицу.



„Британско друштво за борбу против буке” штампало је свој туристички водич. У овом приручнику хотели су означени звездицама од 1 до 6 у зависности од тога да ли гости ма пружају савршени мир и тишину или не.

прва организација Црвеног крста у Југославији настала је 3. августа 1875. године у Црној Гори. Тог дана основан је одбор за помоћ херцеговачким устаницима и избеглицима.

Јапанци користе папирне марамиче већ више од три века. Један енглески путописац написао је још 1637. године: „Јапанци бришу нос неком врстом папира и после га бацају као безвредну ситницу.”

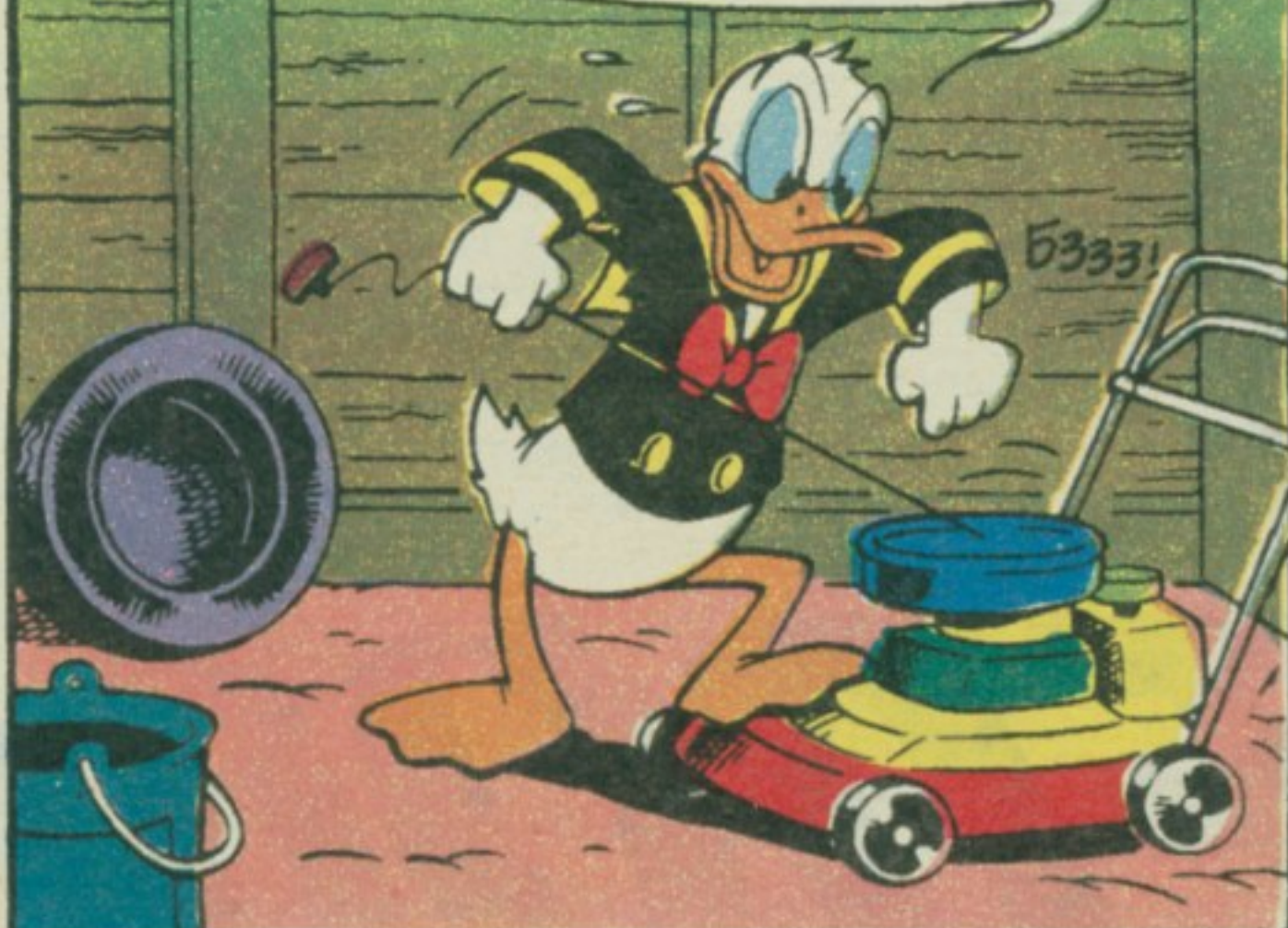




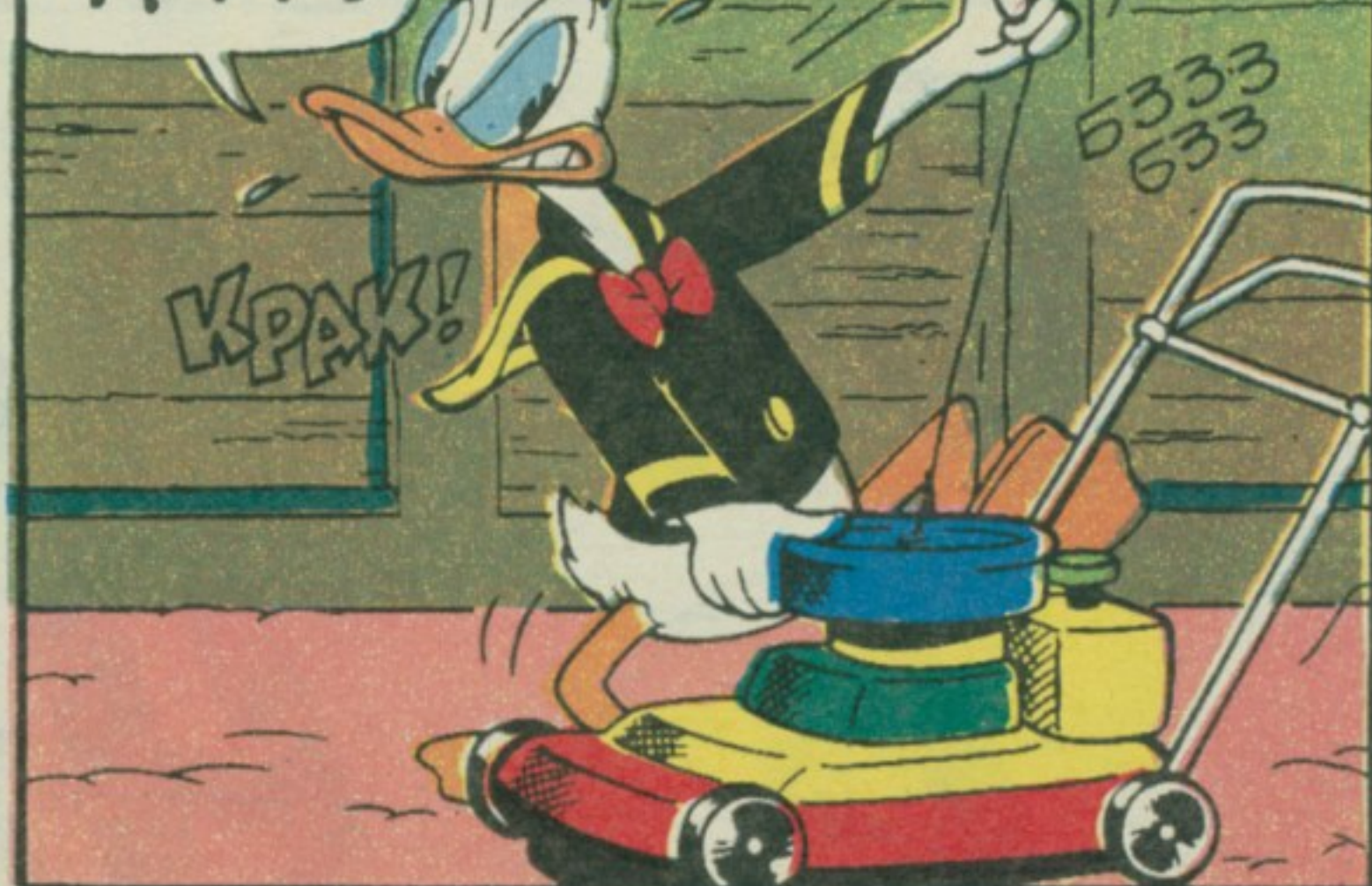
WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ХАЈДЕ ВЕГ ЈЕДНОМ, ТИ
ГЛУПА КОСАЧИЦЕ!



ГРРР!



ПОГЛЕДАЈ, МОЛИМ ТЕ! УЈКА
ПАЈА СЕ ЈОШ МУЧИ ДА
УПАЛИ КОСАЧИЦУ!

ТО ПОКУШАВА
ВЕГ САТИМА!



КОНАЧНО!

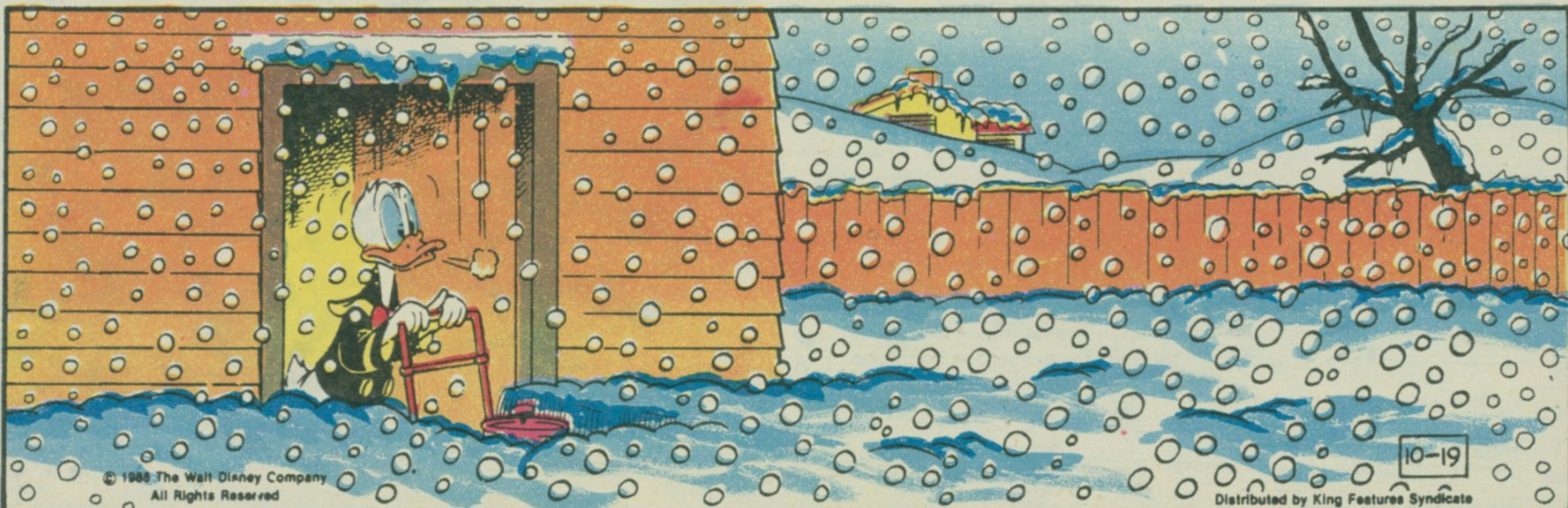
ВРУУМ

ПУО!
ПУО!
ПУО!



А САД ПРАВАЦ НА
ТРАВЊАК! ...

ПУО
ПУО
ПУО



Битке које су мењале свет:
ПОЛТАВА

СУДАР



КАРЛО
XII
ШВЕДСКИ

Један против другог, у одсјајима Европе у пламену. Петар Алексејевич Велики и Карло XII Непобедиви, шведски.

Три месеца од почетка рата, 30. новембра 1700. царска војска више није постојала. Код Нарве, осам хиљада Швеђана потукло је четрдесет хиљада Руса. Под сиљном удара страдало је двадесет хиљада царских војника. Швеђани су изгубили хиљаду људи.

Је ли узрок руског пораза погођен у извештају страних посматрача: „Војска се састоји из страшљиве и недисциплиноване фукаре, сакупљене с брда с дола”? Или је, можда, оружје нордијског силника, у том часу, сатрло и много моћнијег непријатеља?

Усамљен и очајан, без помоћи, у Новгороду је чамио Петар Велики чекајући шведски упад по широком небрањеном путу што води за Москву. Све је било изгубљено, пропаст неизбежна. Русија је после Нарве лежала пред ногама Швеђана, као Рим, после Кане, пред ногама Картагине.

Ретки су овакви тренуци у историји, када нација у слеђеном муку сагледава бездан своје немоћи.

— Нарва као да нас је била лишила сваке наде за будућност. Бог нас је казнио — сећао се касније Петар Велики.

У судару две војске, код Нарве, Карло XII је имао осамнаест година. Петар Алексејевич двадесет и осам.

Карло XII

Новембра 1697. један петнаестогодишњи дечак је, у пратњи стокхолмске дворске свите, јахао у катедралу на крунисање. Да ли је то био случај или игра дечака, када му је краљевска круна спала с главе и умало се откотрљала на

Великом. Велича се његов ратни геније, реформе које су Русију из Азије превеле у Европу, стварање огромне и моћне армије. С друге стране, опет, његово дело се умањује, потцењује се значај реформи, замера му се кукавичлук и малодушност код Нарве, срећним удесом сматра Полтава. Наступи падавице, изливи гнева када није штедео никога, корупција и самовоља његових љубимаца и друго-ва из детињства, ангажовање странаца и пренаглашени значај

њиховог уплива су главна обележја која се дају овом необичном човеку.

Ипак, резултат његове владавине је јасан: нашао је земљу у расулу, наследство дугова и обавеза. За собом је оставио државу која ће у Европи имати снажан, често и пресудан утицај — створио је снажну армију способну за ратовање.

Када је 28. јануара 1725, у пет часова ујутру, у педесет и четвртој години живота, у страшним боло-

плочник, или је можда судбина симболично проказала завршетак његове владавине?

Био је висок и витак, кратко ошишане косе, уског лица засвођеног крупном, широком лобањом. Облачио се једноставно, готово рђаво, у високим чизмама, рукавицама и војничком оделу. Спавао је на пољском кревету, сувом лишћу или свежњу сламе. Усред ноћи би устајао са душека и легао на под — хтео је да очврсне. Јахао је најдивљије коње, једном, тек ухваћеног јелена.

Нико га никада није видео да се смеје. Вечерима би ћутао не прозборивши ни речи. У ретким приликама је играо шах.

Можда би се подсмевали и изругивали са тим голобрадим момчићем да не беше неспорне и страхотне чињенице: он је био неприкосновени господар најбоље армије тога доба, краљ најмоћније државе Европе — Шведске.

Ко је био Карло XII? Својеглави силник и пустилов који се врхом мача играо са континентом? Подигао је своју земљу до неслућених висина да би је, у трену, суновратио у несрећу. Хтео је да буде као Александар Македонски, па „макар и умро млад”. Није био као Александар, умро је тек неку годину старији од њега у рову пред Фредериксхолм.

Био је храбар до бесмисла, не генијални стратег; никада није гонио пред собом на јуриш, увек га је предводио. Његово свитање је била Нарва, његов сумрак, девет година касније — Полтава.

Петар Алексејевич

На обалама Неве, на њеном ниском и мочварном утоку у море, када се разиђу магле, као драгуљ, укаже се град — Санкт Петербург (Петроград).

На гранитној стени која се уздиже пред зидинама градске тврђаве изливени у металу — човек и коњ.

Страшан је напор обуздане животиње да следи сурову вољу јахача; из пространих степа и азијатских дубина, у налету, Петар Алексејевич, отац отаџбине, цар свих Руса. Његова воља влада од обала Црног мора до граница Персије и Кине, преко Урала до Сибира.

Ни о једном владару није сплетено толико легенди као о Петру

УЗ ЗВУК ТРУБА У МОСКВИ ЈЕ 30. АВГУСТА 1700.

ОБНАРОДОВАНА ВЕСТ: ЦАР МОСКОВСКИ НАШАО СЕ У РАТУ СА КРАЉЕМ ШВЕДСКИМ. ПОЧЕО ЈЕ РАТ КОЈИ ЋЕ ТРАЈАТИ ДВАДЕСЕТ И ЈЕДНУ ГОДИНУ, ДОНЕТИ СТРАХОТЕ И ПОКОЉЕ, ОПУСТОШИТИ ПОЉСКУ, ФИНСКУ, ЕСТОНИЈУ, САКСОНСКУ, ШВЕДСКУ, БЕЛОРУСИЈУ, УКРАЈИНУ, РУМУНИЈУ, ЈУЖНУ НЕМАЧКУ, ГОРЊУ ИТАЛИЈУ, ЈУЖНУ ФРАНЦУСКУ, ШПАНИЈУ...



вима издахнуо Петар Алексејевич, вест о његовој смрти је муњевито обишла Европу.

У Лондону су наздрављали у „здравље покојног Антихриста“, у Варшави су пуцали у одушевљењу, у Стокхолму и Копенхагену су славили, у Берлину је Фридрих Вилхелм наредио дубоку жалост као да је сам умро.

Суштинска разлика између ова два монарха сучељена код Полтаве избија из имена која су носили. Швеђанин, Карло XII назван је Не-

мачем, а од мача га није могао ни изгубити.

Поход на Русију

Године 1708. са 71.000 људи Карло XII је кренуо на Русију. Армија му је била распоређена у четири групе. Главнина, око 35.000 људи, била је у Пољској под његовом командом. У Риги, под командом генерала Левенхаупта 16.000 људи, код Виборга 12.000 људи, у језгру пољске армије још 8.000 људи.

Петар Велики је располагао са око 130.000 војника. Многи су, без обзира на бројчану надмоћ Руса, сматрали да је сваки отпор Швеђанима бесмислен. Непобедиви, краљ Шведске својом личношћу је гарантовао успех.

Карлова група је надирала према Москви. Руси су се повлачили, уништавајући за собом све живот-

ло XII је жудео да изненадним ударом, на отвореном пољу реши питање победника. Петар I је чекао грешку непријатеља, знајући да ће доћи или од охолости и нестрпљења или од исцрпљености.

Код Старишћа (југозападно од Смоленска) – Карло изненада прекида марш на Москву и скреће на југ, у Украјину. План шведског краља био је да од Украјине створи базу за напад на Русију, сачека Левенхаупта са свежом војском, муницијом и намирницама. Такође, рачунао је на помоћ украјинског атамана, одметника од царске власти. Али, Петар Велики је мислио на све.

Потукао је Левенхаупта код Леснаје, избацио му из строја 11.000 људи, запленено комору и наоружање, тако да се овај са 5.000 људи једва спасао. Потом

нападе линију редута, прође кроз њих и потисну руску коњицу. Руси се не разбежаше, отрпеше удар и кренуше у противнапад. Шведски коњаници се повукоше иза своје пешадије и изложише је јакој топовској ватри из утврђеног логора. Без заштите, препуштени руским топовима, Швеђани се, у нереду, повукоше на запад.

Петар I је пред решавајући удар из логора извео главне снаге и окренуо их, у две линије, фронтом на запад, према Швеђанима. Драгонски (коњички) пукови били су на крилима, а артиљерија равномерно распоређена дуж фронта.

Швеђани су, да би покрили велику дужину фронта, постројили пешадију у једном реду, са slabом резервом. Коњицу су, такође ставили на крила.

У девет сати Руси су кренули у

ВОЈ И ВЕЛИКОТ

победиви. После бројних победа, у једном поразу изгубио је све што је годинама градио. Петар I, зван је „Велики“. Име није стекао

не намирнице или било шта што је могло послужити Швеђанима. Истовремено су, изненада, у малим групама, нападали Швеђане. Кар-

се цар оборио на атамана. Уништио му престоницу Батурин и Козак се прикључи Карлу са неколико хиљада очајника уместо, обећаних 18.000 војника.

Сурову зиму 1708/9. Карло је провео у Украјини одсечен од света. Болест, глад и зима глодали су снагу Швеђана.

Изнурена од маршева, оскудице и болештина краљевска војска средином маја 1709. избија пред Полтаву. Карлова армија је имала око 30.000 људи. Здружио је 18.000 Швеђана са 12.000 Козака, Влаха и Запорожаца. Са собом је вукао четири гвоздена топа.

Изнурени војници су у заузимању Полтаве, од које је Петар Велики начинио магацин, тражили спас и крај свим недаћама. Али, браниоци Полтаве упорно су одбијали све шведске јурише. Знали су да им у помоћ хита цар, у намери да разбије опсаду и принуди Карла на битку.

Битка код Полтаве

На дан свог рођења, 27. јуна, Карло XII је у извиђању, ранио залутали метак и размрскао му петну кост. У седлу је остао још шест сати издајући заповести. Касније је, без грча на лицу, са обе руке држао ногу док су хирурзи обављали посао.

Петар I је 1. јула, са 42.000 војника и 72 топа, прешао реку Ворсклу. Примакавши се Полтави, подиже први, па за њим и други утврђени логор, а према утврђењима Полтаве подиже десет редута (пољски утврђени шанац).

Швеђани обуставише опсаду Полтаве, пред градом оставише око 1.000 људи, и 8. јула у зору кренуше у напад са четири пешадијске и шест коњичких колона.

Цар је на предње положаје, у редуте, истурио мало војника. Иза њих је поставио коњицу, а главне снаге оставио у утврђеном логору.

Шведска коњица у четири сата и тридесет минута изби на чело и



ЦАР
ПЕТАР
ВЕЛИКИ

напад, Швеђани им потекоше у сусрет.

На дохват пушака, руска пешадија стаде и отвори ватру. Швеђани, не водећи рачуна о великим губицима, јурнуше напред, жудећи да стигну надокхват ножа.

Ускоро је отпочела крвава борба прса у прса. Руско десно крило попусти под налетом. Петар Велики се сам стави на чело батаљона друге линије, попуни празнину и не даде да се пробој развије.

Удар масе руског фронта био је неодољив. Коњаници су с крила обухватили Швеђане и у нереду их одбацили према Дњепру.

На бојишту је остало 9.000 мртвих Швеђана. Око 3.000 је заробљено. Руси су имали 1.345 мртвих и 3.200 рањених. Неколико дана касније Левенхаупт је са 10.000 људи капитулирао, Карло XII је био у бегу. Шведска је избрисана са војне карте Европе.

Човек у отрцаним каруцама, са љутом раном на нози, био је спреман да чека. За њега и његову изморену пратњу, по несносној жежи и врућини, није било другог избора. С друге стране реке, у пограничној варошици Оцаков, варошки управник Мехмед-паша није смео сам да одлучи. Милост азила у турској царевини тражио је Карло XII Непобедиви, краљ Шведске...

Ратко Јанковић



Илустровали: Брано Јовановић и Ненад Милићевић

ЧИТАВ СВЕМИР У ЛИСИЧЈЕМ ЈАРКУ

најмлађи авио-спорт, добиле почасно место и за-твориле седмодневно првенсто.

Стрпљење дуго хиљаду сати

Првенство у Београду, иначе друго по реду одржано у Југославији (Прво светско првенство било је у Вршцу 1972), обележило је тридесетогодишњицу космичке ере. Чим је совјетска летелица „Спутњик“ кренула у свемир и наговестила скоре летове васионских бродова с посадом, људи су по-

У БЕОГРАДУ ЈЕ
ОДРЖАНО СВЕТСКО
ПРВЕНСТВО У
РАКЕТНОМ
МОДЕЛАРСТВУ. ЗА
ПОСМАТРАЧЕ ЈЕ
БИЛО
НАЈЗАНИМЉИВИЈЕ
ТАКМИЧЕЊЕ МАКЕТА
ЛЕТЕЛИЦА КОЈЕ СУ
ВЕЋ ПОСЕТИЛЕ
ВАСИОНУ

чели да се баве ракетним моделарством, тачније — први макетар био је Американац Карлајл. Ако је

Почиње одбројавање. Румунска ракета „Сатурн 5“ узлеће у орбиту. Мало касније, са суседног космодрома, креће и југословенска „Аријана“. После десетак минута и Пољаци лансирају један „Сатурн“.

Свемир је средином септембра постао својина свих. Додуше, само док је трајало 7. светско првенство у ракетном моделарству одржано на београдском спортском аеродрому Лисичји јарак. Била је то јединствена прилика да Румуни лансирају америчку ракету, Југословени — француску. Све то, наравно, не би било могуће да се није радило само о макетама правих свемирских летелица. А оне су, као дисциплина најатрактивнија за посетиоце и све оне мање упућене у овај



Космонаут Павел Попович разгледа „Сојуз“, совјетску ракету (имале су је репрезентације СССР и Бугарске) с 4 бустер ракете. Ниједна макета не сме да буде тежа од 500 грама.

ГЕНЕРАЛ ИЗ ЗВЕЗДАНОГ ГРАДА

Павел Попович нам је добро знан, био је већ 4 пута у Југославији. Први је ступио у ред космонаута и дошао у Звездани град. Двапут је посетио свемир. Генерал-мајор совјетске авијације ради као заменик начелника центра за обуку астронаута „Гагарин“



мисије, одатле полећу, ту се враћају.

Павел Попович тврди да се космонаути као и сви остали, разликују од других људи само по изузетној кондицији, идеалном здрављу. Ако их и обузима страх пред лет, то је више последица узбуђења што треба да се обави лет који није обичан. Није мала ствар бити у летелици испод које ради 20 милиона коњских снага.

Иначе, први лет је као и прва љубав. Никад се не заборавља. А Павел Попович је летео двапут. Први пут у августу 1961. васионским бродом „Восток IV“. У орбити је бора-вио 71 сат и 48 пута је обишао Земљу. Други космички лет био је од 3. до 19. јула 1974. у броду „Сојуз 14“.

космос и даље недоступан многима, овај спорт бар даје илузију о освајању васионе одавде, са Земље.

Ракетним моделарством баве се и деца у основној школи као и људи од знања у овој области, авио-инжењери, на пример. Наша репрезентација најмлађа је од свих, просек старости је 24 године. Од аероклуба „Фрањо Клуз“ из Земуна, непосредног орга-

низатора овогодишњег првенства, до клубова из Љубљане, Логатеца, Осиека, Сремске Митровице, Штипа, у нашој земљи има око 90 клубова и преко 500 секција при разним школама. У Југославији бављење овим хобијем може да прерасте у озбиљан спорт углавном претпоставља да свако сам набавља материјал. Првенство је одржано јер су га



Доказ да ракетно моделарство није опасан спорт. Гледаоци стоје уз само узлетиште.

подржали Ваздухопловни савез Југославије и ЈАТ као спонзор.

Ако неко пожели да постане ракетни моделар, треба да зна да је поред извесног знања и вештине, најважније бескрајно стрпљење и велика педантност. И још нешто. Физичка спремност.

Идемо редом. Постоји неколико класа. Ту су ракете с падобраном код којих се мери дужина лета, ракете за постизање што веће висине, ракетоплани с електричним паљењем и они са радио-управљачима. Све су то ракете дужине од 18 до 22 центиметра направљене од дрвета, пластике, хартије (видите и сами, не сме да се користи метал из безбедносних разлога) са специјалним минијатурним мотором на барутно пуњење који служи само за једну употребу (један мотор – један лет).

Долазимо и до најзанимљивије класе. То су макете свемирских летелице које су већ посетиле васиону. Макете се праве у одређеним размерама, 1:50 на пример. Тако су два наша такмичара, Никола Цвјетићанин из Земунa и Ђорђе Георгијевски из Штипа дошли на такмичење сваки са својом „Аријаном 01“. Њихове макете, високе 97 центиметара, верне су копије француске ракете. То и јесте најважније. Копија мора, до најситнијих детаља, да буде што вернија оригиналу.

Размере морају да одговарају правој летелици а димензије, у свим деловима, морају (свакако у одговарајућем смањењу) да буду тачне до десетог дела милиметра. Значи, користећи различите материјале и Никола и Ђорђе провели су можда и хиљаду сати да би направили макету. Она мора да има све ознаке почевши од имена „Аријана“, до амблема, брзо, прстена од 30 заставица димензија 12 x 8 mm!

То није све. Та макета треба и да узлети и то, по могућности, да приликом одвајања са земље што боље имитира „паљење“ своје веће сестре. Да буде ватре, дима, а ако је ракета (као што већина ракета мора да буде) из неколико степени одвајања, и то.

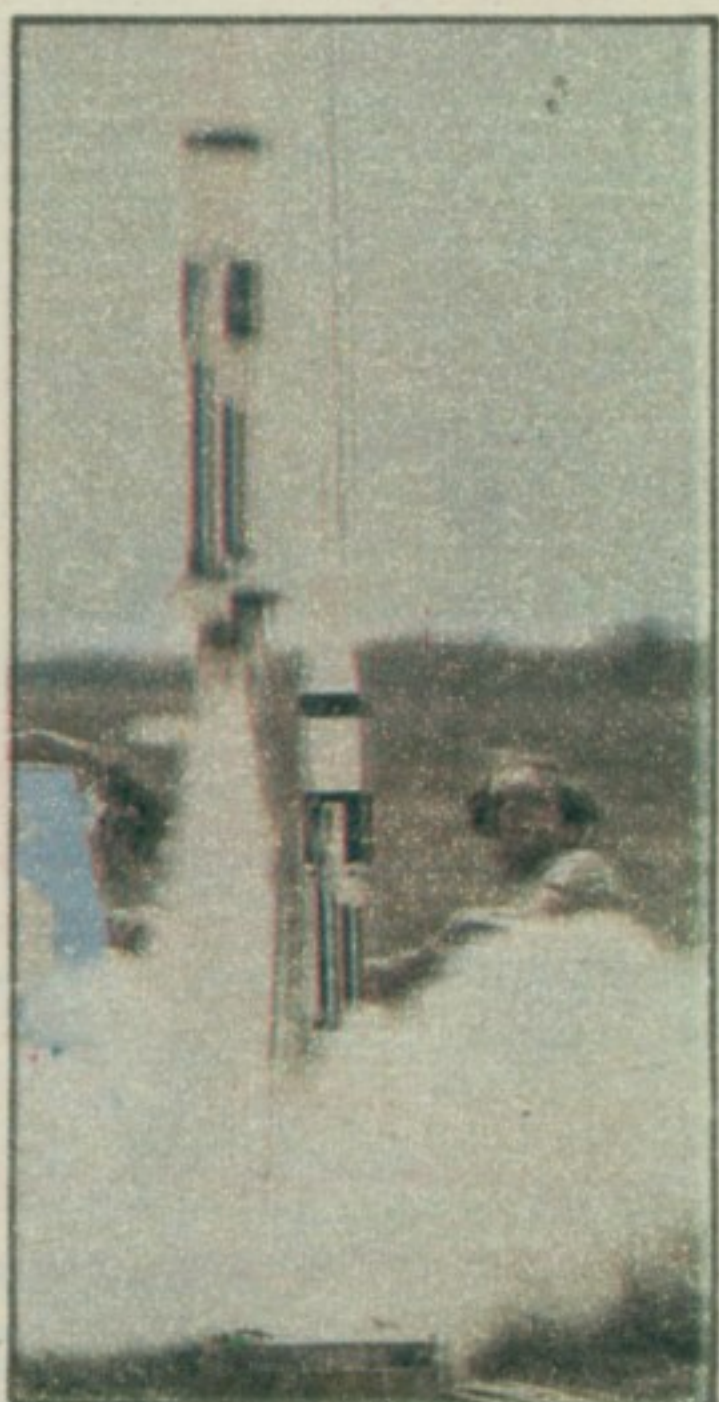
Наши такмичари су имали макете из једног степена, али су зато Совјети са својим „Сојузима“ направили прави спектакл. Њихове макете су узлетале и, вођене са земље, „распадале“ се у ваздуху у неколико делова, баш као и праве. Сваком делу отварао се падобран и она се, у деловима, спуштала на земљу.

Ту долази и она физичка спремност. Код макета је то можда и најмање важно. Јер, треба добро пазити куда делови слећу и, док се још нису приземлили, ухватити их за ужад од падобрана. На тај начин се макета неће оштетити ударцем о тло. Код мањих ракета, посебно оних за велике висине, модел одлети и по неколико кило-

метара далеко. А онда, такмичар или неко из екипе мора да јури и да пронађе ракету. Замислите како то изгледа кад је, у близини „космодрома“, као што је то био случај на Лисичјем јарку, кукуруз? Такмичари знају дневно да претрче и по 50, 60 километара јер свака ракета има право три пута да стартује (макете правих летелица само двапут).

Прва три места

На 7. светском првенству било је највише учесника, чак из 13 земаља. С



Репрезентације Румуније, Пољске и Чехословачке појавиле су се с макетама америчке космичке летелице „Сатурн“. Ракета се активира електричним паљењем и у моменту напуштања рампе, достиже брзину од 120 до 160 метара у секунди.

обзиром на младост наше репрезентације чији је савезни тренер **Десимир Качавенда**, а **Драгомир Секулин**, познатији као – чика Драго, вођа репрезентације имали смо одличан резултат. У категорији ракета за постизање висине освојили смо прва три места: **Чуден Марјан, Бого штемпихар и Мирослав Станчевић** са висинама од близу хиљаду метара.

Мада је моторе читавој југословенској репрезентацији ове године обезбедила фабрика „19. децембар“ из Титограда, разлика је у односу на Совјете ипак била велика. Код њих је овај спорт финансиран и њим се углавном ни не баве аматери. А ако то и јесу, делове за њихове макете понекад раде на институтима где се праве и „велике“ летелице. Слично је и са Американцима. Они само, док пробају, испале и по неколико стотина мотора.

А сваки мотор је, бар код нас, преко хиљаду динара.

И за материјал се треба довијати. Углавном је лако доћи до пластике, картона, али кад треба купити специјалну боју којом се исписују или цртају ознаке, мало теже. Путује се и у иностранство. Овај хоби-спорт недовољно је још развијен, зато нема ни много специјализованих радњи. Једну је, „Хоби салон“ (Градски зид, Блок бр. 5, Скопље) отворио Јордан Ангеловски, бивши моделар, на овом првенству у својству интернационалног судије. Прво ваздухопловним, па ракетним моделарством бавио се још од '39. Био је пилот у спорској авијацији, једриличар и падобранац.

Сатурн пада на главу

Међу учесницима врло су успешни Чехословаци, Бугари, Пољаци, Румуни. Енглези, који су такође дошли са својом екипом, имају тешкоћа друге врсте. Наиме, код њих је овај спорт легализован али, шта то вреди, кад је увоз мотора за ракетне моделаре незаконит. Можете мислити како морају да се довијају! Илегално или увозе или доносе те мале моторе. У Великој Британији, по закону, још увек постоји нека врста забрана за овај спорт из безбедносних разлога.

Да се још једном вратимо на макете свемирских летелица. На првенству их је било 20. Сваки учесник је морао, уз модел, да има и уредну документацију. Размере по којима је направио макету, затим папире које је имао о оригиналној ракети. До тих планова је и најтеже доћи. Појаве се у неким моделарским или стручним часописима, понекад и фабрика која је произвела летелицу изда неке планове. Никад детаљне. Такмичари се довијају, набављају што је могуће више фотографија да би могли што верније да пресликају и најмање детаље. Изглед и документација се оцењују са 750 бодова, сам лет са 250. Кад се дошло до збира, победио је совјетски такмичар.

У једном тренутку, док су за истим столом седели гости првенства, Лусид Шенон и Павел Попович, обоје астронаути, испаливала се румунска ракета, копија америчког „Сатурна“. Ракета се у ваздуху одвојила на делове, почео је слободан лет падобраном. Један део макете је силовито кренуо према столу и пао између Лусид и Павела, замало на главу ни криво ни дужног новинара.



У ЈЕДНОМ ДАНУ, 33 ДАНА И НОЋИ

Лусид Шенон има 44 године. Да ли је то „већ“ или „само“, одлучите сами. Дипломирала је хемију, магистрирала па одбранила докторат на катедри за биохемију. Радила на Оклахома универзитету, затим прешла у НАСУ. Била је кандидат па и званично – астронаут. Летела у космос. Хоби јој је и има троје деце (18, 17 и 12 година).

Била је поприлична шатла – каже нам Лусид Шенон – са свим оним људима који лете и окрећу се око вас. Простор летелице предвиђен је за четворо, највише петоро људи, а нас је било седам чланова посаде.

Био је то лет „Дискавери 5“ из програма спејс-шатла. У интернационалној посади (било је 5 Американаца, Француз Патрик Бодри и саудијски принц Ал Сауд) Лусид Шенон је од 17. до 24. јуна 1985. била у васиону. То је био и последњи лет неког шатла пре оне трагедије кад се америчка летелица из овог програма распала приликом узлетања.

Само за вас, Лусид Шенон открива поједине детаље живота у шатлу, „тамо горе“.

– Годину дана се врше припреме за лет. У симулаторима на Земљи „пресликавају“ се услови живота у свемиру. Неопходна је добра психофизичка спремност, потребно је до најситнијих појединости разрадити сваки тренутак проведени у шатлу. Сваки члан

ДАН КАДА СУ РАКЕТЕ ПАДАЛЕ С НЕБА

посаде има одређена задужења, ја сам се припремала да радим с механичком руком. У васиони смо, поред сателита који смо оставили изнад Мексика, да би деца могла да прате наставу преко њега, избацили и други сателит чија је сврха била – снимање Млечног Пута. Тај сателит смо избацили уз помоћ механичке руке и, после 48 сати, поново га „прикачили“ за шатл.

– Иначе, још на Земљи, добијемо тачан план рада у току тих 170 сати колико смо провели у космосу. Одређено је кад доручкујемо, ручамо, вечерамо, кад спавамо. У противном, да смо се управљали према томе кад је дан а кад ноћ, јели бисмо 33 пута на дан, јер у васиони Сунце излази и залази на сваких 45 минута!

– Кад једемо, закачимо тацну с оброцима за ногу, да не би одлетела. Заузмеш седећи став и, замишљајући да си се удобно сместио у непостојећој столици, отвараш пластичне посуде маказама. У свако јело, које је у праху, додаје се вода и онда се та маса, на пример, кајгана лепи за кашику. Сокови или кафа, чај, такође су у специјалним пластичним „контејнерима“ у које се, инјекцијом, „сила“ вода и пију се кроз сламчицу.

– Температура је регулисана изнутра, обично је око 25 степени. Углавном смо сви обучени у шорцеве и кошуље или мајице. Пресвлачимо гардеробу сваки дан у посебној просторији, некој врсти тоалета који има завесу закачену за под, да и она не би лебдела у ваздуху. У васиони нема купања или туширања. Навикнеш се, то је као кад одеш на камповање!

– Свако спава како му највише одговара. Један мој колега волео је да се „смести“ у задњи део шатла и да спава у слободном простору. Ту су и вреће за спавање закачене за ивице летелице. Ко жели може у њих да се увуче и бар себи дочара илузију да је у кревету. Ја сам спавала у средишњем делу, закачена за ручку. Пошто никад нисам спавала уз прозор, није било неопходно да стављам црни повез преко очију јер у тај део не допиру зраци Сунца.

– Кад је мрак, а он је исти као и на Земљи, у унутрашњости је упаљено електрично осветљење. Кад нисмо били у великом послу, шалили смо се, слу-

шали музику свако са свог вокмена. Нисмо били у контакту са породицом, али су зато они могли да се распитају за нас или да нас виде на телевизији, јер су камере биле смештене у нашем шатлу.

– Уколико желиш да пређеш с једног на други крај, ухватиш се за ручке и „шеташ“. Ако ти досади да лебдиш, довољно је да се малим прстом закачиш за било који предмет који је фиксиран и – стојиш у месту. А што се тиче звука? У шатлу је прилично бучно. Чују се ракетни мотори, као испаливање пушчаног метка, струјање ваздуха, гласови чланова посаде.

– Поред два сателита које смо „оставили“ и једног који смо вратили, направили смо и низ снимака Земље која, оданде из васионе делује као прелепа плава лопта. На фотографијама се тачно види колико се смањило језеро Чад, да је пешчана прашина из Африке прекрила пола Атлантског океана.

– Кад се враћамо на Земљу, поново облачимо специјална свемирска одела отпорна на ватру, ствари остављамо по ладицама. Кад отвориш ладицу, мораш брзо да узмеш ствар која ти је потребна и брзо да је затвориш, да други предмети не би одлетели. Поспремамо евентуалне отпатке који су нам се „измигољили“, да би летелица била уредна кад слетимо.

Лусид Шенон је имала среће, тако објашњава своју невероватно богату биографију. Остварио јој се и дечји сан, још као девојчица је, за разлику од њене две кћери и сина, пожелела да лети у свемир. Њену децу то не интересује. Воле само да седну с мајком у мали авион и да се, кад имају времена, провозају, одлете некуд у природу. Лусид верује да ће имати још прилике да посети свемир. До тада, што се тиче страха, узбуђења, као да томе нема места.

– Кад си на узлетишту, концентрисан си на упутства из контролне собе, пратиш рад свих инструмената и, само чекаш тренутак одвајања бустер ракете од шатла. У том тренутку, кад су се оне успешно „откинуле“, знали смо да смо кренули. Узбуђење? Вероватно је онима који прате полетање летелице, са свом оном пропратном ватром и димом, узбудљивије него нама, унутра.

Весна Софреновић
снимио: Милан Рашић

4 АЛЕИ БАУЦИ

ИЗ
БАЛКАНСКЕ
МИТОЛОГИЈЕ

ТАЛАСОНИ

КУБНЕ БУВЕ И КРАДЉИВЦИ СЕНКИ

Таласони су потомци вилењака који су, из било којих разлога, били принуђени да остану на Балкану и онда када се већина њихових сународника иселила. Од ових „остатака“ створила су се касније различита вилинска бића. Претке таласона неким чудним и необјашњивим разлозима прихватила су људска насеља. Прича се да их је вукла могућност ситних крађа, али вероватније је да су прото-таласони били одушевљени неисцрпним погодностима и удобностима које су пружала људска станишта. Још од најранијих времена, па све до данас, таласони су остали везани за кућу као њени незаменљиви чувари. Могуће је да се занимање вилинских бића за куће и затворене (топле) просторе може довести у везу са климатским променама, ишчезавањем великих шума и наглим захлађењем које се, временски некако поклопило са епидемијом вампиризма и етничким променама међу вилинским народима Балкана и Европе. Занимљиво је да су интерес за људска станишта вилинска бића показивала само у пределима континенталне климе

хладних зима, док су се у топлијим крајевима увек држала подаље од кућа.

Заблуде око куће

Познато је више врста „кућних демона“, заправо кућних вилењака и патуљака, какви су речимо немачки коболди, руски домовоји, чешки дидкем и шпирити, енглески good fellow и многи други који настањују куће, мостове, ветрењаче, воденице и цркве Европе. Има их наравно и на другим континентима, нарочито у пределима високих планина – на Хималајима и Андима, али они имају нешто другачије порекло.

Сведочанства о таласонима веома су стара. Претпоставља се да су живели још испод огњишта кућа ранонеолитских земљорадника. Најомиљеније место у кући било им је близу огњишта или на тавану. Таласони немају неки јединствен изглед по којем бисмо их разликовали од других вилењака. Има их свакојаким. Неки су мањи чак и од патуљака, а други су опет готово људске висине. Најчешће су високи око пола метра. Изглед им је сасвим разнолики. Поједини таласони сасвим су човеколики, други

личне на патуљке, а трећи се једва разликују од какве животиње. Од својих вилењачких предака наследили су вештину прикривања и брзог сакривања, тако да их је мало ко видео, ако то они сами не би желели. Додуше забаве ради показују се људима, да би одмах потоњ нестали кроз кров или ошак. Те њихове особине навеле су људе на погрешан закључак да таласони могу да постану невидљиви и да могу да мењају облик. То је само једна од заблуда о таласонима.

Њихова пажња према кући коју настањују такође је погрешно протумачена. Сматра се, наиме да су таласони духови оних људи чија је сенка уграђена у темеље куће. Некада би зидари намерно „хватили“ (заправо мерили концем) нечију сенку и зазиђивали је у кућу да би ова била чвршћа. Таква особа би умирала, а сматрало се да њен дух чува кућу и да је заправо то таласон. Истина је, међутим, нешто другачија. Неке врсте вилењака, а међу њима и таласони, имају такозване самосталне сенке. То су сенке које могу својевољно да се одвоје од свог господара и када једном окусе слободу рет-

СКРОМАН ПРЕГЛЕД
НЕКИХ
ЧУДНОВАТИХ
БИЋА И ПОКУШАЈ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ
ЊИХОВОГ ИЗГЛЕДА

НА ОСНОВУ
ПИСАНИХ
ДОКУМЕНАТА И
ШТУРИХ
МАЛОБРОЈНИХ
ОЧЕВИДАЦА

Таласон снимљен у
Доњем Милановцу
шездесетих година (пре
потапања)



ко се враћају. Сенке таласона прилично су самосталне, мада невелике памети и када се одвоје праве буку по кући, тандру шерпама, обарају предмете, лупају по зидовима, шкрипе паркетом и уопште понашају се неодговорно и злочесто. Таласони ретко када успевају да их ухвате. На овом месту немогуће је не сетити се познатог вилењака Петра Пана и његове одбегле сенке, која је бегала по стану породице Дарлинг у Лондону, све док је Венди није иглом и концем пришила за Петрову пету.

Дуго није било јасно зашто таласонима смета када остану без сенке, пошто се ионако ретко показују. Новија истраживања показала су, међутим, да је таласонима и вилењацима сенка неопходна за одржавање равнотеже. То им је и те како важно када се узме у обзир колико се мотају по крововима. Без сенке таласони паде од вртоглавице, падају и тешко се гегеју кроз кућу. Због тога су принуђени да краду сенке од људи. Да би се додворили таласонима зидари у темеље кућа остављају конце са измереним сенкама,

Talason. Nevidljivi dobri duh koji noću bdi nad kućom. Nastaje od ljudi čija se senka kradom uzida u temelje. Taj čovek brzo umire, a njegova duša ostaje trajno vezana za tu građevinu.



то спретни, али добра воља им се не може одрећи, иако то чине више због себе него због људи.

Било је случајева да се таласони ипак заљубе у неку девојку. Таква љубав обично не изађе на добро. Познат је случај таласона који је становао у старој пошти у Доњем Милановцу. Он се заљубио у једну младу поштарку и када није могао другачије да дође до ње украо јој је сенку после чега је она умрла. Таласон је био неутешан и није желео да напусти пошту ни када је била поплављена акумулационим језером. Прича се да је сенка овог таласона, заједно са сенком поштарке, побегла негде у Румунију пре потапања поште.

Још познатији је догађај који је у нешто измењеном облику остао забележен у народној песми „Зидање Скадра на Бојани“. Таласон (у народној песми вила) који је становао у старој тврђави није дозвољавао никакве преправке и дозиђивања (није дакле била реч о изградњи новог града), док му не предају младу Гојковицу у коју се био заљубио. Како је преправка била стратешки значајна, градитељи су нерадо попустили и на таласонов захтев зазидали Гојковицу у темеље. Као што је познато из народне песме она није могла да се одвоји од свог детета које је дојила кроз остављене прозоре на тамници. Разумљиво је да се цела ствар није добро завршила: млада Гојковица умрла је

у подруму, чак и не погледавши неутешног таласона. Таласон је потом још дуго чувао тврђаву не обазирјући се на то што је она тако често мењала власнике, али никада није заборавио младу Гојковицу. Кажу да и данас тај таласон лута и нешто тражи по подрумима разрушене тврђаве.

Таласоне (талисуме или талисуне, како их негде зову) не би требало никада мешати са кућним патуљцима ни са полтергајтима иако они понекад, због сличног начина живота личе на њих (у антропологији је ова појава позната као конвергенција карактера). Таласони потичу од вилењака и брину се искључиво за кућу, „услужни духови“ су патуљачког рода и првенствено занимају укућани. То би у грубим цртама биле основне разлике. Има, истина, и неких хибрида између патуљака и вилењака као што су истарски тинтилини, али о њима на другом месту.

Таласона нема у оним кућама где има патуљака или змија чуваркућа. Змије чуваркуће строго узев, и не спадају у вилинска бића па их овде спомињемо само у вези са таласонима. Веома су старе, много старије од таласона и уопште их не трпе. Хране се млеком и живе испод прага. Најчешће су беле боје. Има их од Скандинавије до Индије. Неки људи погрешно сматрају ове змије таласоном у животињском облику.

А. Пераграш



ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

ПАДОБРАН ЗА ЛЕТЕЊЕ

**ОВО ЈЕ ГЛАВНА
НОВОСТ МИНУЛОГ
ЛЕТА. ИЗМИСЛИЛА
СУ ГА ДВА
ФРАНЦУЗА. ЗА
УЗЛЕТАЊЕ И
СЛЕТАЊЕ
ПОТРЕБНО МУ ЈЕ
СВЕГА НЕКОЛИКО
МЕТАРА. ВЕОМА ЈЕ
СИГУРАН, А
УПРАВЉАЊЕ СЕ
НАУЧИ ЗА САМО
ЈЕДАН САТ**



звали су га заправо „парафан“.

Они су спојили такозвани узлетни падобран (ако нисте знали постоје падобрани и за полетање), површине од око 30 квадратних метара, са мотором од 32 коњске снаге који може да развије брзину од 45 километара на час и тиме омогући лет од 90 минута. Резултат свега овога је да је парафан, та чудна летелица, за кратко време постао најмодернија раздобрига минулог лета.

А опасности? Не постоје. Парафан је право чудо сигурности. Да бисте научили да га возите потребан је само један час са инструктором. Пре неколико недеља на њему је своје ватрено летачко крштење имао и један дванаестогодишњи дечак.

Ако је све ово истина, а кажу да јесте, онда су и све операције, укључујући и полетање и слетање, крајње једноставне и надохват руке свима који више воле авантуру од седења уз телевизор. Ево како

то у пракси изгледа: падобран се намести тако да стоји окренут према ветру, па ће се лако надувати. У том тренутку пали се мотор окретањем елисе, као код старих авиона. За лет је потребно тридесетак метара. Време трајања све три операције: три минута. Кад се најзад нађете у ваздуху, више не би требало да се појаве никакве потешкоће. Падобран је нарочитим конопцима повезан за оквир који носи мотор и путника. Скретање се

обавља просто повлачењем конопца лево или десно. Притиском на палучицу гаса овај необичан падобран се диже у вис, а смањивањем гаса спушта.

А ако мотор почне да се гуши баш у неком незгодном тренутку? На пример изнад врхова Алпа? Не треба се плашити. Парафан пада брзином која је два пута мања од оне којом пропада обичан падобран.

Међу онима који су већ пробали да лете парафаном препричава се да је један пилот успео да слети у двориште мало као марамица. До куће га је после довукао један аутомобил који је ту случајно пролазио. Захваљујући тој невероватној способности маневрисања, која парафану омогућава да полети и слети на сасвим ограниченом простору, ова летелица могла би да има лепу будућност у цивилној заштити (искључујући могућност употребе у војне сврхе). На пример, могао би се користити као средство које ће брзо притећи у помоћ приликом ланчаних судара на ауто-путевима.

За неколико минута, прелетевши дугачке колоне блокираних аутомобила, спасиоци би могли да слете на место несреће, покупе повређене и пренесу их до најближе болнице. Тиме још нису исцрпне све могућности. За оне који не воле усамљеност док лете изнад планинских врхова већ је спреман модел са два седишта: за романтичан излет на висини од три и по хиљаде метара.

ЗАБОРАВИТЕ КОМПАС

Да се не изгубите у прашумама Амазона, само притисните једно дугме на овој машини и она ће вам одмах показати географске координате места где се налазите (или, боље речено, места где се апарат налази). Прецизност варира од неколико метара до само неколико десетина центиметара.

Ову занимљиву справу конструисала је америчка фирма „Колинс инструменте“ по поруци америчке армије. Да би израчунао координате, апарат хвата сигнале које емитује мрежа сателита GPS

(Глобал Позиционинг Сателит), а њих Сједињене Државе размештају по орбити да би преко њих команде могле да управљају авионима, ракетама, копненим јединицама, па чак појединим војницима.

Такозвани локализатор, велики као обично пакло цигарета, садржи батерије, антене, дисплеј и електронска кола која обрађују сигнале а чији су чипови начињени од различитих материјала. Једна мало већа верзија овог апарата омогућава да се до сателита и врате сигнали са координатама, а

самим тим могу да значе и спас за изгубљеног.

Систем GPS већ користе топографи за вежбе по терену. Кад цела сателитска веза буде завршена,

неке фреквенције ће се ставити на располагање и за цивилну употребу. Њих ће, осим усамљених истраживача и морепловаца, моћи да користе и,

на пример, велике транспортне фирме да би у сваком тренутку могле да знају где им се налазе камиони, бродови или авиони.



DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

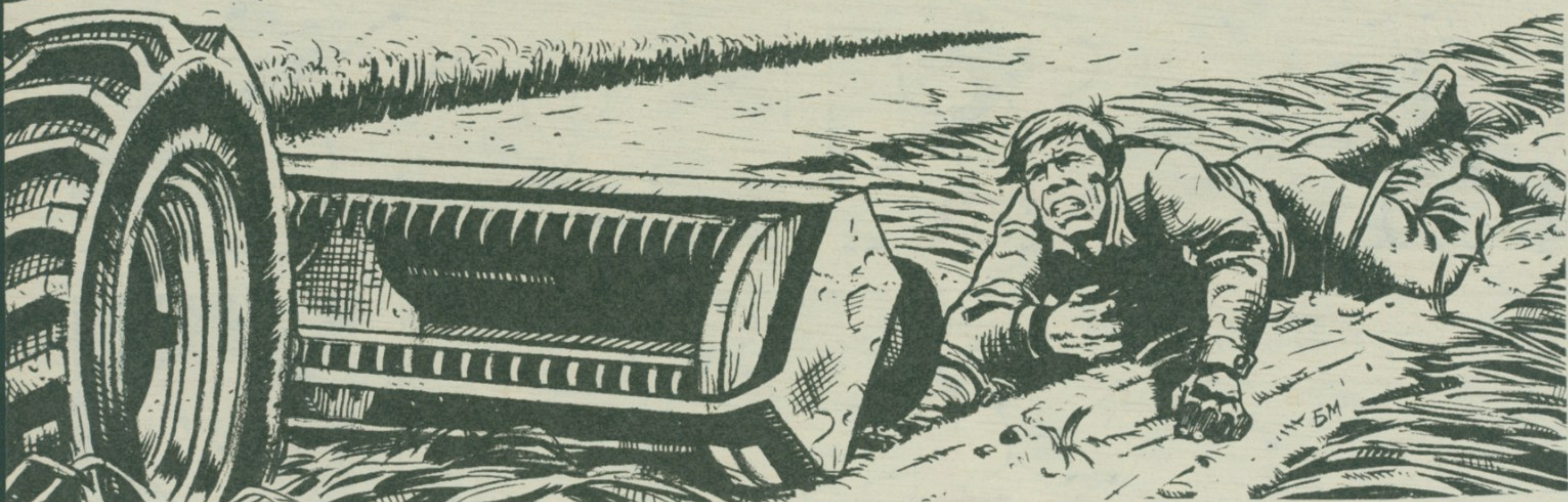


Живот

пише

драме

11 САТИ НА ЛАКТОВИМА



**ИАКО СУ МУ НОГЕ БИЛЕ ОДУЗЕТЕ,
АРГРЕЈВ СЕ НИЈЕ ПРЕДАВАО.
ЈЕДИНА МОГУЋНОСТ ЗА
ИЗБАВЉАЊЕ БИО ЈЕ КАМИОН ДО
КОГА ЈЕ МОГАО ДА СТИГНЕ
ОСЛАЊАЈУЋИ СЕ САМО НА РУКЕ**

Висока трава брзо је падала под снажном моторном косачицом тог новембра 1986. Труви Аргрејв је журио да припреми земљу за сетву. Веровао је да ће до подне обрадити последње аре свог великог имања. Било је пола десет кад је трактор упао у канал за наводњавање и, мотор се угасио.

Већ неколико дана нешто није било у реду с паљењем, али педесет једногодишњи Аргрејв успевао је да да контакт помоћу оштрице ножа. Не слутећи ништа, искочио је из кабине. Одједном, трактор је кренуо. Касно је схватио да је заборавио да га избаци из брзине. Сकोчио је у страну да га не би захватили задњи точкови. На косачицу је потпуно заборавио. С ужасом је схватио да је само педесетак центиметара од ње. Поскочио је, али десни точак га је захватио и прешао му преко кука.

Страх од шока

Полусвестан, Аргрејв је гледао трактор како одмиче. Покушао је да се дигне и појурн за њим. Срушио се чим је стао на ноге. Остао је да лежи јечећи од бола. Појавила му се слика два познаника, оба у инвалидским колицима. Страдали су у саобраћајној несрећи. „Зар ћу и ја проћи као они?“ – питао се Аргрејв.

У страху је почео да испитује своје тело. Прсте на ногама могао је да покреће. Чак и колена да савија. Лакнуло му је. Али, кад је хтео да испружи и помери читаву ногу, и леву и десну, с ужасом је схватио да их не осећа. Као да су му одсечене. Сигурно је поломио неки пршљен, а можда и карлицу.

Очајан, Аргрејв је почео да се осврће тражећи помоћ. Одмах иза његовог имања налазила се рафинерија нафте. Међутим, била је недеља и никакву по-

моћ није могао да очекује. Аргрејевој жени, која се налазила три километра од имања, у њиховој кући у Гонзалесу, у америчкој држави Луизијани, до увече не би пало на памет да крене у потрагу за мужем.

Аргрејв живот био је у његовим рукама. Да лежи и да се тек тако преда, без борбе, није била његова особина. Почео је да пузи. Желео је да стигне до свог камиона на крају њиве. А то значи да је требало да преваћи више од једног километра. Како ће се попети у камион, о томе ће размишљати тек кад стигне до њега. Наравно, ако уопште буде могао да, пузећи, пређе ту раздајину.

Осамдесет килограма своје тежине требало је рукама да довуче до краја њиве. Колена су му била мала помоћ. Напредовао је споро, центиметар по центиметар. Али, нада у спас није га напуштала. Иако снажан и здрав, човек који је читав свој живот провео на чистом ваздуху, Аргрејв се сада осећао тако слаб и немоћан. Бол је био све јачи и неиздржљивији. Бојао се да ће доживети шок. Поготову кад је стигао до канала за наводњавање, дубоког тридесетак центиметара и широког мало мање од метар. Могао је да га пређе само искоса. А таквих канала било је још пет.

У један после подне морао је много дуже да се одмара. Затворио је очи и покушао да се опусти. Изненада, нешто је почело да га пецка по лицу. Као да га је хиљаду иглица боцкало по образима и капцима. Мрави! Сигурно је косачицом прешао преко мравињака. Ти сићушни инсекти сада су изнова правили своје гнездо. Ушли су му у кошуљу, у панталоне. Био је то прави пакао. Морао је што пре одатле, а тако је желео да се одмори.

Рукави на Аргрејевој кошуљи претворили су се у дроњке. Подлактице су му већ биле кржаве, а у три по подне тек је превалио половину пута. „Мораш успети, Аргрејве!“ – бодрио је самог себе. Око десног лакта везао је марамичу, да колико-толико заштити бар једну руку.

Мислим да сам поломио кичму

Ти први новембарски дани били су веома топли. Температура је у подне достигала 20°C, па и више, али су зато ноћи биле веома хладне. Сада се купао у зноју, али било је питање хоће ли његов ослабљени

организам издржати наглу промену температуре кад почне да се спушта ноћ.

У сумрак је био још двеста метара од камиона. Сада су његови непријатељи били и комарци. Читав рој слетео је на њега. Мрзео је те мале крвопије, али се више није обзирао на њихове уједе. Његов циљ био је камион. Тек у пола девет увече додирнуо је предњи точак камиона. Пузао је равно једанаест сати!

Први пут у току овог дана осетио је олакшање кад је допузео до врата камиона. Нису била затворена. Трешало је само да подигне руку и широм их отвори. Да су врата била затворена, све би било много компликованије. До кваке не би могао да досегне.

Читаво тело требало је сада да пребаци у камион само помоћу руку из којих је увелико лила крв. Морао је по ко зна који пут да прикупи снагу. Неко други на његовом месту вероватно би већ посустао. Аргрејв није. Ни данас не уме да објасни како је, поред свих болова, успео да седне за волан. Иако је могао да подигне десно стопало само пет-шест центиметара, било је то довољно да дохвати педалу за гас.

Осетио је неописиву радост кад је мотор забрујао. У пола десет увече био је пред болницом у Гонзалесу. Затрубио је и на звук његове сирене истрчала је дежурна болничарка.

– Мислим да сам поломио кичму – рекао је Аргрејв тако мирно као да је поломио прст на руци.

Болничарка га је погледала запрепашћено:

– Да се нисте померили. Одмах ћу позвати помоћ! – Болничарка није ни слутила на каквим мукама је био Аргрејв читав дан.

Ортопед Семјуел Ирвин запањено је гледао Аргрејеве снимке. Човек је пузао једанаест сати иако је имао сломљена два пршљена у доњем делу кичме, сломљене карличне кости и два напрска ребра. У левом колену били су му покидани лигаменти, лактови и подлактице одрани до костију и читаво тело у модрицама и уједима.

Аргрејв је провео месец дана у болници, а још три месеца била су му потребна да се потпуно опорави.

С. И.

Илустровао Бора Милићевић

СИМБОЛИ МОЋИ НАШЕ СРЕДЊОВЕКОВНЕ ВЛАСТЕЛЕ

Од самих својих почетака грбови су тесно повезани са родословљима и породичним стаблима владарских династија, племићких, па и пучких породица. Грбови су настали у западној Европи у другој половини 7. века. Вероватно је првобитна намена грбова била распознавање ратника и учесника на турнирима, када су глава и лице били потпуно покривени шлемом. Убрзо су грбови почели да представљају ликовно-симболичне идентификације феудалних породица и појединаца на штитовима, оружју, одећи, печатима и другим предметима. Грбови су у средњем веку били истицани и као знак имовинско-правних односа и претензија унутар земљопоседничке класе, која је у западној Европи била претежно неписмена и упућена на упрошћено знаковно комуницирање. Настанку хералдике погодовали су крсташки ратови и сазревање феудалног поретка западне и средње Европе.

Грб се састоји од штита на коме је грбовна слика, затим од шлема (кациге), круне, венца, челенке, плашта, држача, девизе и других елемената. У састав грба могу да уђу и одликовања и знакови витешких редова, који се најчешће приказују око штита. Штит је једини обавезни део грба, док пратећих фигура може, а и не мора бити. У средњем веку уобичајена хералдичка композиција (хералдика – наука о грбовима и уметност обликовања грбовних слика) састојала се од штита, кациге са челенком и плаштом. Грбовна слика састоји се од геометријских облика, стилизованих животиња, чудовишта, биљака, небеских тела и свакојаких предмета. Према хералдичким правилима елементи грбовне слике обојени су металима (златно тј. жуто и сребрно тј. бело), бојама (црвено, плаво, црно, ређе другим) и крзнима (хермелин, контрахермелин, веверици трбушчић и др.). Символика грбовних слика и појединих боја ретко је претходила настанку грба, а чешће се јављала као накнадно тумачење. Односи боја и фигура на грбу одређени су низом хералдичких правила и закона. Један од основних хералдичких закона јесте да у грбу не сме доћи боја на боју, нити метал на метал (златно на сребрно). Постоје и други закони и правила као, рецимо, да све фигуре морају бити окренуте на хералдичку десну страну (за гледаоца леву), да се грб може састојати само од штита, али не и од пратећих фигура без штита итд.

У Византији и земљама које су биле под њеним непосредним утицајем хералдика се није појавила због другачијег карактера феудалних односа и византијске царске идеологије. Од наших крајева хералдика се развила у Словенији, Хрватској и приморју, нешто касније и у Босни, под утицајима из Немачке, Угарске и Италије. У Србији почиње да се развија тек у 14. веку, најчешће међу вишом властелом. На предметима који су припадали српским племићима и владарима приказани су хералдички елементи, па и потпуни грбови. Не може се са сигурношћу утврдити да ли су грбови у Србији 14. века имали онај званични, правни значај какав им је придаван у западној Европи тога доба. У првој половини 14. века Србија је, под снажним утицајем византијске културе, имала феудалну структуру и властелинску хијерархију различиту од западне Европе, где су грбови настали. У таквим условима вероватно ни хералдика није имала исти значај. Крајем 14. века и у 15. веку, под снажним притиском освајачке политике Турака, као и постепеним губитком самосталности, српски владари и великаши, окрећући се Западу, усвојили су и развијеније хералдичке обичаје. Из тог времена печатима и другим споменицима сачувани су грбови на својим печатима, новцима и другим предметима. На основу тих средњовековних извора за хералдику може се утврдити да су у другој половини 14. века и у 15. веку већ постојали прави породични грбови.

Дефинитвним падом наших крајева под Турке, чији феудални систем, као и византијски, није имао потребе за хералдиком, грбови се углавном губе. Неки зборници у западној Европи, као што су Рихенталова књига о сабору у Констанци 1415. г. или Минстерово „Космографија“ из 1544. г., доносе грбове српских земаља, владара и поједине властеле, али највећи број тих грбова највероватније је измишљен, или барем врло слободно интерпретиран.

После битке код Лепанта 1571. г. у шпанској морнарици прославио се један Дубровчанин, за кога се везује постанак такозване „илирске“ хералдике. Тај човек остао је у историји забележен као Петар или дон Педро Охмушевић. Дон Педро је заправо потицао из породице Гргурића из Сланог и име босанске властеоске породице Охмушевић усвојио је као први корак ка стицању племићког порекла. Као шпанском адмиралу, дон Педру је било веома стало да Шпанцима покаже своје старо и разгранато отмено порекло. Био је то, уосталом, један, од услова за добијање неког од шпанских витешких редова, што је била дон Педрова жеља. Пошто није могао да додоби аутентичне доказе, Охмушевић је Шпанце почео да снабдева фиктивним родословљима и исконструисаним грбовницима.

Данас су познати бројни грбовници из 17, 18. па и 19. века засновани на Охмушевићевом зборнику.

ОРЛОВИ, ЗМИЈЕ, ЛАВОВИ И РОГОВИ

ГРБОВИ
ВЛАДАРСКИХ
ДИНАСТИЈА
И ПЛЕМИЋКИХ
ПОРОДИЦА

САСТОЈАЛИ СУ СЕ,
НАЈЧЕШЋЕ, ОД ШТИТА
СА СЛИКОМ, КАЦИГЕ
СА ЧЕЛЕНКОМ И ПЛАШТОМ

ЦРВЕНИ ЛАВ НА ЧЕЛЕНЦИ СА ЗАСТАВОМ



такође имао куће у овом граду. Ако је у питању грб херца Стефана, морао је настати пре 1451. г., када су му Дубровчани запленили куће. У сваком случају грб припада једном од ове двојице Косача. На једном од два грба на надгробној плочи краљице Катарине, кћерке херца Стефана, у цркви Santa Maria in Aracoeli у Риму из 1478. г., такође је приказан грб Косача са три косе траке.

„Илирски“ грбовници доносе грб Косача који се до данас поклапа са грбом на печатима и рељефима. Може се претпоставити да су и боје које се јављају у овим грбовницима тачне: штит је црвен, са три сребрне косе траке. Плашт, лав и застава, такође су црвени, а крст на застави сребран.

Припадници породице Косача, почев од Сандаља Хранића, па све до Стефана (Ахмеда) Херцеговића, радије су се на својим печатима служили монограмима него грбовима. Ипак, на печатима херца Стефана, Владислава и Влатка Херцеговића појављује се серија грбова који омогућују потпуну хералдичку реконструкцију.

Један од најлепших приказа грба породице Косача налази се на круни једне кућне цистерне у Дубровнику. Грб је исклесан у камену и у свим хералдичким елементима

подударан је са представљама на печату. Шлем је турнирског типа, чест у хералдици 15. века. Штит је „тарча“ са три косе траке, а лав на челенци држи у шапама заставу са два крста. Разлике у односу на печате јесу четири њиха на лављим грудима, као и јасно представљен уплетен венац између шлема и челенке. Плашт се, такође, развија са обе стране грба. Овај грб могао је припадати Сандаљу Хранићу, који је имао палату у Дубровнику, или херцу Стефану, који је

У издању ИРО НОВА КЊИГА из Београда, излази из штампе књига *Родословне таблице и грбови српских династија и властеле*, групе аутора. Књига обрађује двадесет два грба у боји као и две историјске карте. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК објављује неколико одломака и грбова из ове књиге.

СИМБОЛИ МОЋИ НАШЕ СРЕДЊОВЕКОВНЕ ВЛАСТЕЛЕ

ПОЗЛАЋЕНО ПАУНОВО ПЕРЈЕ

Комплетан грб Немањиха, са штитом, кашигом, челенком и плаштом, какав је овде представљен не постоји ни на једном споменику из времена самих Немањиха. Сви хералдички елементи, на основу којих је грб реконструисан, међутим, постојали су у доба када је лоза Немањиха владала Србијом, и посведоче ни су као ознака краљевске династије, владарског достојанства, а можда и као симбол средњовековне српске државе. Сам грб састављен је из две хералдичке целине. Једна целина је црвени штит са представом белог, односно сребрног, двоглавог орла, а друга је кашига са јастучетом (дашчицом) из кога излази челенка у виду розете са перима.

Двоглави орлови се, под несумњивим византијским утицајем, врло рано јављају на одећи српских владара, што се види по бројним представама на фрескама. Није вероватно да је двоглави орао био грб краљевске породице у оном смислу у којем грбове посматра западноевропска хералдичка традиција. Орлови су у Византији били ознака неких високих титула тзв. царских достојанственика и јављали су се на одећи и опреми. У време цара Душана двоглави орао се све чешће јавља на одећи, накиту и другим предметима. Запад у то време већ сматра двоглавог орла за грб Србије и Немањиха. Каталонски картограф А. Дулсерт на својој мапи из 1339. г. ставља на Скопље, Душанову престоницу, заставу са двоглавим орлом (до душе црвеним на белом пољу). У средњовековној Босни, где је западноевропска хералдика била ухватила јаче корене него у Србији двоглави орао је нешто касније сматран

грбом династије Немањиха. „Илирски“ грбовници усвајају белог (сребрног) двоглавог орла на црвеном пољу као грб Немањиха, те он као такав прелази у савремену хералдичку традицију.

Друга хералдичка целина на овој реконструкцији грба Немањиха јесте кашига са јастучетом (дашчицом), плаштом, челенком са розетом и перима. Представа кашиге са дашчицом омиљена је у српској хералдици 14. века. Јастуче је имало вероватно исту функцију коју у западноевропској хералдици обично има венац: да придржи челенку и учини прелаз између шлема, плашта и челенке. Вероватно је да му је и основна намена била иста, да изолије шлем од сунца, хладноће и влаге. На новцу Стефана Дечанског, цара Душана, цара Уроша, али и других великаша, јавља се, мање-више стандардизована стилизација шлема, јастучета, плашта и челенке.

Што се тиче челенке, представа на новцу не дозвољава детаљну реконструкцију. Може се претпоставити да је то била розета од неког лаког материјала, вероватно од пера, можда позлаћених, или од позлаћеног лима. За пера на врху такође се не може јасно утврдити каква су, али је могуће да

су паунова, тим пре што су она била врло омиљена у хералдици 14. века, а и код нас се јављају нешто касније на грбу Котроманића. Наше народне песме описују раскошне челенке српске властеле и углавном спомињу позлаћено перје, али није извесно колико се у епици очувало стварне средњовековне традиције.

КРАЉЕВИ ВОЛЕ ЉИЉАНЕ

Династија Котроманића оставила је, за наше услове, сразмерно велики број грбова. Представе на печатима, рељефима, па и на очуваној тканини, омогућили су да се са приличном сигурношћу реконструира њихов грб. Извесну тешкоћу, представља то што је го-

тово сваки босански владар мењао и допуњавао породични грб Котроманића. Бан Стјепан II Котроманић на грбу има само косу траку, краљ Твртко I косу траку и љиљане, грб који се може сматрати основним породичним грбом династије Котроманића. Овај грб

има и Дабиша, а и Остоја за време своје прве владавине Твртко II са грба избацује љиљане, а Остоја у другој владавини из основа мења грб и уместо косе траке и љиљана у штит поставља љиљанову круну. Стефан Остојић за своје кратке владавине држава очев грб са круном, а Твртко II у својој другој владавини напушта стари грб Котроманића и прихвата реформу свог дугогодишњег супарника Остоје с тим што, као лично обележје, испод круне додаје иницијал Т. Остојин син Стефан Томаш, грбу Твртка II додаје једно S, преправљајући га у сопствени монограм ST, а његов син Стефан Томашевић, последњи босански краљ, служи се Остојиним грбом са круном у штиту. На надгробној плочи краљице Катарине, кћерке Стефана Вукчића Косаче и жене Стефана Томаша, у цркви Santa Maria in Aracoeli у Риму, такође се, поред других хералдичких елемената, јавља љиљанова круна.

„Илирски“ грбовници доносе сасвим другачији, вероватно потпуно измишљен, грб Котроманића: црвеног лава на сребрном штиту са златним косим пругама. У овим грбовницама, међутим, јавља се грб Твртковића, што је заправо потпуно тачно пренет грб Твртка и његових наследника: сребрна коса трака на плавом, са по три златна љиљана у плавим пољима. С обзиром на тачно пренете хералдичке елементе може се са доста основе претпоставити да



и боје дате у „илирским“ грбовницима одражавају аутентични грб Котроманића. На то би указивала још једна околност. Златни љиљани на плавом породични су грб Анжујске династије, а на грбу босанских краљева јављају се вероватно да би означили вазалну обавезу Котроманића према угарској анжујској владарској кући.

Наша реконструкција заснована је највећим делом на златом извезеном грбу пронађеном на остацима тканине из краљевског гроба у Арнаутовима код Високог. Сасвим је оправдана претпоставка да се ради о грбу Твртка I, па је представа грба на тканини, вероватно Твртковом плашту, хералдички извор првог реда. Плашт из Арнаутових разрешио је и загонетку челенке на грбу Котроманића. На основу печата и рељефа претпостављало се да је у питању букет цвећа или разграната крошња неког дрвета, али остаци на тканини из Арнаутових недвосмислено показују да је реч о пауновим перима, омиљеном украсу челенки 14. века. ■

ЗМАЈ ЗЕЛЕН, ПА - ЗЛАТАН

У нашој науци укоренило се мишљење да је грб кнеза Лазара био шлем са бивољим роговима. На познатом рељефу из 1380. г. у Хиландару, на јужном зиду припрате кнеза Лазара, заиста се јавља овај хералдички симбол. Кацига са роговима јавља се и на Лазаревом дугмету од позлаћеног сребра и емајла, које се чува у Музеју Српске православне цркве у Београду, као и на Лазаревом новцу. Печати деспота Стефана Лазаревића показују да је кацига са бивољим роговима била у употреби као наследни хералдички симбол, што се може видети и на његовом новцу. Кацигу са роговима употребљавали су и Бранковићи као један од хералдичких симбола, па је могуће да су је преузели од Лазаревића. Овај симбол јав-



ља се и на прстењу из 15. века.

Постоје, међутим, лодаци који указују на то да су осим шлема са роговима Лазаревићи били усвојили и двоглавог орла као свој грб. Већ у Хиландару, на северном зиду припрате кнеза Лазара, приказан је у рељефу двоглави орао, као пайдан шлема на јужном зиду. На одећи кнеза Лазара, кнегиње Милице и деспота Стефана, на фрескама у Раваници, Љубостињи и Манасији, такође се јавља двоглави орао. Двоглави орао, као прави хералдички знак, раширио се и између бивољих рогова на печату деспота Стефана, са Милешевске даровнице.

Могло би се претпоставити да је кацига са бивољим роговима аутентичан породични хералдички симбол Лазаревића, а да они већ за кнеза Лазара усвајају и двоглавог орла као знак владарског достојанства и легитимног настављања немањихких традиција. Двоглави орао се код Лазаревића, уз породичну кацигу са бивољим роговима, јавља као знак владара Србије и наследника немањихке лозе.

Змај који се обмотао око грба Лазаревића, знак је чувеног витешког реда „Змаја“. Овај ред установио је 1408. г. угарски краљ Жигмунд Луксембуршки. Била су двадесет четири члана првог реда ордена, а у тој дружини деспот Стефан Лазаревић

био је на првом месту. Припадници Змајевог реда имали су право да на својим грбовима прикажу змаја, а у угарској хералдици уобичајено је да се он представља обавијен око штита. Змај је приказан зелен и златан са репом обмотаним око врата, док је на склопљеним крилима имао црвени крст. Стилизација на нашој реконструкцији пренета је са оригиналне средњовековне апликације. Орден Змаја био је толико омиљен да се у хералдици наслеђивао заједно са грбом. На споменицима везаним за деспота Стефана нема представа Змајевог ордена али у Србији 15. века има прстења које се доводи у везу са овим витешким редом. Познато је, такође, да је у нашим крајевима било припадника нижег племства који су били носиоци ордена Змаја. ■

ЛАВ КОЈИ ХОДА

Бранковићи су, као разграната и дуготрајна великашка породица оставили за собом доста хе-

ралдичких извора. Представе на нову, печатима и другим предметима омогућују да се издвоје хералдички елементи који су сачињавали грб ове породице. Извесну тешкоћу представља то што су припадници овог рода често мењали и прекрајали своје грбове, избацујући неке детаље и убацујући нове. Основне елементе грба Бранковића ипак није тешко уочити. То су лав и кацига са бивољим роговима. На неким грбовима јављају се и двоглави орао и глава бика.

Најкомплетнији и најлепши грб Бранковића јесте онај са печата Лазара Бранковића из 1457. г. На њему се и у челенци и у штиту налази лав изме-

је представа у челенци која је код Коренића-Неорића змај, а не лав између рогова, који се у свим „илирским“ грбовницима јављају у штиту. Занимљиво је да је лав на штиту и на челенци грба са печата Лазара Бранковића.

На грбовима неких припадника породице Бранковић јављају се још и двоглави орао и глава бика. Двоглави орао, као знак деспотског достојанства и настављања традиције српских владара, стоји уз породични знак лава и на новцу Ђурђа Бранковића, као и на његовом малом печату где је орао украс на челенци. И на печату деспота Ђурђа Бранковића из 1492. г. двогла-



ђу бивољих рогова. Шлем је турнирског типа, а плашт је раскошно изувијан са обе стране штита. Наша реконструкција у потпуности се заснива на овом грбу. Боје су преузете из „илирских“ грбовника, где је грб Бранковића подударан са оним на Лазаревом печату. Изузетак

ви орао јавља се уз породични грб Бранковића.

Бикова глава јавља се у штиту грбова Ђурђа и Јована Бранковића са печата из 1479, док су у челенци уобичајени симболи Бранковића, рогови и лав. Глава бика иначе је традиционални грб Молдавије. ■

Текст и цртежи: Александар Палавестра
Снимио: Љубомир Патрногић



**ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ**

КОЊ КОЈИ МАСИРА ПАЦИЈЕНТЕ

Коњ по имену Сајмон, тврде становници једног енглеског градића, поседује редак дар. Он, наиме, масира леђа пацијентима. С обзиром да ова његова активност траје већ годину и по дана, Сајмон је добио надимак „доктор“, а када се каже да је „доктор“ заузет, то значи да овај коњ масира пацијента на само њему својствен начин. Затворених зуба трља леђа одоздо на горе а затим чељустима лепо измасира. Истини за вољу, у овој масажи не уживају само његови пацијенти, него и он сам.



ВЕНЧАЊЕ НА ХИПОДРОМУ

Ово је кратка прича о пару који је победио на такмичењу за најнеобичније место венчања и тиме поред брака, зарадио и награду од 10.000 долара. Они су, наиме, за ову свечану церемонију изабрали хиподром. Не ради не-



ке сензације, кажу, већ једноставно обоје су обожаваоци коњских трка, па су се на хиподрому и упознали, заволели, а ту је дошло и до брачне понуде.

КЕСА КОЈА ШТИТИ ОД УДАРА

Читав експеримент обављен је под будном контролом: једно јаје послато је поштом у САД, у обичном коверту. И вратило се натраг. Кад је коверат био отворен, било је читаво и нетакнуто. Како је то могуће? Једноставно: јаје је било умотано у „универзалну кесу која штити од удара“, изум Доминика Лепиноа, који се некад бавио нуклеарном физиком. Принцип није комплико-



ван: непропустљиви омотач од PVC-а са микро-куглицама од стиропора. Кеса се потпуно приљубљује уз предмет који се у њу стави. Затим се још извуче ваздух, тако да је читаво паковање врло лагано и чврсто. Да бисте отворили пакет, довољно је да притиснете сигурносни вентил и омогућите продор ваздуха. Овај систем користиће велики музеји за пренос вредних предмета, а наћи ће примену и у медицини: замениће гипс који се ставља код прелома руку и ногу.

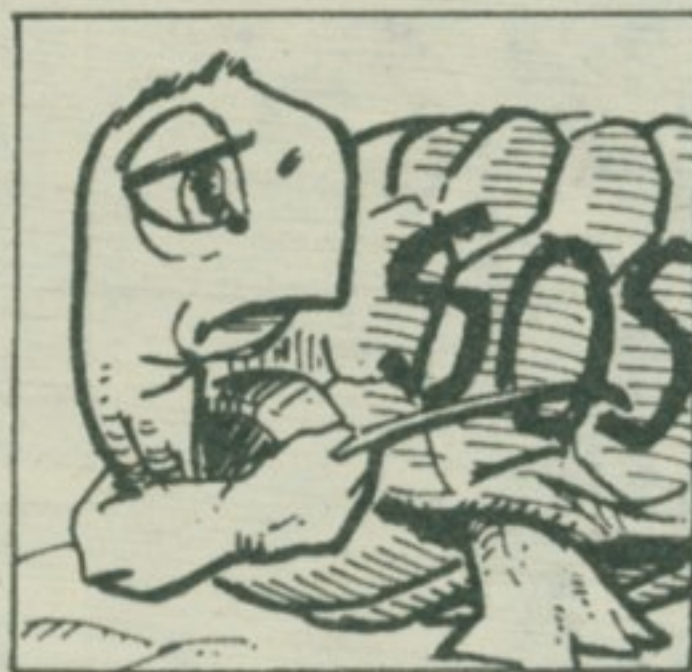


НОВО СЕМЕ

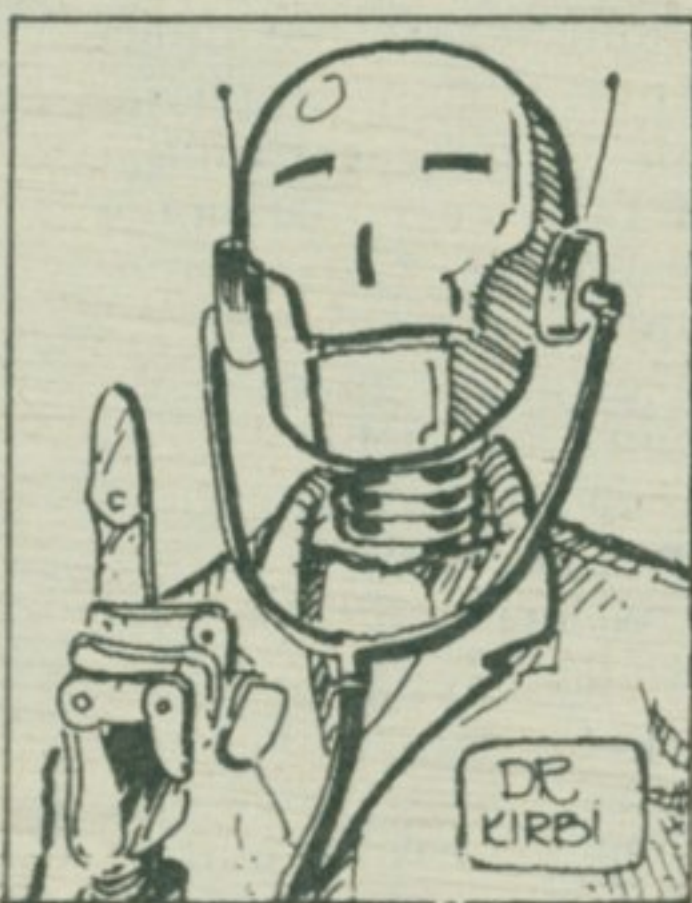
Страшила могу да иду у пензију. Ново семе је плаво, ружичасто, љубичасто... Као пилуле. А те боје, изгледа одбојно делују на птице. Овако обојено семе унело је мало шаренила у земљорадњу. Осим тога, има још једну добру страну: боји су додате хемикалије као заштита од болести и паразита.

СПАСИТЕ КОРЊАЧЕ

У Флориди се проучавају начини заштите једне од најстаријих животињских врста – корњача, које су посебно угрожене у овом нашем веку. У та-



мошњем Океанографском институту, стављају у инкубатор јаја корњаче два месеца пре него што се оне излегу и затим их пуштају у природну средину. Даниел Келенбергер, научник Института, објаснио је да ће, мада овај метод доноси на свет око 98 одсто излежених беба – корњача, само једна од 1000 доживети барем просечну старост. Додао је да корњаче, мада имају природне непријатеље, све више угрожава рибарење мрежама. Та несрећа их је и довела на листу најугроженијих врста.



РОБОТИ ПОМАЖУ ЛЕКАРИМА

У Клемсону, у Јужној Каролини, један професор изумео је робота који ће ускоро помагати лекарима у хитним случајевима. Овај робот уједно је и прва америчка двоножна шетајућа машина. Води га компјутер, а креће се помоћу струје. Робот, назван „Кирби“ састављен је од 80 делова, а тежиште му је на једној нози. Конструктор, доктор Зенг, нада се да ће ускоро конструисати машине са покретима више налик на људске. Додаје и да такви проналасци могу да се остваре у наредних пет година.

АЈСЛЕР

КАО

ХЕРОДОТ

ОТКРИВЕ ТАЈНА ЗИДАЊА ПИРАМИДА

не блокове тешке више десетина тона.

„Којешта, то би био дуг, несигуран и веома сложен метод којим би се расипала силна енергија“, објашњава Ајслер. „Систем примењен за зидање ових дивних грађевина, без сумње међу највећим и најсавршенијим које је човек икада направио, био је далеко једноставнији: камени блокови подизани су уз помоћ великих степеница по обичном али веома делотворном принципу полуге!“

Нешто слично забележио је и Херодот: „Подизање каменог материјала морале су олакшати велике степенице... Када би први слој каменних блокова био завршен, радници су огромно камење подизали на следећу равну помоћу уређаја на принципу полуге. Са другог нивоа блокови су, на исти начин, постављани на трећи и тако редом, све до врха“.

Али, научници никада нису придавали много значаја Херодотовим записима сматрајући да је у описима претеривао и додавао доста од своје бујне маште. Тако је његово причање о конструисању пирамида остало незапажено, а дата је предност другој теорији.

Према њој, стари Египћани су вукли или гурали тонама тешке камене коц-

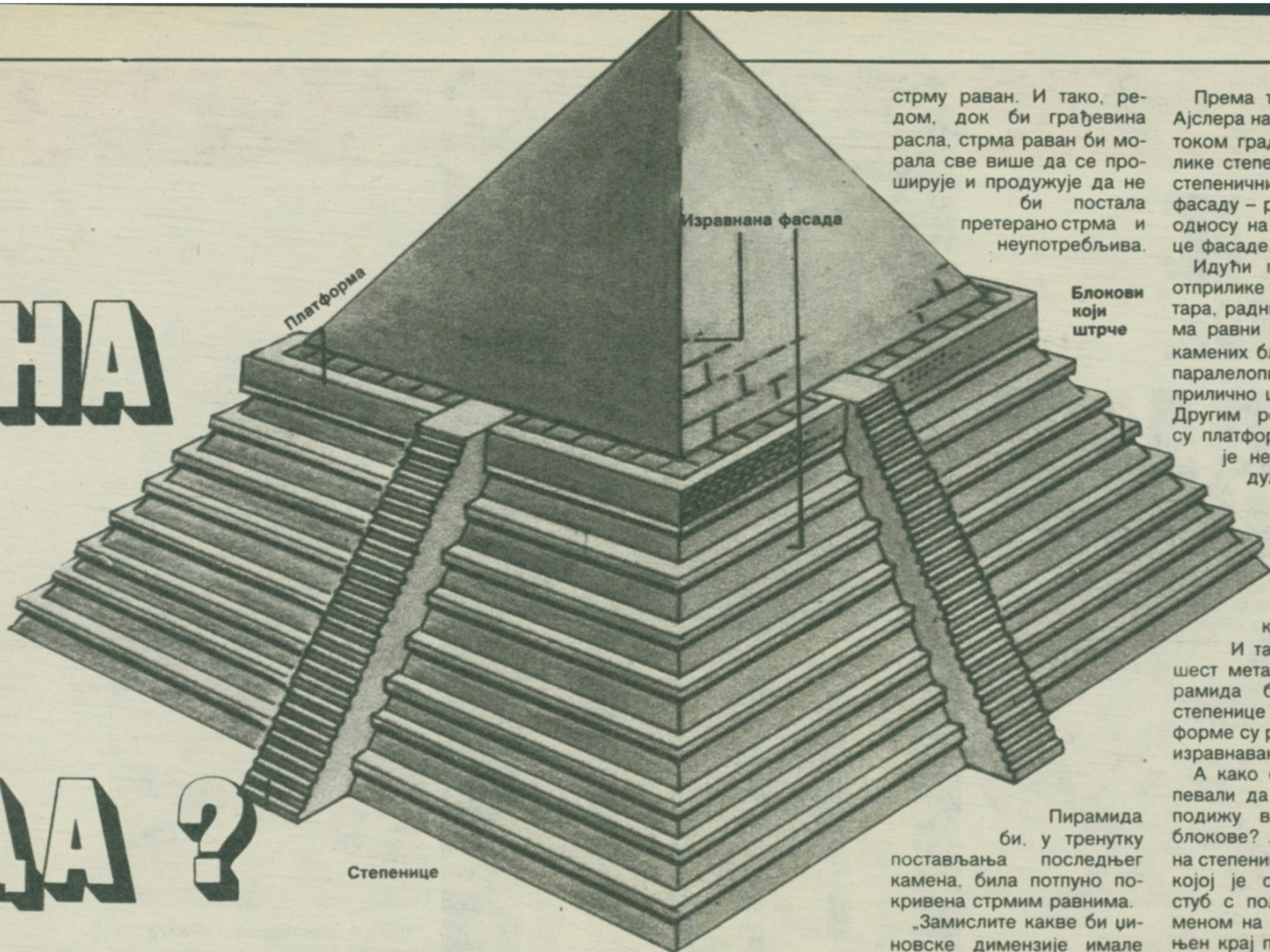
**КАКВЕ ЦИНОВСКЕ
РАМПЕ, КАКВЕ
НЕПРЕГЛЕДНЕ
КОЛОНЕ РОБОВА!
ОГРОМНИ КАМЕНИ
БЛОКОВИ ПОДИЗАНИ
СУ ПРОСТИМ
СИСТЕМОМ ПОЛУГЕ И
ОБИЧНИХ СТЕПЕНИКА
РАДНОМ СНАГОМ
САМО ТРИ ЧОВЕКА**

Најновија претпоставка о начину на који су грађене египатске пирамиде стара је, у ствари, две и по хиљаде година: праотац историје Грк Херодот, који је живео у петом веку пре нове ере, оставио је забележену исту теорију коју је ових дана објавио и објаснио амерички вајар и илустратор Мартин Ајслер.

Ајслерова теорија је изазвала велико интересовање јер побија досадашње прихваћене претпоставке да су пирамиде саграђене уз помоћ циновских стрмих равни по којима су робови вукли каме-

НА

ДА ?



стрму раван. И тако, редом, док би грађевина расла, стрма раван би морала све више да се проширује и продужује да не би постала претерано стрма и неупотребљива.

Према теорији Мартина Ајслера на пирамидама су, током градње, зидане велике степенице – по један степенични крак за сваку фасаду – релативно уске у односу на дужину странеце фасаде.

Идући према врху, на отприлике сваких шест метара, радници су дуж обима равни постављали низ каменних блокова у облику паралелоипеда који су прилично штрчали у поље. Другим речима, правили су платформу за рад која је непрекинуто ишла дуж свих страна пирамиде.

Ове моћне „скеле“ служиле су да се лако поставе угаони камени блокови.

И тако увис, сваких шест метара. Када би пирамида била завршена, степенице и камене платформе су рушене, а стране изравнаване и глачане:

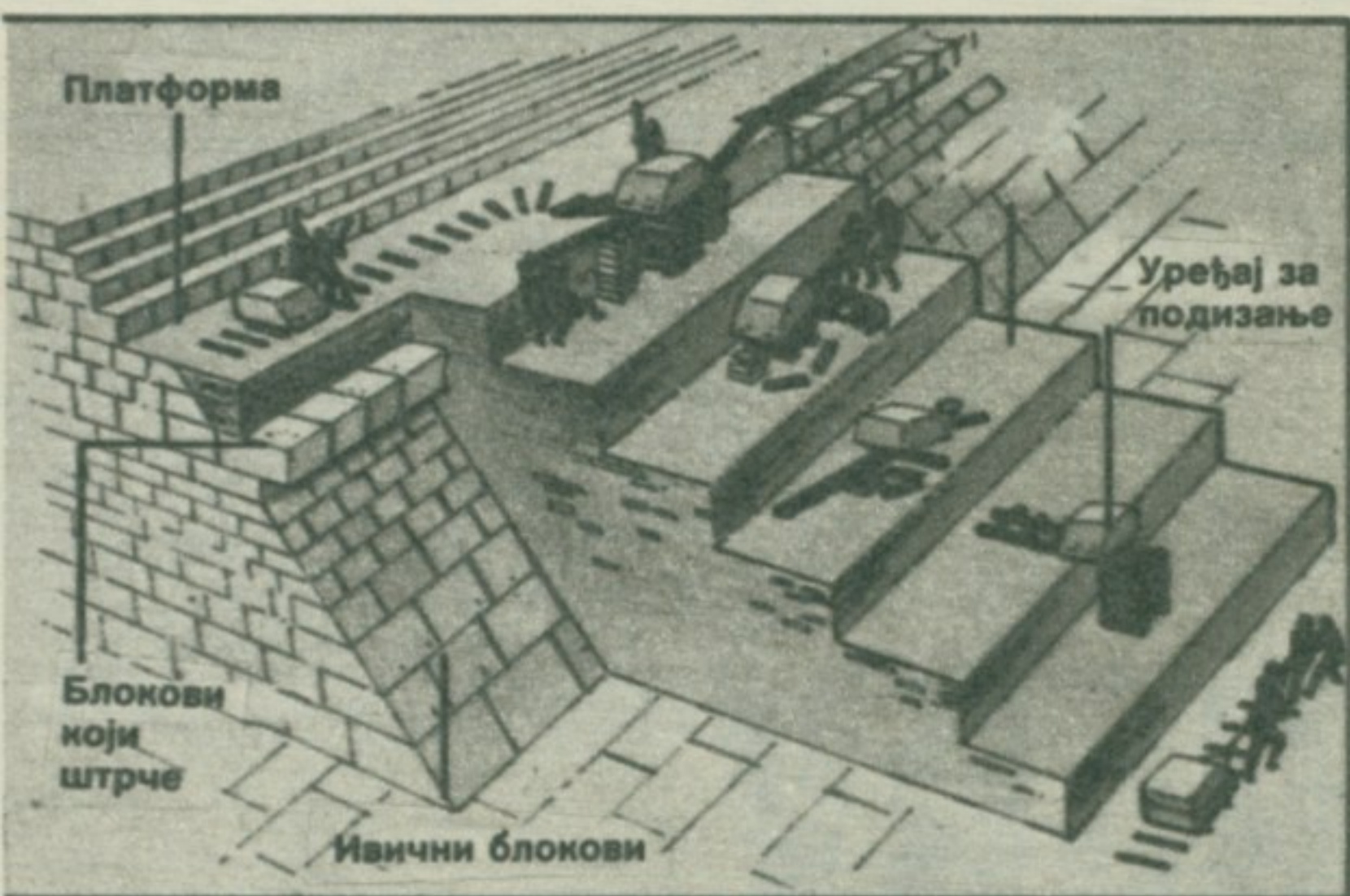
А како су Египћани успевали да по сепеницама подижу велике гранитне блокове? Лако. Најпре се на степену постави полука којој је ослонац камени стуб с полулоптастим каменом на врху и на један њен крај постави огроман камени блок. Чим се блок, системом полуге, мало подигне, један роб под њега брзо подмеће дрвену гредицу и њоме зауставља полуку (када се то не би учинило, камени блок би одмах треснуо доле). Затим се блок још мало подигне полугом, роб под њега подмеће нову гредицу и то се понавља све док се камен не подигне до жељене висине.

Та жељена висина значи да блок мора да буде изнад степеника, а онда се полука, паралелна са ивицом степеника, захваљујући полулоптастом камену на ослоњу окреће у положај управан на ивицу степеника и камени блок склизне низ њу као низ стрму раван.

За целу „операцију“ потребна су три радника: двојица за полуку и трећи за подметање гредица.

Египтолози широм света заинтересовали су се за Ајслерову теорију, али не тврде да је и тачна. За њих је она једна од четрдесетак које треба проверити што је веома тежак посао. Али, свака претпоставка која покушава да објасни како су пирамиде, вечна слава египатских фараона, саграђене добро је дошла и тако ће се једног дана, можда, склопити коцкице мозаика с тачним решењем.

Б. Дожић



неопходна бар по једна стрма раван.

Мартин Ајслер је, пре него што је подржао и објаснио Херодотову претпоставку, извео низ експеримената који су га уверили да је теорија стрмих равни погрешна.

„Свака теорија о конструкцији пирамиде мора да разјасни два основна питања“, каже Ајслер. „Прво: како су камени блокови подигнути до толиких висина и друго: како је било могуће поставити их на место с тако невероватном прецизношћу“.

Теорија стрмих равни могла би да објасни први проблем, али има позамашну празнину: циновске рампе би на пирамиду у изградњи вршиле толики притисак да би или она пукла или би се саме рампе срушиле од сопствене тежине.

Да би стрме равни, односно рампе, функционисале како треба, објашњава Ајслер, морале би да буду огромних димензија. Чим би био постављен први слој гранитних блокова, то јест основа пирамиде, радници би око ње морали да поставе низ рампи, или само једну која би обухватала читаву грађевину да би доспели до висине тог првог слоја.

Затим би правили други слој и поново подизали

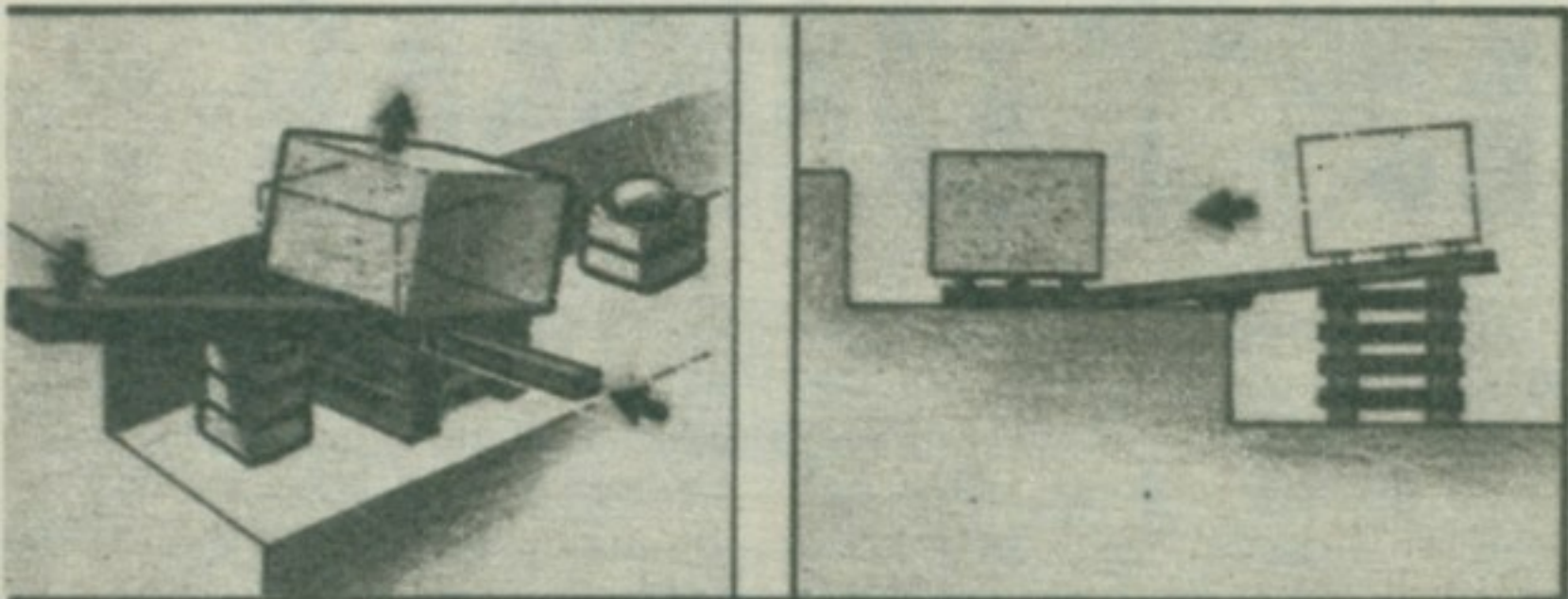
Пирамида би, у тренутку постављања последњег камена, била потпуно покривена стрмим равнима.

„Замислите какве би циновске димензије имале стрме рампе употребљене за подизање, на пример, Кеопсове пирамиде, чија је доња водоравна ивица дугачка двеста тридесет метара а висина у темену износи сто четрдесет шест метара. Рампе би морале бити дугачке више километара и тешке на десетине милиона тона! Заиста претерано. Пирамида би се срушила од силног притиска.“

Осим тога, рампе би прекриле све стране пирамиде па градитељи никако не би били у стању да прате развој радова а још мање да све четири стране грађевине поставе под истим углом да би се среле тачно у темену. А знамо да су египатске пирамиде право чудо од прецизности“, објашњава Ајслер.

Уосталом, теорија стрмих равни није положила испит ни 1978. године када је група јапанских архитеката и египтолога покушала да направи пирамиду служећи се истим методима и средствима које су, према археолозима, својевремено применили стари Египћани. Јапанци су били мање амбициозни одредивши се за модел висок свега једанаест метара.

И, доживели су пораз. Да би пирамиду довршили, морали су да прибегну дизалици, булдожеру и другим модерним средствима.



ке, смештене на саонице од дрвета, дуж стрмих равни начињених од набијене земље, цигала и шљунка. Дрвене саонице кретале су се лакше захва-

љујући полуукопаним дебелима попречно постављеним по путу. Уколико би ова теорија била тачна, за сваку од четири троугаоне фасаде пирамиде била је

Овако су стари Египћани подизали циновске пирамиде: дуж степеница, по принципу полуге. На доњој слици се види како полука функционише подижући камен и смештајући га на горњи степену. Окретање из паралелног положаја у управан степену олакшан је полулоптастим каменом на врху стубића – ослоња полуге.

ШТА ЈЕ МУСТАФИ ВАПЉАНИНУ
СЛАЂЕ НО ИШТА ДРУГО

НИЈЕ СВАКИ

— И у сну
ми све
дође
и знам где
шта стоји
— каже
Мустафа
за своје
сатове.



**МАЛО ЈЕ ОНИХ КОЈИ ДАНАС
НЕМАЈУ САТ — ЈОШ МАЊЕ
ОНИХ КОЈИ ГА ИМАЈУ И ЗА
НЕКУ СВЕЧАНУ ПРИЛИКУ**

Часовничарска радња Мустафе Вапљанина је у старој чаршији у Новом Пазару. Један у низу ниских, помало нахерених кућерака избледелих зидова. Није је тешко наћи. Као што су нам још у Београду рекли, само треба прећи мост и продужити стотинак метара главном улицом. Излог мали, препун сатова. Рекло би се сајџиница као и свака друга. А — није. Оног трена кад човек ступи на њен праг просто га, као нека музика, заплусне уједначено тик-такање десетине старих часовника.

Иза тезге, старији човек устаје са столице и пита шта желимо. Да нам прича о сатовима. А, то. Може. Лице му живнуло, обрадовали га гости. Са улице довикује дечаку у суседној чајџиници да донесе кафу. Такав је ред.

Интересујемо се да ли су сви изложени стари сатови исправни. Мустафа се чуди. Како не би били?

— Да знате — каже — кад се случајно догоди да ни син на кога сам превео радњу ни ја не дођемо у току дана, руке ми отпадну док све сатове не навијем. Много их је. Али ако, само нека раде. Толике их године скупљам. Када сам почео? Још док сам на занату био. Радњу сам отворио две године пред почетак рата. Где год видим стари сат, слађе ми га је купит' него било шта. Неко богатство мене не занима: нико паре у гроб не носи.

Добро, питамо, али одакле у овако малој вароши толики стари сатови?

Мустафа се смешка.

Од 1919. када је рођен, до сада је прошло доста година. Да их човек на прсте броји досадило би му. Било је времена. А и варош је некад већа била, више се путовало, доносило из белог света. Требало је само на глас да изиђе чиме се бави: људи су долазили сами, нудили.

**Њему фајда, мени
задовољство**

— Скида народ са тавана старе неисправне сатове а не зна какву драгоценост има у рукама. Дође човек са села, каже, случајно нашао ову кртију па би да је поправи ако може. А ја му предложим да је откупим или заменим за нов часовник. Ретко ко не пристане. Шта ће му растурени и покварени сат? Фајда њему, мени задовољство. Тако сам дошао и до једног грчког сата кога називам царем међу сатовима. Ко ми га је донео не сећам се више, али памтим да ни тегове ни балансе није имао. Таквих сатова је само пет направљено: овај мој је из Колоџамије. Чуо за њега и неки Американац па долазио да га купи. Нисам га дао: он ми је најмилији. Да видите само какав је то рад: унутра је сав од месинга и туча. Четири стотине година је стар.

Док се дивимо старом солунском сату, Мустафа износи криг-смарине, немачки часовник.



САТ

Сат са ђустеком висео је на дугачком, дебелом ланцу од сребра и носио се само у изузетним приликама. Појављивати се с њим сваког дана био је израз чистог „неукуса“. Рађен је у Швајцарској али се у продаји могао наћи у — Турској.



Тајне часовничарског заната Зи-јо је научио од оца: ипак, он радије поправља ове модерне. Успут, студира Вишу школу за организацију рада.

ЗА СВАКУ ПРИЛИКУ

рих сатова. Довољно је већ то што треба да их навије. Време резервисано за колекцију су субота и недеља. Док други одмарају, Мустафа ради. Сатови стари, делова нема: сваки поломљени зупчаник мора сам да направи, залетује. Понекад и читаву седмицу ут-

— Тачно 137 делова има. Све сам ја то бројао, шраф по шраф. Имам и један немачки стражарски сат. Сваки стражар је имао свој кључ које је морао да окрене кад прође крај њега. Унутра, у сату, налазила се трака која би прецизно бележила то време.

Поред осталих, на зиду Мустафине радње стоји и 150 година стар сат са дрвеним кућиштем. И он ради беспрекорно.

Преко недеље Мустафа нема много времена за поправке ста-

роши на један зупчаник. Ни поломљени тегови нису неки велики проблем. Важно је само знати колико треба да буду тешки. Колико је већ месинганих чаура направио и напунио их оловом...

Поздрављамо се и одлазимо. Мустафа остаје да седи на белој столици коју му је, кад је отварао радњу, тетка поклонила. И она му је, као и сатови, прирасла за срце.

Текст: **Олга Вукадиновић**
Снимци: **Љубомир Патрногић**

**ТРАДИЦИО-
НАЛНО, ЗА
НАЈБОЉЕ
ДЕЛО
НАМЕЊЕНО
МЛАДИМА**

На Дан Политике 25. јануара, поред „Политикине” награде за ликовно стваралаштво и награда НИН-а за роман и за публицистику, доделиће се и награда „Политикин забавник” за књижевно дело намењено младима (роман, збирку приповедака, збирку поезије, путопис или драму).

Иако је установљена тек 1979. године, „Забавникова” награда стекла је пуно поверење и код издавача и код аутора. Награда се додељује делима штампаним на свим језицима народа и народности Југославије која су први пут објављена у времену од 1. јануара до 31. децембра 1987. године и под условом да предложено дело није добило неку другу књижевну награду савезног значаја.

КЊИЖЕВНА НАГРАДА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Дела могу пријављивати издавачи, друштвено-политичке организације, стручна удружења, групе грађана и појединци уз обавезу да доставе седам примерака предложеног дела – за сваког члана жирија по један. Издавачи на ово имају озбиљне примедбе које, с обзиром на економску ситуацију, разумемо али жири је састављен од чланова из свих република и покрајина, односно са свих језичких подручја.

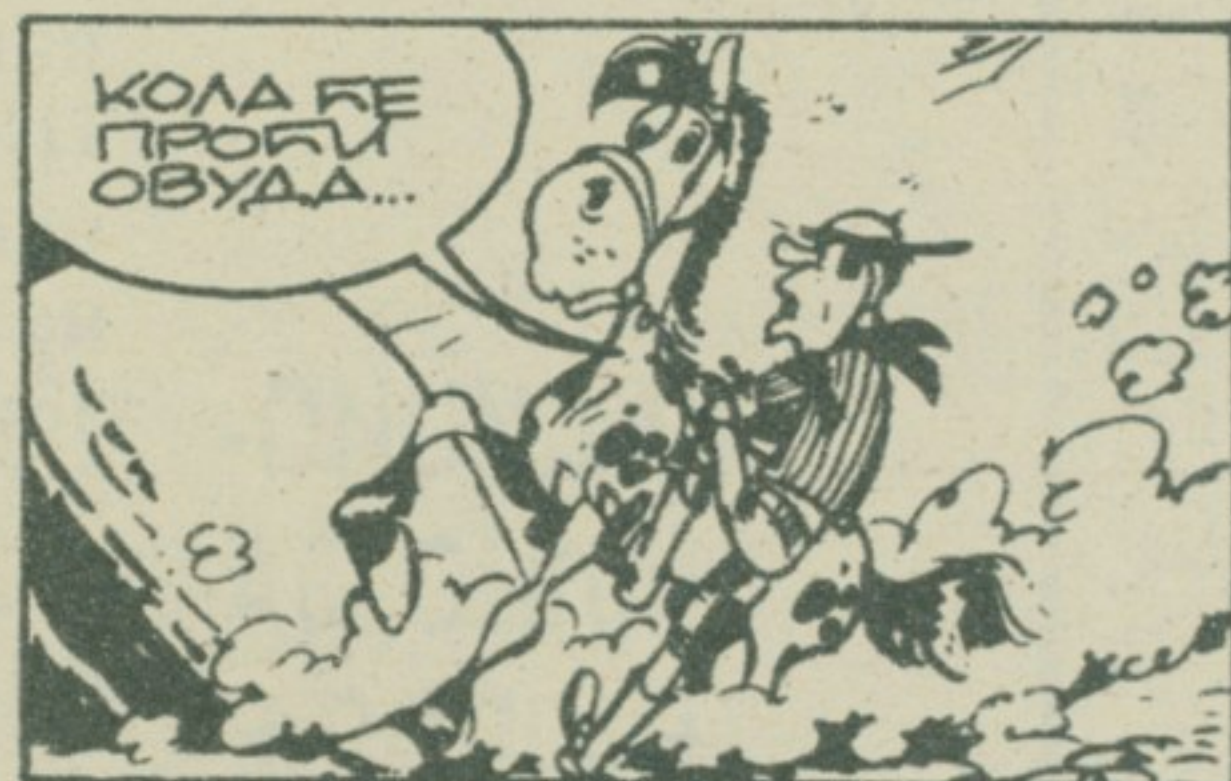
Жири „Забавникове” књижевне награде чине угледни критичари, књижевници и друштвено-политички радници који језички и територијално заступају све крајеве земље. Ако, по оцени жирија, услове конкурса испуњавају и дела која нису пријављена, Правилник за доделу Књижевне награде „Политикин забавник” предвиђа да жири може сам да их уврсти у конкуренцију. Поред тога, на предлог жирија могу да се доделе две равноправне награде или да се те године награда не додели.

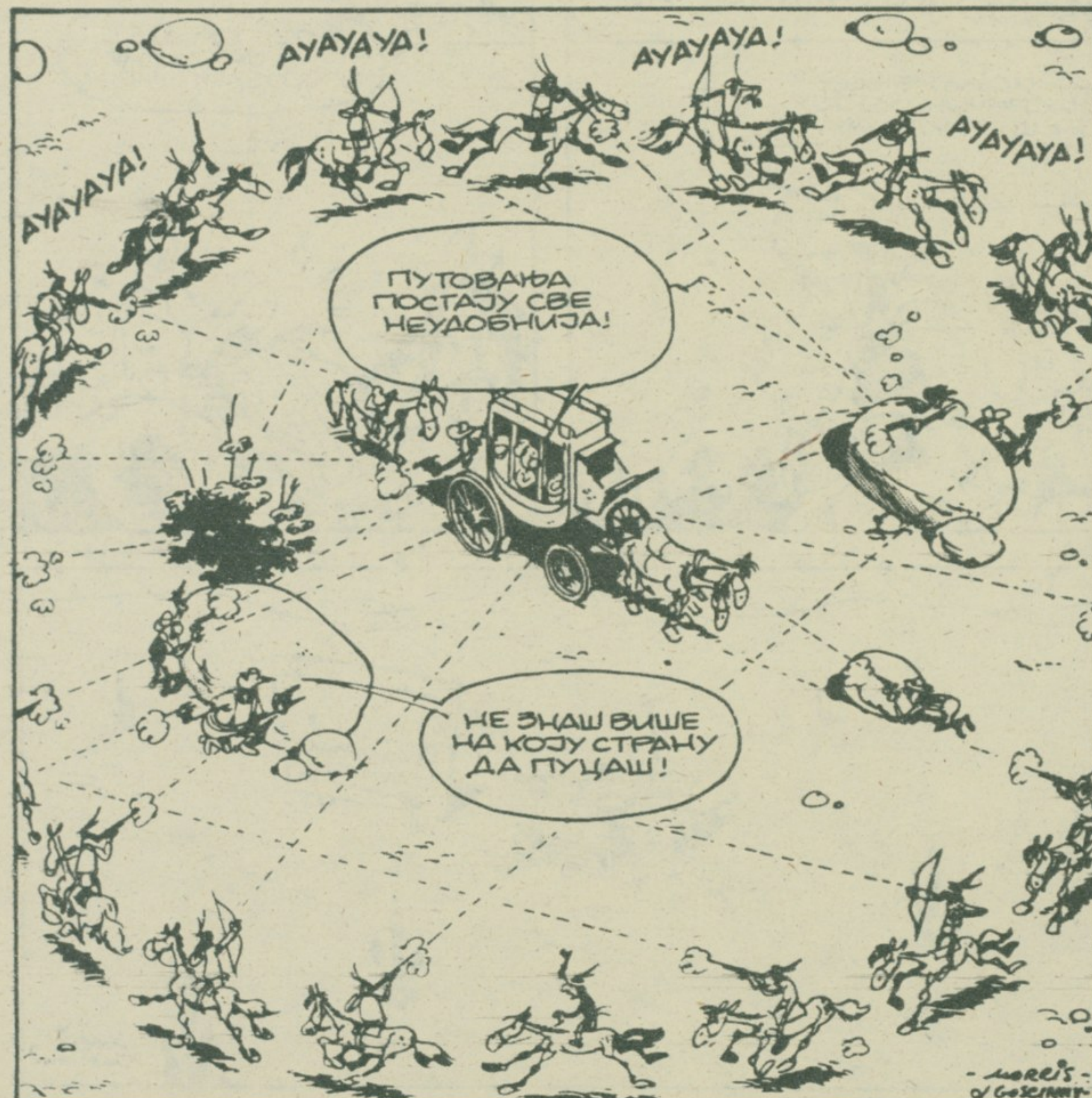
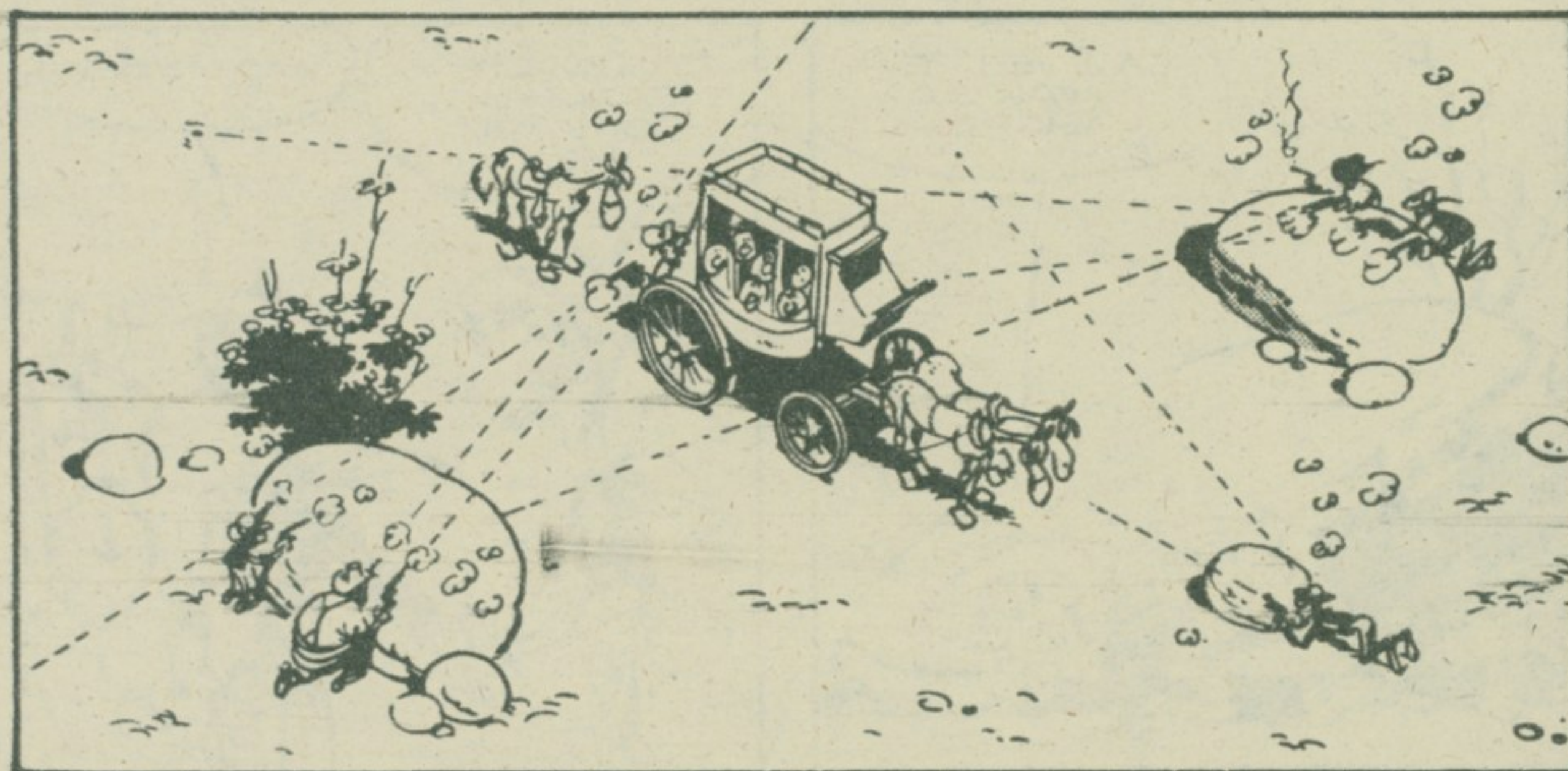
Одломци награђеног и још десет дела, која су ушла у најужи избор, биће објављени у издањима „Политикиног забавника”.

Рок за пријаву дела је 31. децембар 1987. године али се предлагачи моле да дела доставе раније како би жири могао на време да прочита сва дела. Предлози који стигну после овог рока неће се узимати у обзир.

Пријаве се достављају на адресу:
„Политикин забавник” Македонска 29, поштански
фах 124, 11001 Београд, са назнаком „За књижевну
награду”.

ИЗ ЗАТВОРА У ТЕКСАСУ
ТАЛИЧНИ ТОМ СПРОВОДИ
БИЛИ КИДА НА СУБЕДЕ У
ПУЕБЛО БРОНКО. ПРАТИ
ИХ БЕРТ МАЛОЈ КОМЕ ЈЕ
БИЛИ КИД ОБЕГАО
БЛАГО, ИАКО ГАНЕМА,
АКО ГА ОСЛОБОДИ...

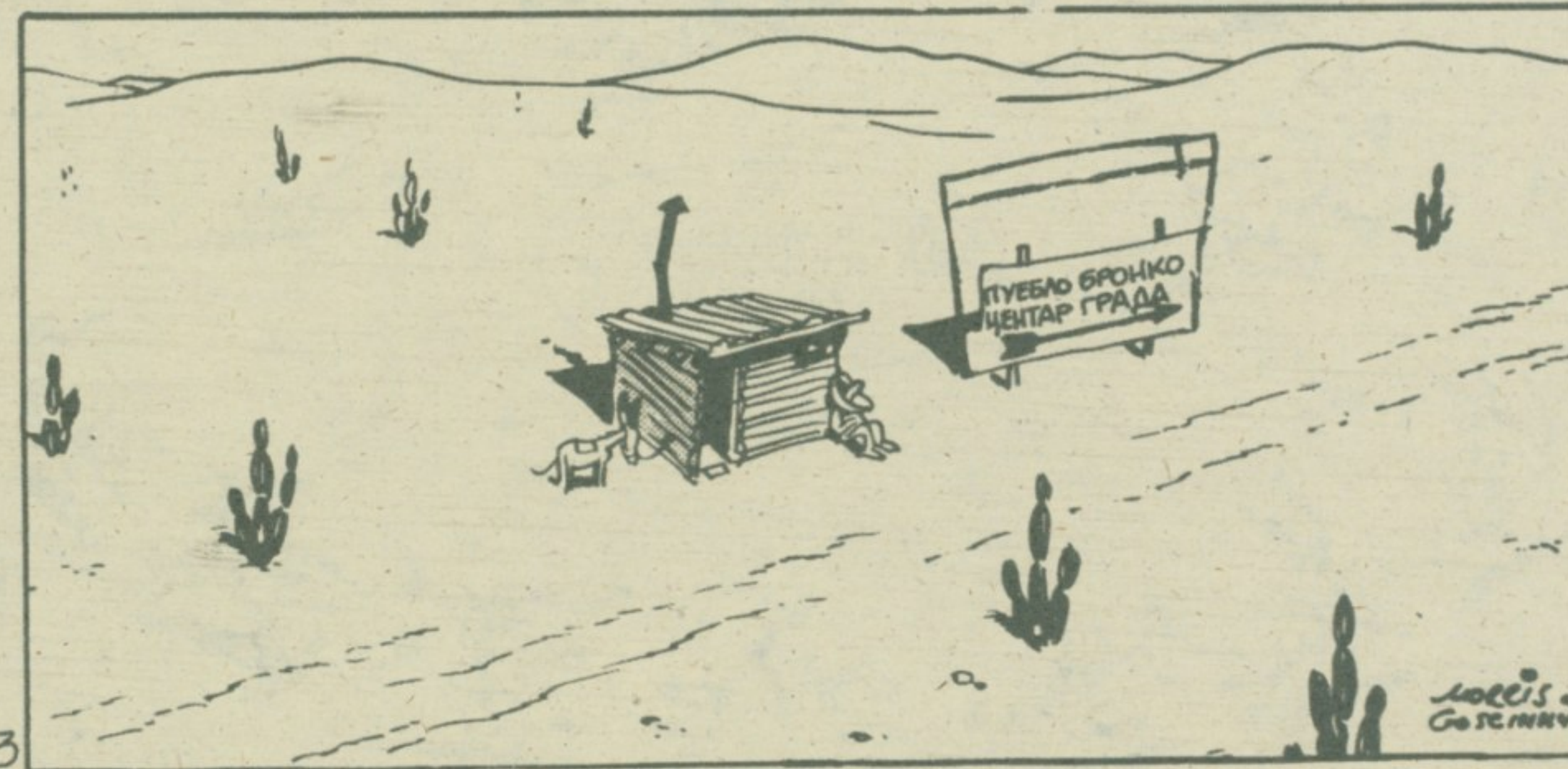




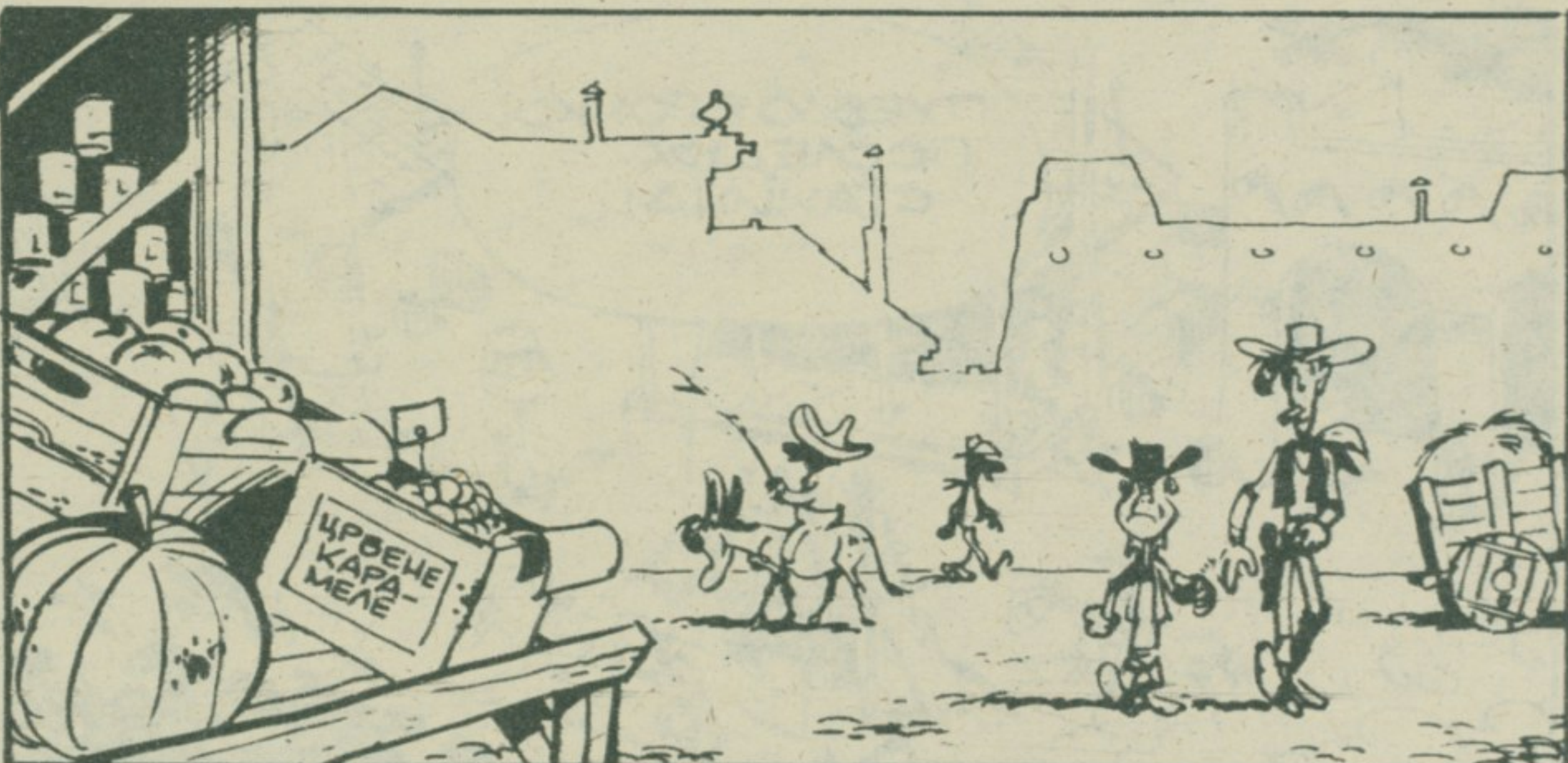
ОДЈЕДНОМ, КАД СЕ ЧИНИЛО ДА ЈЕ СВЕ ИЗГУБЛЕНО...

ТАРИИИ! ТАРААА!









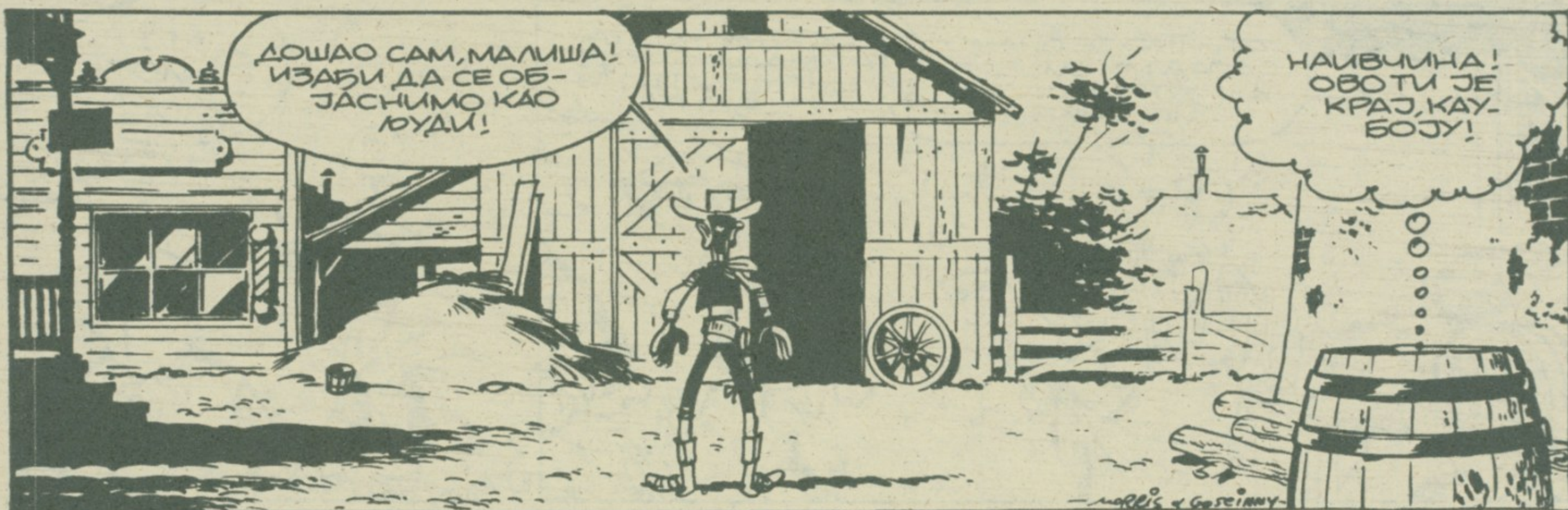
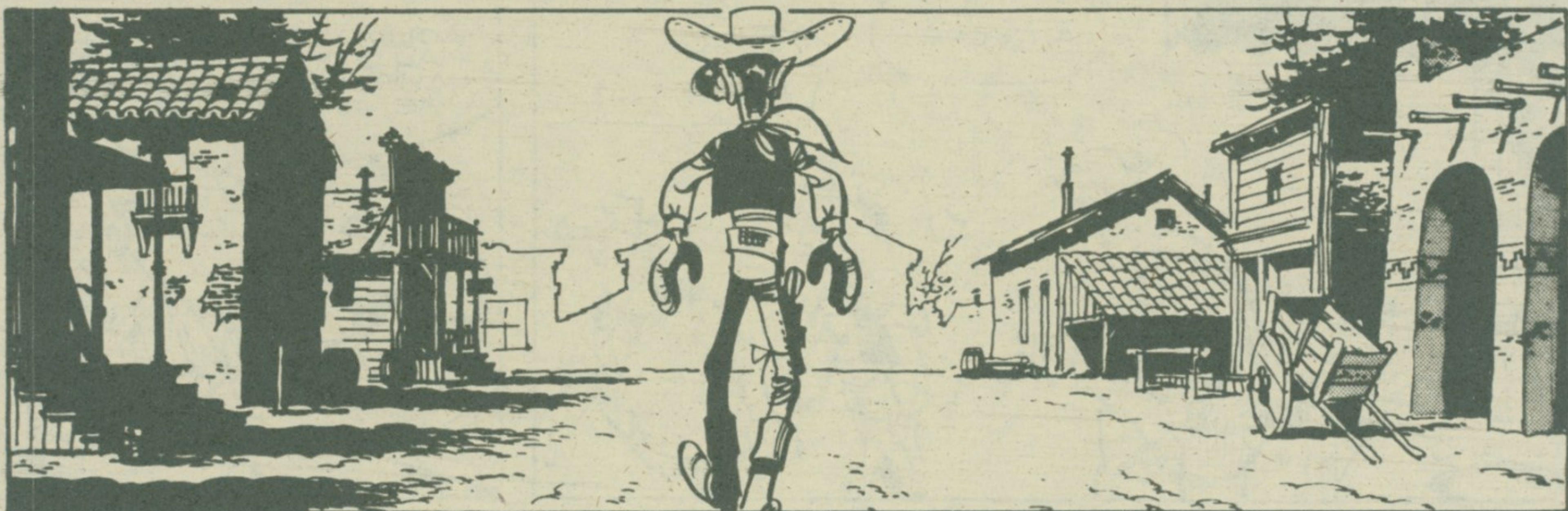


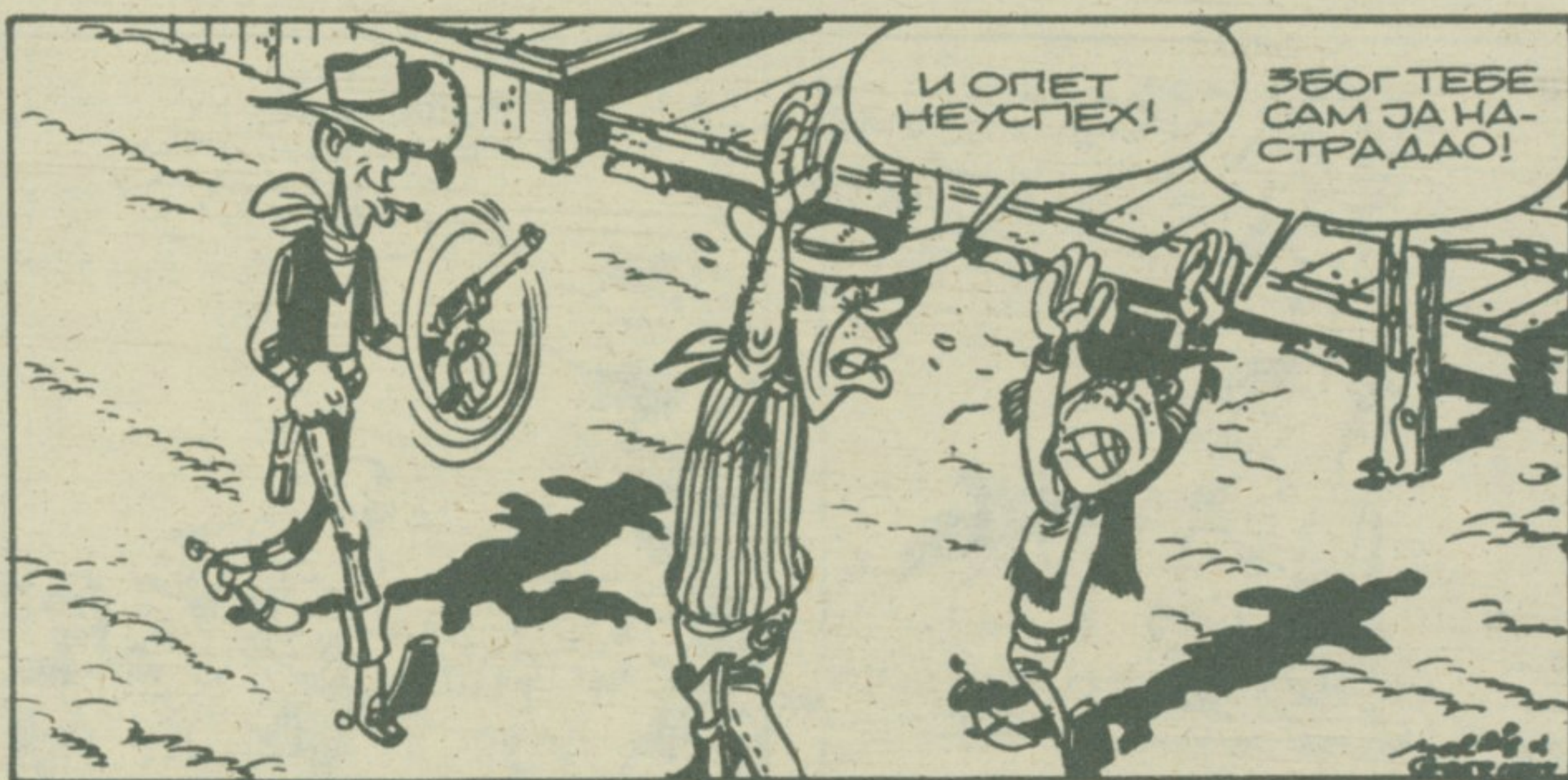
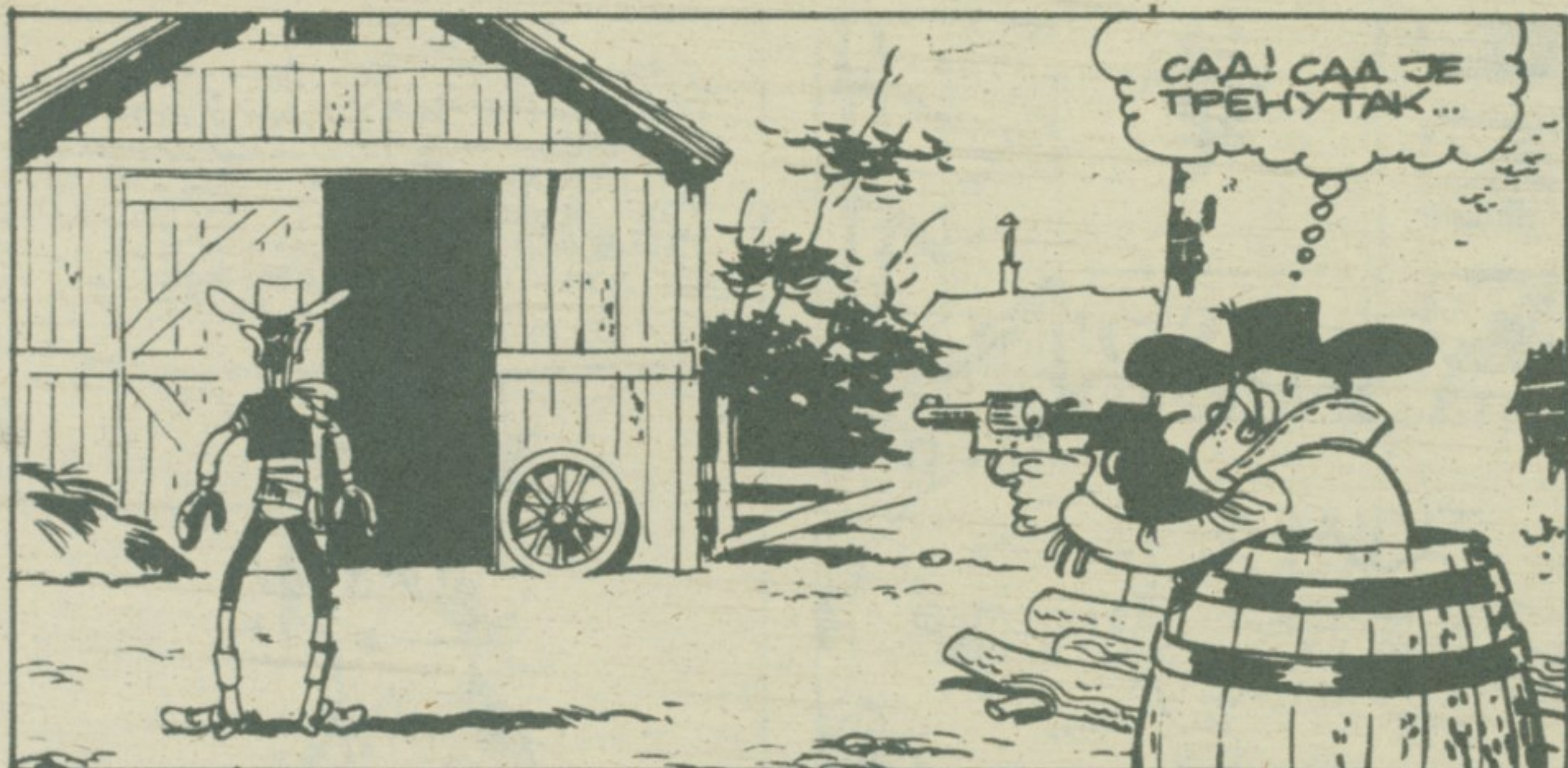




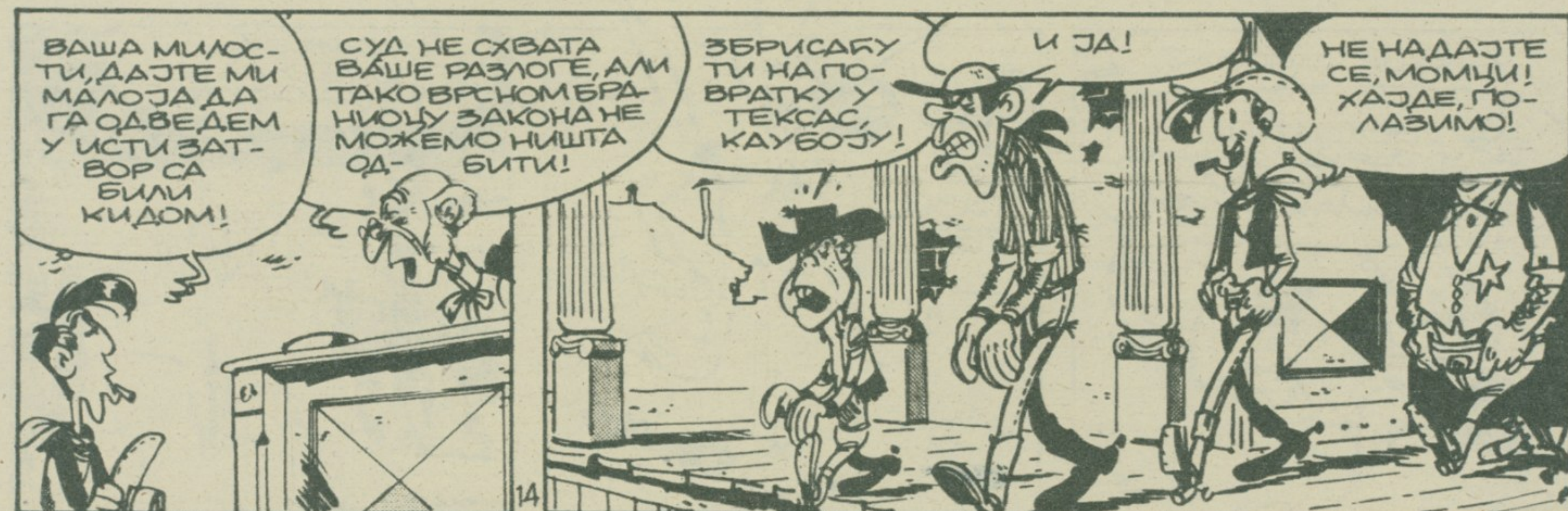




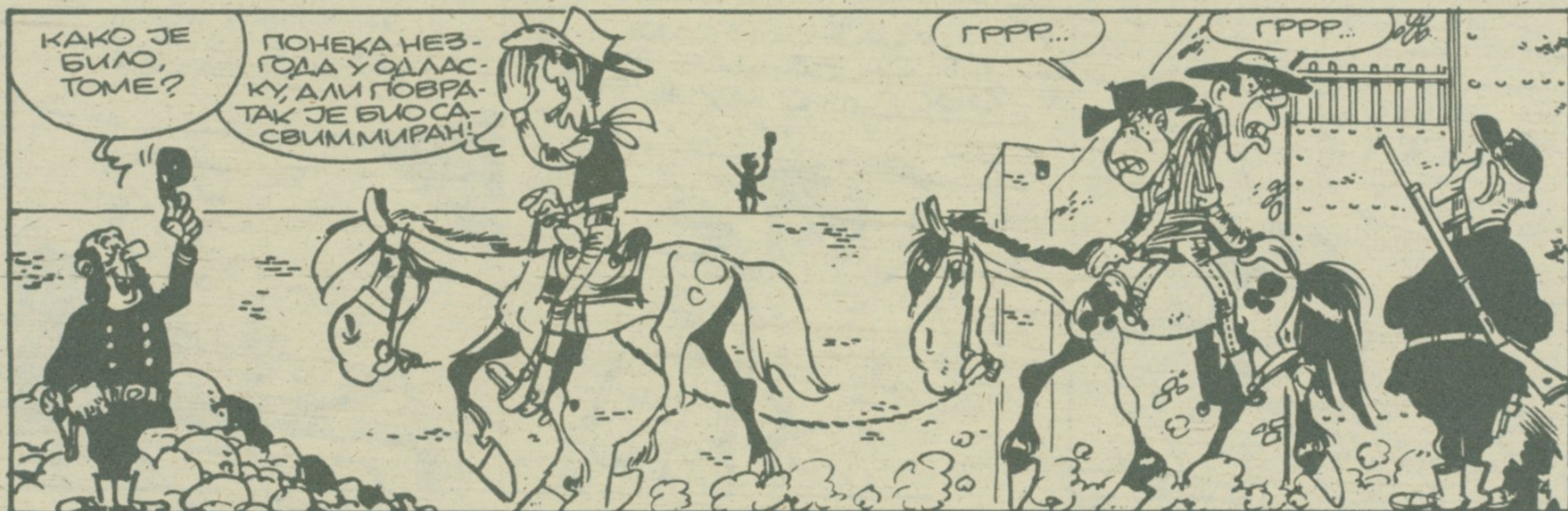
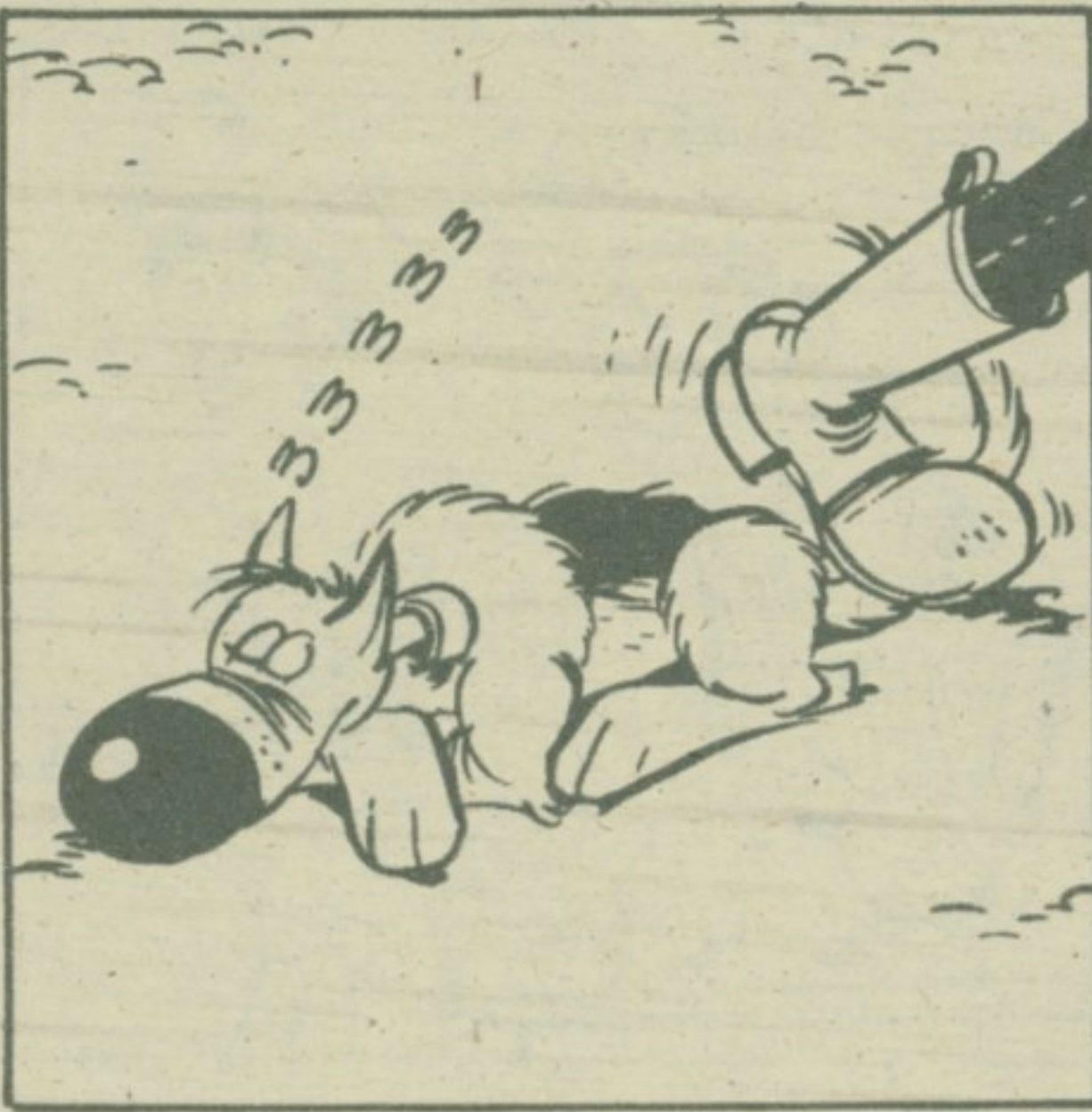
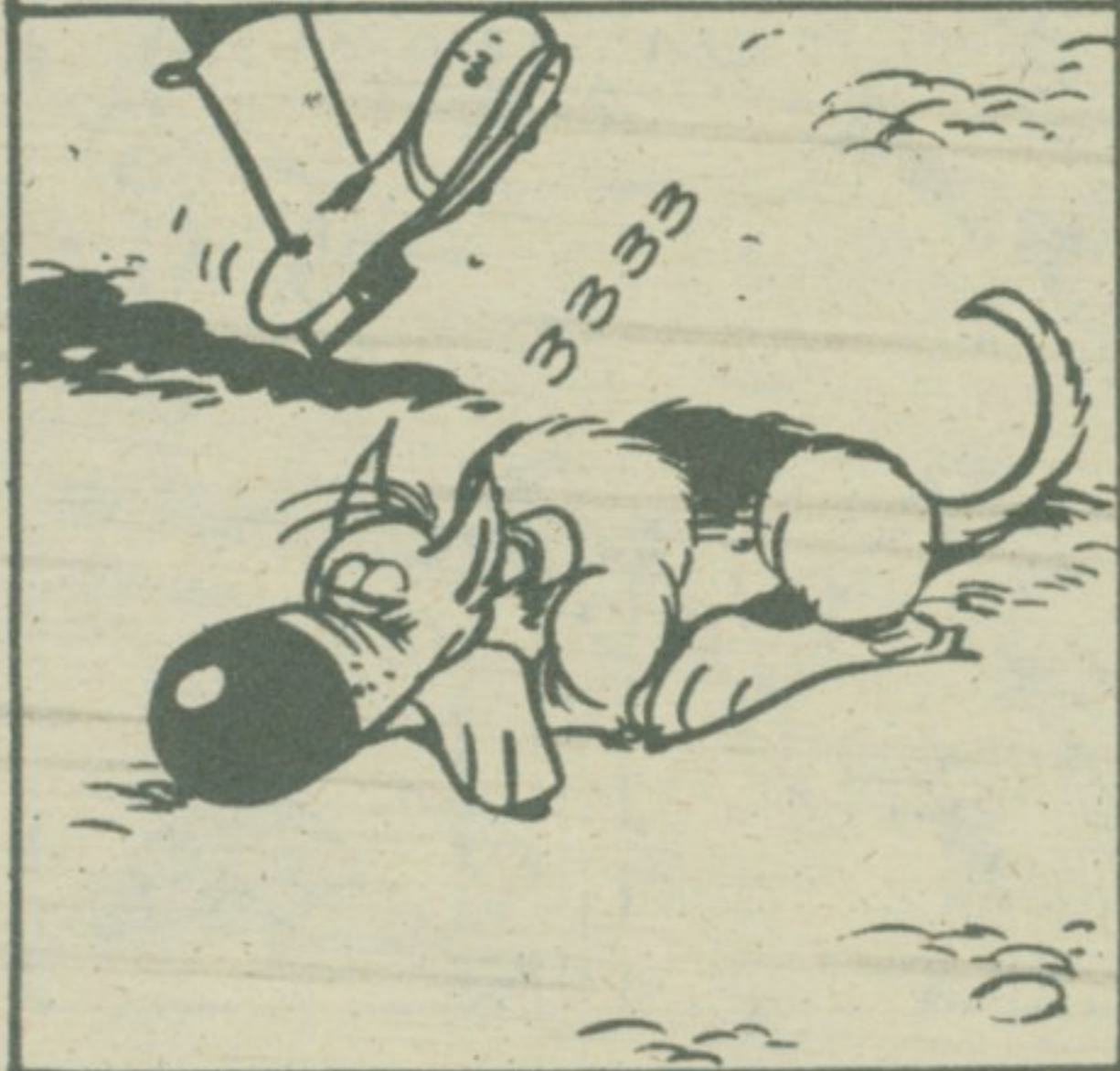








У ДВОРИШТУ ЗАТВОРА У ТЕКСАСУ...





5
КОШ
КОШ
КОШ
КОШ
КОШ

хоћемо још

ШТА ЗНАЧИ ЦИБОНА

МОЖДА ВАМ ЗВУЧИ
НЕВЕРОВАТНО АЛИ
АНДРО КНЕГО,
КОШАРКАШ ЦИБОНЕ,
ВЕРОВАТНО ЈЕ ЈЕДАН
ОД ИГРАЧА СА
НАЈВИШЕ ТРОФЕЈА У
СВЕТУ

„... То је најбоља игра од свих игара! Не, то је најгора од свих игара. То је игра уметности. Не, то је игра шашавости. Она човека чини верником. Не, она потхрањује неверицу. Она у секунди времена прелази из пролећа наде у мрачну јесен очаја... Она нас уздиже у небеса, али нас и спушта у понор мрака. Укратко: њен свет је толико сличан данашњем, модерном добу, да је с правом „код куће“ у Америци сада, при крају двадесетог века...”

Ово је део текста који је о кошарци написао амерички новинар и публициста Леонард Копелт. Слажете ли се са њим? Готово у потпуности. За све је у праву, осим у последњој цитираној реченици, јер кошарка је „као код своје куће“ (осим у САД) и у Југославији, СССР, Шпанији, Италији, Бразилу, Аустралији, Кини... Првак Европе за ову 1987. годину је – Грчка! Данас, према подацима којима барата FIBA (Federation International Basketball Amateur), Међународна кошаркашка федерација за аматере, под кошевима трчи и скаче – између 120 и 150 милиона људи свих раса, боја, вероисповести и идеологија...

Трећи дан априла 1985. године. Новоизграђена кошаркашка мамутска дворана у Пиреју, предграђу и луци главног града Грчке – Атини. Гледано из ваздуха то чудо архитектуре, грађено за догађај који ће се одиграти тек 1996. године, када у Атини буду одигране Олимпијске игре (26. по реду, али старе тачно 100 година у модерно доба) подсећа на библијски брод, нојеву барку.

Тачно је 17 часова и свих 16.000 столица је заузето. У арени су два ко-

шаркашка тима: „Реал“, славни тим из Мадрида и „Цибона“ из нашег Загреба. То је финална, заправо, суперфинална утакмица Купа европских шампиона за сезону 1984/85.

После два сата неравноправне игре победник је југословенски тим, са 11 кошева надмоћи, и тога дана дефинитивно је рођена нова светска звезда кошарке, млади Дражен Петровић! Али ово није његова прича...

Прву медаљу Купа победника европских шам-

пиона у кошарци прима њен капитен Андро Кнего. Док му се сузе радоснице цакле на лицу, он можда у мислима набраја сва одличја која је освојио за 12 година активног играња за сениорске екипе. Тог тренутка Југославија је добила први пут победника купа Европског шампиона у кошарци, а њен капитен Андро Кнего постао је по свој прилици (статистика је немоћна у оваквим случајевима) најтрофејнији кошаркаш свих времена од када се код нас игра ова

игра. Осим што је са својим „Цибосима“ (прво „Локосима“) три пута био шампион Југославије, пет пута освајач кошаркашког купа Југославије, победник Купа купова Европе, и првак Купа европских шампиона, он је у 183 утакмице за репрезентацију Југославије освајао олимпијско злато у Москви, био првак света у Манили, шампион Европе са нашом селекцијом, најуспешнији кошаркаш на Медитеранским играма и шампионима Балкана!

Такву ниску златних трофеја – нико нема! Не само у Југославији, не само у Европи. Можда ни у свету!

Веле да је Андро Кнего једном измерио на кантар све своје медаље са такмичења – било је више од 30 килограма!

Пет пута мењала име

Оно што је данас КК „Цибона“ није ни налик на почетке кошарке у Загребу после рата...

У априлу 1946. године основана је спортска секција кошаркаша при Спортском друштву „Слобода“. Анегдота каже да тадашњи спортисти у Загребу нису баш најбоље разликовали шта је то рукомет, шта кошарка а шта одбојка. Није онда ни чудо што је рукометни репрезентативац Југославије Никола Дасовић био и најбољи кошаркаш – „Слободе“!

Прву утакмицу садашњи првак Европе одиграо је са месним ривалом „Славијом“ и изгубио (из овог времена гледано) чистим рукометним резултатом – 36:20! Екипа „Слободе“ играла је тада у саставу: Јаколовић, Шкрватић, Долеанац, Јавор, Пајнић и Дасовић. Техничко, тренер, менаџер, економ, продавац

карата, био је кошаркашки ентузијаста Бранко Волфер...

Клуб „Слобода“ није постојао ни пола године кад је одлуком Градског одбора за спорт уједињен са још три мале кошаркашке дружине – „Аматер“, „Графичар“ и „Текстилац“ – и добио ново име – „Загреб“! Разлог: „концентрација фискултурних снага града Загреба не би ли се постигао већи квалитет“. Административном одлуком у пролеће 1949. године КК „Загреб“ опет мења име у КК „Полет“. Али ништа се посебно не дешава. Клуб никако да полети у закрпљеним дресовима, исцепаним „Борово“ патикама и више бушним него напумпаним лоптама. Ни „укрупњавање у циљу квалитета“ ни мењање назива ништа славно није донело. У то доба првих петолетки, када се искрено веровало да све што лети може и да се поједе, мислили су „одговорни другови“ даш клубу име „Полет“ и он полети... А кошаркашима са Тушканца требале су нове патике, јача храна, новаца за путовања...

КК „Полет“ није живота-рио ни 300 дана кад се видело да ту треба много више од промене имена. Тако је у лето 1950. кошаркашки клуб „Слобода“, односно „Загреб“, односно „Полет“ убачен у моћну, богату и велику спортску породицу спортског друштва „Локомотива“ које је било под несебичним патронатом Југословенских државних железница.

Рођени су „локоси“, како их је навијачки свет назвао, или за оне најинтимније друкере: „вукови са Тушканца“ (предивног парка који се са подножја Загребачке горе спушта све до Илице на скверу где у њу улази Савска цеста,



дакле сами центар града).

Од тада почиње и шири, југословенски значај клуба пошто он одмах улази у Прву лигу. Истина, он ће два пута и испасти: 1951. и 1959. године, али после само једне године боравка међу друголигашима „Локомотива“ се враћала у друштво најбољих.

Први репрезентативац – тенисер!

Прво велико весеље својим верним навијачима кошаркаши „Локомотиве“ приредили су када су 1969. године освојили Куп Југославије у кошарци. А када је само три сезоне касније готово изненада КК „Локомотива“ освојила и међународни трофеј Куп Радивоја Кораћа (који је урангу са фудбалским Купом УЕФЕ), назирало се да би од тог клуба могло постати нешто крупније.

Тада је тренер био Мир-

ко Новосел, бивши кошаркаш, кога је болест у младости отргла од активног играња. Иначе, Новосел је био запослен као правник у ЖТП Загреб. Кажу да је тренер кошаркаша постао сасвим случајно на наговор пријатеља Владимира Анзуловића (оног са телевизије који има нарочито уњкав глас). Први репрезентативац КК „Локомотиве“ био је тенисер Бранко Милетић! Да, да, Милетић се бавио тенисом, догурао до младе репрезентације, а онда је заволео кошарку и тако догурао до „плавог“ дреса са државним грбом у сениорској селекцији кошаркаша...

Прво право велико име загребачке кошарке био је Никола Плећаш. Гледаоци су га звали – Свети Никола. Иначе, у то време „Локомотива“ већ има тим који се памти, јер прву петорку чине: Ковачић, Петриче-

вић, Омашић, Кавецкија, Плећаш! А онда 1973. године у Тушканац долази један мирни млади дугајлија од 18 година. Стигао је аутобусом из Дубровника. Име му је било Андро Кнебер! Да, да, овај наш добри, запетљани комплиментор и рашчишћавач (или запетљавач) југофудбала. Тада је био председник Градског комитета СКЈ Загреб али и председник управе КК „Локомотиве“. Није било пара и Шајбер их је набавио...

У имену – „слатка тајна“

Али, није све у почетку било баш сјајно... Прво је била озбиљна криза која је претила да клуб оде у Другу лигу! А онда се појавио.. погодите ко? Славко Шајбер! Да, да, овај наш добри, запетљани комплиментор и рашчишћавач (или запетљавач) југофудбала. Тада је био председник Градског комитета СКЈ Загреб али и председник управе КК „Локомотиве“. Није било пара и Шајбер их је набавио...

– Добићете новце – ре-

као је Шајбер осталим члановима управе клуба и играчима. – Али под једним условом: клуб мора променити име! Покровитељство клуба преузеће – а то значи максималну новчану помоћ али и пуне трибине, јер откупљују карте унапред – пословодни конзорцијум прехранбених произвођача Загреб: фабрика чоколада и бомбона „Јосип Краш“, фабрика за прераду кафе и чаја „Франк“, фабрика алкохолних и безалкохолних пића „Марјан Бадел“ и предузеће за прераду и промет „Воће“... Предлажу и име клуба: ЦИБОНА! Тако се зове пословно удружење ових фабрика.

„Ци-бо-на“, „Ци-бо-на“! Добро звучи, моћи ће гледаоци са трибине да скандирају то име. А шта заправо значи ЦИБОНА? Није ли то нека скраћеница, на пример, производа поменутих фабрика. Рецимо: ЦИ (корија) БО (мбон) НА (ранца)? Није! Јако је замршено... Па шта би то могло да значи? Помаже једино речник латинског језика. Потражите и наћи ћете решење... Цибона на латинском је добра (здрава, укусна, хранљива, јака, неопходна) храна. Рекламно трик четири велике фабрике у Загребу: ми правимо добру храну, играмо добру кошарку...

Конзорцијум „Цибона“ дао је као кумчету ондашњих милијарду динара годишње. Биле су то огромне паре. (Поређења ради те 1975. године потпора од четири загребачке фабрике подмиривала је 90 одсто потреба клуба, а десет година касније, 1985. предузећа су давала исту суму – и то је био десети део новца који годишње потроши, односно заради КК „Цибона“). „Бадел“, „Краш“, „Франк“ и „Воће“ имали су прво врло скупу, а онда најјевтинију рекламу на свету, с обзиром да су их рекламирали најбољи кошаркаши Европе!

Играчи из целе Југославије

Екипа „Цибоне“ која ће урнисати све своје противнике не само у земљи већ и у Европи, почела је да се окупља још 1973. године доласком Дубровчанина Андре Кнега. Онда је дошао Александар Петровић из Шибеника, па Свен Ушић из Пуле, па Иво Накић из Ријеке, затим Франьо Араповић из Мостара, па Бечић из Дубровника, други Петровић, Дражен,

из Шибеника, Крешимир Ћосић из Задра, односно Љубљане, па из Београда, прво Бранко Вукићевић и онда Данко Цвјетичанин. Са крштеницом издатом у Загребу били су једино – Миховил Накић и Зоран Чутура.

Мирко Новосел, који је у међувремену израстао у светски признатог кошаркашког тренера, свакако је увидео да је загребачки регион премали да би могао да регрутује кошаркашку екипу (у једној генерацији) која је кадра „освојити свет“. Зато је упорно и марљиво, уз доста труда и новца, скупљао играче по целој Југославији и направио светски тим – фабрику за давање кошева!

Данас је КК „Цибона“ (нарочито после „Универзијаде“) гигант заснован на чисто професионалним односима. Срећа је била да је директор и супервизор тренера Мирко Новосел био и генерални секретар „Универзијаде“, светских спортских игара које су летос одржане у Загребу. Била је то шанса да „Цибона“ добије нову огромну кошаркашку дворану, да напусти градски посед „дворац спорта“.

– Не морамо више скупљати своје реквизите и хитро напуштати тренинг због тога што је урпава Дома спорта издала салу за такмичење у окретним плесним играма – шале се у КК „Цибони“, сада када од јутра до сутра могу да протурају лопту кроз обруч...

Али, није искључено да „Цибона“ ускоро опет промени име:

– Премало нам дају ове четири фабрике које рекламирамо. Шта је данас милијарда старих динара годишње. Ништа. За те нсаце не можеш купити ни један осредњи нови аутомобил... – Тако је на скупштини клуба говорио председник Далибор Срића...

КК „Цибона“ сада унапред продаје столице навијачима за годину дана, продаје „циглице“ – сувенире (навијачи новцем дарују клуб), али, на жалост, продаје и најбоље играче. Идућег лета, одмах после Олимпијаде у Сеулу, Дражен Петровић, сели се за Мадрид. Купио га је, прича се, Рамон Мендоса, шеф „Реала“, за два милиона долара... Но то више није ни спорт, ни кошарка и њена историја.

На жалост, то је њено данас и овде!

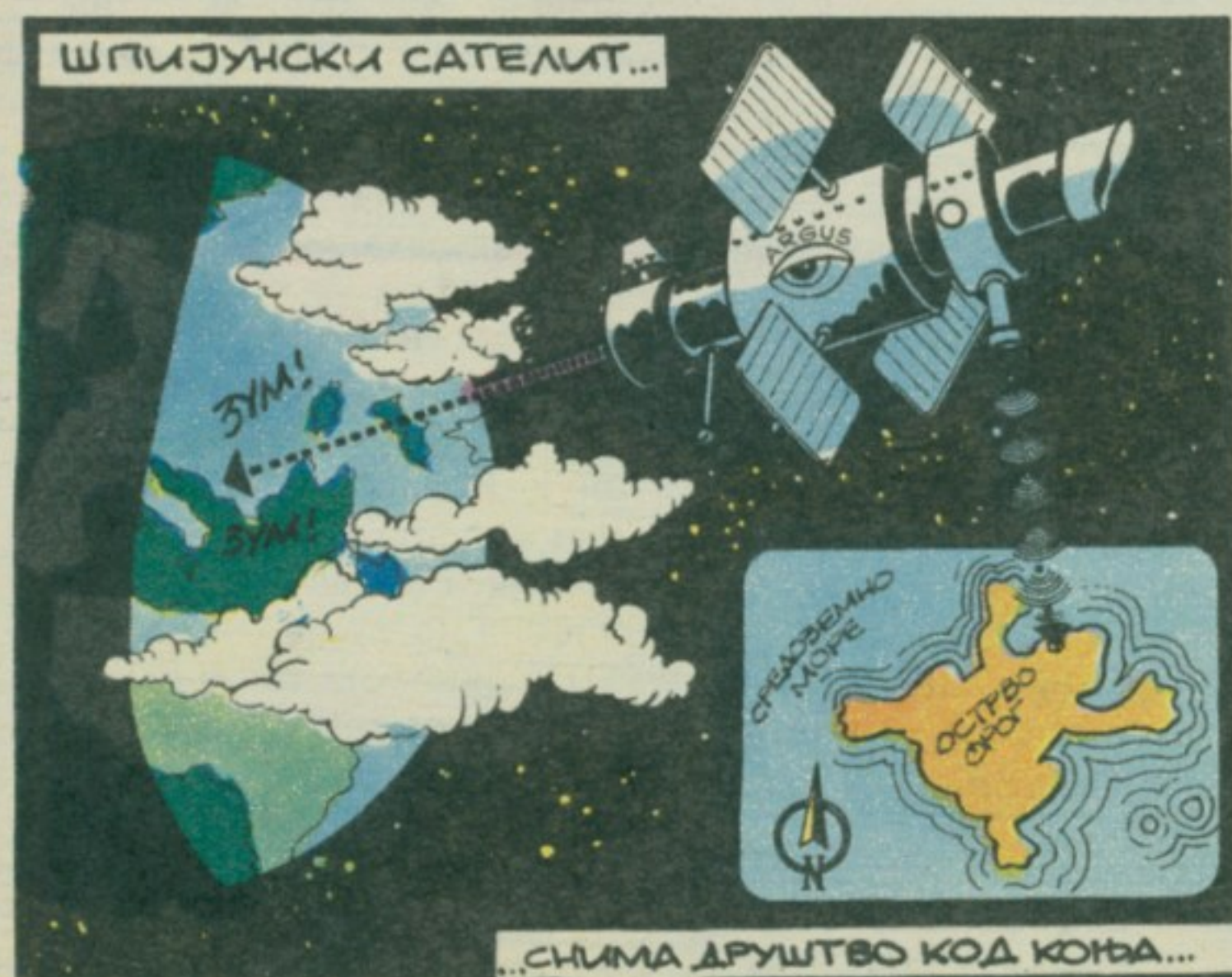
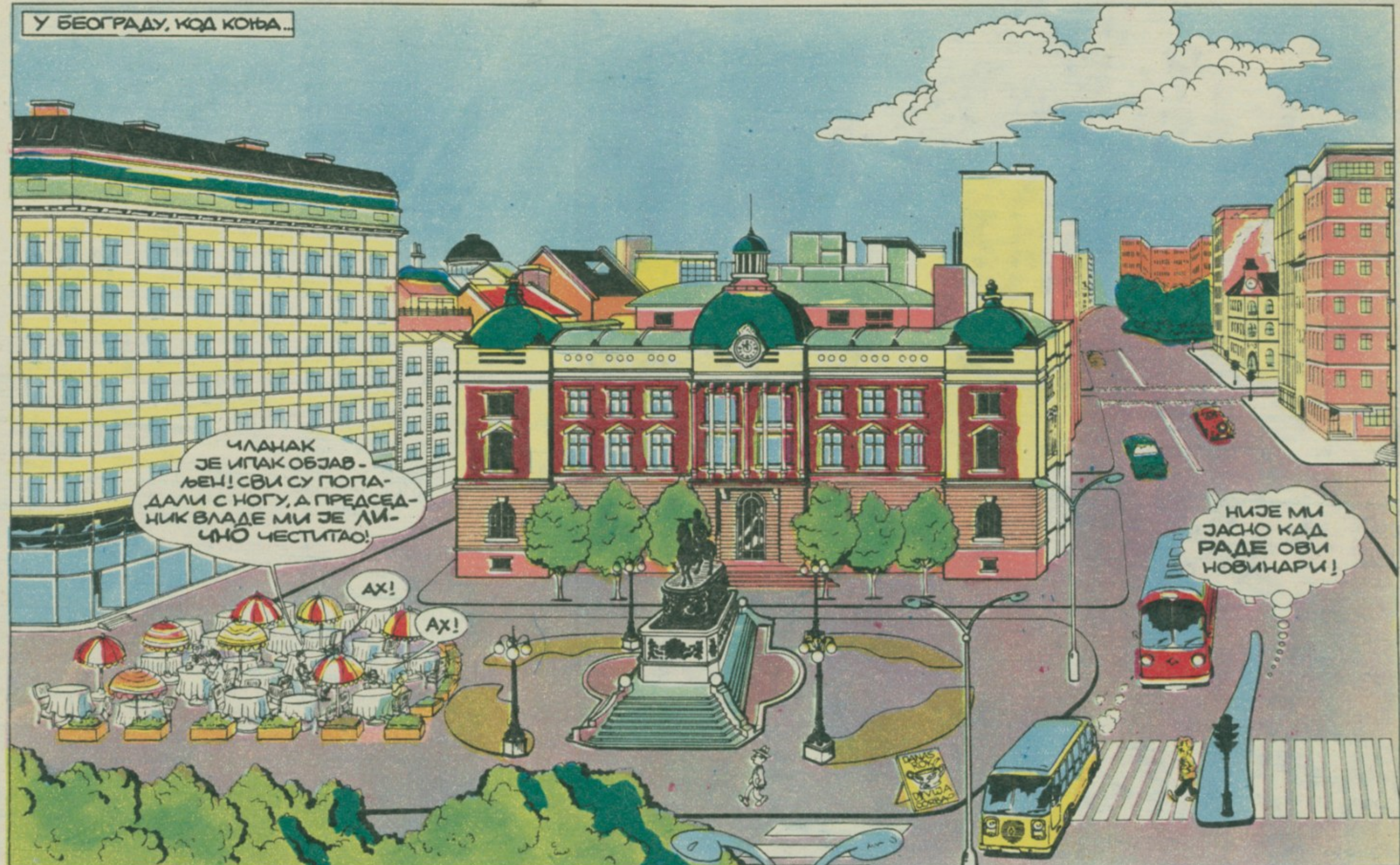
С. З.



ВОКИ

и Милијарда

У БЕОГРАДУ, КОД КОЊА...





* НЕМАЈУ ТОН



* ТАМО ЈЕ ДОМ ЗА НАХОЧАД



ИТХИТХИТ
ХИТХИТ
ИТХИТ
ХИТ

БУЧНИ РИТАМ



Личности

За оне који воле Бајагу и Инструкторе stigло је још једно пријатно изненађење: Дејан Цукић, издавач у овој групи, објавио је прву соло плочу „Спори ритам”. Окупивши неке другове из детињства направио је песме које се разликују од онога што је некада давно радио са групом Булевар и сада са Инструкторима. Међутим, прича се да у томе има нека тајна веза

После трогодишњег, изузетно успешног пута са Бајагом Дејан Цукић је одлучио да се сам опроба у студију. То, наравно, не значи да напушта групу, већ, како је то у свету чест обичај, користи паузу у раду Инструктора да би остварио неке своје идеје. Заједно са старим пријатељима из групе Булевар, клавијатуристом Небојшом Митрићем и басистом Бранком Исаковићем, уз помоћ још једног клавијатуристе – Саше Локнера (Инструктори), бубњара Драгољуба Ђуричића (Кербер) и гитаристе Саје (Пилоти), направио је плочу са које се већ издвајају неки хитови. Ту је, пре свега, насловна песма „Спори ритам” али привлачна је и обрада старе песме Азре „А шта да радим”. Они су јој упумпали нову крв. На плочи се нашла још једна позната песма „Како те желим” за коју је текст написао Бајага а музику Цукић и која је својевремено снимљена за потребе телевизијског филма „Последња прича”. У њему је Цукић имао једну од важнијих улога.

Плоча је снимана током прошлог лета и завршена дан уочи његовог поласка на двомесечну турнеју са Инструкторима по Совјетском Савезу. Сад, по повратку с турнеје, у потпуности се посветио промовисању своје прве соло плоче.

– Надам се да ће концерти које планирам поводом ове плоче добро проћи код публике. Биће то изазов да на концерту дуже од сат времена држим пажњу публике, док са Инструкторима имам само одређене делове концерта на којима треба да се покажем. Ауторски, највећи терет задовољства, да тако кажем, поднели смо Драган Митрић и ја. Он је човек са којим се ја већ двадесет година

дружим и одлично сарађујемо иако смо потпуно различите личности. Њега је тешко померити, баш је успорен тип, док сам ја стално у некој хистерији и брзини али ипак успевамо да радимо. И сама плоча је таква, смеша брзих и спорих ствари. Драго ми је што се на њој нашла песма „Како те желим” која је, тако рећи, случајно настала. То је било давно.

Имао сам музику и једанпут, док сам седео са Бајагом, одсвирао сам му песму. – Имам један текст који би ту одговарао – рекао ми је. Извадио је папир и онда смо уклопили текст и музику. Снимио сам то за себе и онда је дошао мој друг Паја режисер са сценаријем свог филма и затражио да направим песму која фантастично лежи уз атмосферу и причу филма. И то на прави начин, не на неки директан, буквалан, једноставно има ту асоцијацију.

На плочи се поред Цукићевих и Митровићевих песама налази и једна песма Кикија из групе Пилоти и једна Бојана Васића који је својевремено свирао бас гитару у групи Безобразно зелено. Текстове је претежно писао Бојан Васић, док је један Цукићев и један (већ поменут) Бајагин. Иако је у питању више различитих аутора, ово је пре свега певачка плоча.

– Намерно сам ишао на то да на плочи буду различите песме иако су све некако целина. Нисам желео да од песме до песме звучим исто јер бих тиме поновио грешку коју сам направио са Булеваром 1981. и 1982. године. И не видим разлог зашто бих ту грешку поновио. Друго, сам сам певао пратеће вокале јер мислим да то добро радим. Уосталом, то ми је већ три године посао у Инструкторима. Је-

дина песма у којој имам помоћ пратећих вокала је „Спори ритам”. Ту у рефрену певамо Нера, Цвеле из Инструктора и ја. А пошто Нера и Цвеле певају исто као ја, онда се та разлика и не примећује.

Поред музике и овог недавног излета у глуми Дејан Цукић се једно време бавио и новинарством пишући о рок музици. Са турнеја се обично враћа са пуним свескама у којима прецизно води дневник тако да се његова занимања не исцрпљују само у студију и на бини...

– Не планирам превише. Све активности са стране препуштам неким инстинктима јер верујем да је то најлепше. Тренутно уживам у томе што могу себи да допустим да реагујем инстинктивно. Аха, сад ћу да снимим плочу и онда то урадим. А имам стално жељу за писањем. Исто тако има једна дивна књига коју бих желео да преведем и већ се две-три године палим да то урадим. То ми је велика жеља али не знам кад ћу имати времена. Наравно, нећу да кажем која је то књига да ми неко не би украо идеју.

Гледајући на бини Дејана који током концерта обично претрчи пар километара, назив албума делује самоиронично. Он је све само не спори ритам. Пре би се рекло да је бучни ритам.

– У називу албума заиста има мало самоироније. Али мислим да је наслов добар ако можеш да га вежеш за више разних ствари. Самоиронија је сигурно један од нивоа али постоје и други. И нека их људи сами откривају. А можда и омот може да понуде неке идеје за други начин размишљања. Уосталом, код мене се у каријери неке ствари заиста дешавају у спором ритму. Можда ће доћи до друге, треће, четврте плоче, али ко зна кад. **П. Ј.**

ГАЗДА НА ДЕЛУ

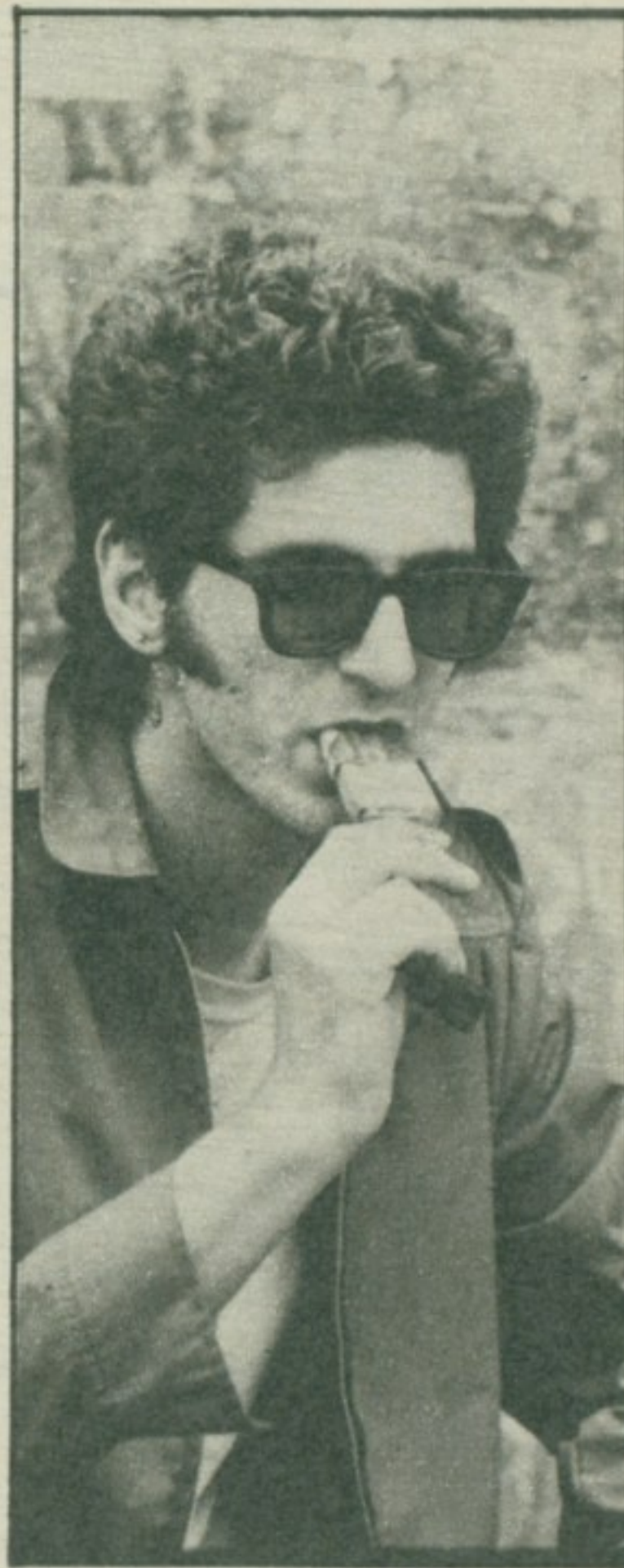
После више од три године студијске паузе Брус Спрингстин је издао нови албум. Реч је о плочи „Tunnel Of Love“ (Тунел Љубави) која се појавила почетком октобра. Плоча је урађена са члановима његове групе A Street Band и једини гост са стране је један хармоникаш из Нешвила. Све песме на плочи написане су после издавања албума „Born in USA“ а тврди се да је Брус бирао између шездесет песама које су у међувремену настале. Иначе, његов бурно најављивани петоструки концертни албум (изашао крајем прошле године) код публике није прошао онако добро као што се очекивало. Да ли је у питању била превисока цена или опадање Спрингстинове популарности, видеће се на примеру овог врућег, новог албума.



ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

СВАКА НОВА НОЋ

Свака нова ноћ
и сваки нови дан
носи у себи
један мој сан
свака девојка
што гледа око себе
и тражи оно што нема
каже само теби
ДАЈ, ДАЈ, ДАЈ
ДАЈ, ДАЈ, ДАЈ
Можда и боје
што долазе сваког јутра
у моје снове
доносе нешто ново
свака моја реч
носи исту поруку
у својим мислима
постоји једно име
када ниси ту
желим да си са мном,
ЈО, ЈО, ЈОВАНА
ЈО, ЈО, ЈОВАНА
ДАЈ, ДАЈ, ДАЈ
ДАЈ, ДАЈ, ДАЈ
Можда и боје
што долазе сваког јутра
у моје снове
доносе нешто ново



ТЕКСТ И МУЗИКА:
Срђан Гојковић
ИЗВОДИ: Електрични
оргазам

Мало-мало, па рок музичари обрадују публику жељну сензација неким необичним удесом који се дуго причава. Спектакуларност таквих догађаја често прелази границе вероватног, а оно што се догодило Барнију Самнеру (Barney Sumner) из британске групе „Њу Ордер“ („New Order“) је толико невероватно да заиста превазилази све до сада познате удесе на бини.

Барни се, наиме, недавно за време једног концерта своје групе у Тексасу толико уживео у песму да је загризао микрофон. Учинио је то толико нежно да је пробушио заштитну мрежу на њему и после тога више није могао да извуче зубе. Концерт је, наравно, одмах прекинут, а унесрећени извођач је пренет у оближњу болницу где је тиму хирурга требало више од седам и по сати да Барнијеве предње зубе ослободи поменутог микрофона.

Несрећник се у међувремену опоравио од удеса, а како постоји могућност да му се нешто слично понови (и раније је уједао микрофоне – срећом без последица) менаџер и колеге из групе су одлучили да му за следеће наступе преко уста ставе посебну решетку. Да ли ће Барни заиста ући у историју као први рокер коме је због опасности по опрему (и сопствено здравље) морала бити стављена брњица или ће све остати на обећањима, видећемо...

ЗУБИ У МИКРОФОНУ



И ТО СЕ
ДОГАЂА

„Оптужују ме за превише еротике у неким спотовима. А ствари, бар овде у Великој Британији, стоје потпуно другачије него што би хтели заштитници јавног морала. Неке моје другарице из разреда су са дванаест година знале о сексу много више него што ја смем да покажем у споту данас. И то из практичних искустава. Ја за то сигурно нисам крива“.

Ким Вајлд (Kim Wilde)



ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

НОВО BIBLIOTEKA БУДО

Вам препоручује
нова издања

空手道

II издање књиге НАПРЕДНИ КАРАТЕ ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА!

Практична вежбања макиварама и џаком. Виталне тачке. Спаринг. Технике пресретања. Карате – те квон до. Направите сами макивару и друго. ②

Цена 5.500 дин.

IV издање књиге ПУТ У НАПРЕДНИ КАРАТЕ

Ефикасне комбинације. Санчин и теншо кате, системи вежбања са Окинаве. Живот и вежбања Академика каратеа. Избор стила за вежбање и друго. Цена 5.500 дин.

Поред цене плаћате 500 динара за паковање и поштарину. Обе књиге богато илустроване са преко 300 фотографија што омогућава њихову практичну примену. Плаћање поузећем. Наручите на адресу: „BIBLIOTEKA БУДО“ поштански фах 2. 11090 Београд.

НАРУЧБЕНИЦА

пол. ЗАБ.

Овим неопозиво наручујем књиге _____

бр. комада _____

(поштански бр. место, ул. и број)

(име и презиме)



Ако исечете ову илустрацију и спојите је са оном из прошлог броја до бићете најнеобичнију карту нашег главног града на 29 брежуљака

О Митровом и Глумчевом брду нема ниједног објашњења у књигама. Очигледно зато што су насеља на њима подигнута, скорашњег порекла. Ни данашњи хроничари, професори Универзитета и познаваоци историје Београда не могу да објасне откуд имена ових брда.

На карти Београда из 1925. године записано је да се **Стојчино брдо** налази негде на пола пута од Коњарника према Малом Мокром Лугу. Његова висина је тачно 253 метра. По коме је ово брдо добило име остаје да се разјасни. Као што треба да се објасни порекло имена **Орловог брда**. Његова висина је 266 метара. Да ли су некада на том узвишењу орлови свијали гнездо, или је неки његов житељ дохватио орловске висине – није познато. На отприлике истом географском одредишту – данашњој околини Миријева – налази се и **Ђуртово брдо**. О којем Ђурти је реч – није записано.

За **Малешко брдо**, које може да се нађе на картама с почетка овог века, исто тако нема података. Налази се у ствари на падини Врачарског виса, изнад данашње раскрснице „Мостар“, преко пута београдске пиваре. На њему се налазе нова здања и неколико болница.

Са платоа споменика Незнаоком јунаку на Авали погледује се **Водичко брдо**.

БЕОГРАД

Између Винче и Ритопека протегло се **Старац-Васино брдо**, на висини од 209 метара. О **Становачком брду** између Вишњице и села Сланци нема других података осим помена на карти из 1906. године. Као што нема помена ни о **Лисастом брду** изнад села Лештана, затим о **Лозовичком брду** које се налази недалеко од Болеча на висини од 209 метара и **Морачком брду** које сусрећемо испред Умке ако идемо из Београда.

О **Пашином брду** има много података, чак сасвим тачних. Добило је назив у време првог српског устанка, прецизније после убиства Сулејман-паше, београдског везира, 1807. године. Он је, напуштајући Београд са целом својом пратњом, наслућујући намере устаника, хтео да завара траг. Уместо да крене Цариградским, он се запутио Крагујевачким друмом, а затим једним попречним путем преко брда које је било под ретком шумарицом, желећи да избије на Цариградски пут. Али, Карађорђеви устаници су га пратили, а кад је до-



НА 29 БРЕЖУЉАКА

шао до великог источника убили су и њега и његову пратњу. Брдо којим је ходио паша названо је Пашино брдо, а извориште Пашина чесма. Касније ће Менка Вељковић, пишући о предграђу Војводе Степе у књизи „Прилози за познавање градова у нашој земљи“, објављеној у Београду 1931. године, рећи да ће изградња насеља Војводе Степе на Пашином брду, почети 1922. године: „Куће су мале и без спрата, од слабог материјала већином прављене од нестручњака и без плана. Подигнуте су на брзу руку, извесно ће у скором времену уступити место великим зградама, када ово предграђе буде саставни део Београда. Становници су радници, чиновници, занатлије и трговци. Има доста бакалница, хлебарница и пиљарница...“ Ово брдо је, иначе, оивичено Крагујевачким друмом, затим Улицом војводе Глигора са југа и југозапада, Чубурским потоком са севера и северозапада, улицама Војислава Илића и Грчића Миленка са истока“. И данас неке од ових улица носе иста имена. Висина

Пашиног брда, које се двадесетак година после другог светског рата звало Лекино брдо, јесте 151 метар.

Прецизних података о **Ерином брду**, високом 280 метара, које се налази изнад Гроцке – нема. Као што нема ни занимљивости о **Голом брду**, висина 248 метара, које се протегло између Великог Мокрог Луга и Кумодража. Ни **Велико брдо**, висина 201 метар, није завредило пажњу хроничара. Сасвим је могуће по величини као што се претпоставља да је **Бело брдо** на висини од 252 метра изнад Ритопека, зрачило неком белином.

Изнад села Синовец и Градине на обали Дунава уписано је у старим картама **Никино брдо**. Његова висина је, према подацима геодетске управе Београда, 257 метара. Ближих података ко је Нико или Ника – нема. Нема података ни о **Жутом брду** које се налази јужно од Велике Моштанице на висини од 200 метара надморске висине.

Драган Влаховић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубан

ФАНТАСТИКА



Уређује др Зоран Живковић

Понашајте се разумно", рече ђаво немарно. „Није вам потребан никакав доказ, нити желите било каква доказ."

Генерал Дебрет климну врло лагано. „У праву сте", рече он. „Постоји нека... аура. Осећам. Нешто ново..."

„Разуме се да је ново", одврати ђаво. „Никада ме раније нисте видели. Не непосредно." Генерал се присети несреће у Кореји... неколико несрећа... али ђаво настави. „Не губимо време", рече он. „Журим и волео бих ово да средим."

Када га човек погледа ђаво не изгледа баш нарочито привлачно. Пре би се могло рећи, ужасно. Генерал је покушао да одврати поглед, није успео у томе те је коначно прешао на

изгледало да размишља, помисли он, и није морао да гледа у ту прилику која се појавила у његовој приватној, закључаној канцеларији да би с њим поразговарала. „Уопште ме не чуди што сте на страни наших комунистичких пријатеља..."

„Ох, не, имате погрешно мишљење о мени", рече ђаво. „Нисам ја ни на чијој страни; то ми није потребно. Ви људска бића чините толико тога да никад нисам без посла. Не. Као што рекох, друг Василиенко би се веома наљутио ако..."

Право чудо колико је генерал био смирењии када је држао очи затворене. „Чини ми се да сте сада ви тај који улудо троши време", одбруси он. „Шта ћете овде?"

„Ах", уздахну ђаво, „тај војнички ум. Ефикасност. Облици. Разлози." Као да се чула јeka кикотања. „И тако... укратко, драги мој генерале, друг Василиенко ми је нешто понудио. Веома добру цену за вашу смрт."

„За моју..." Генерал умало не отвори очи у изненађењу.

„Тако је", одврати ђаво сасвим смирено. „Обећао ми је да ће сви становници градића Јавриченка бити живи спаљени. Хиљаду и триста људи... није то, разуме се, неки велики град, али ипак... није ни тако лоше за једног јединог човека."

„Биће... живи спаљени..." Генерал овлажи усне, отвори очи, али их одмах потом поново затвори. „Хоћете да кажете..."

„Он ће се побринути да сви грађа-



Лоренс М. Ценифер

ПОГОДБА

ствар. „У реду", среза он, „шта то желите да средите? Зашто сте уопште дошли код мене? Нисам вас звао."

„Нисте", одврати ђаво, одмахнувши нечим што би могло да прође као глава. „Али човек по имену Н. В. Василиенко јесте."

„Басилиенко? Човек који..."

„Заповедник огранка специјалних служби Црвене Армије... да се изразим вашим жаргоном."

Генерал само што се није осмехнуо. „Е па, ви сигурно спадате у специјалну службу", рече он. Уста су му била сува: ово му, помисли он, неће упалити. Затим дубоко увуче ваздух и готово постаде сасвим миран. „И шта је он учинио, нахушкао вас на мене? Али, да знате, да то неће моћи. То..."

„Није ме нахушкао на вас", упале му ђаво у реч. „У ствари, веома би био бесан када би знао да сам сада овде."

„Па шта онда до ђавола..."

„Без вређања", опомену га ђаво и исцери се. Од тог осмеха генерала Дебрета напусти онај тешко стечени спокој. Био је то крајње узнемиравујући осмех. „Друг Василиенко ми је нешто понудио."

Генерал затвори очи. Тако је бар

ни буду живи спаљени ако се ја побринем да ви будете брзо, ефикасно и начисто убијени." Поново се зачу кикотање. „Мени је, разуме се, препуштено да изаберем средство... и могу вам рећи да имам неколико веома занимљивих идеја."

„Значи, ви ћете ме... ви ћете ме убити? Сада? Овде?" Генерала поче да обузима паника.

„Ох, не", одврати ђаво. „Дошао сам овамо, у ствари, да вас нешто упитам."

„У...упитате?"

„Тако је", рече ђаво. „Укратко, генерале: имате ли какав бољи предлог?"

Уследила је тишина.

Коначно генерал успе да проговори: „Предлог... какав предлог?"

Ђавољев глас одавао је крају немарности. „Ох", поче он, „познато вам је какве ствари волим. Бар би требало да вам буде познато. Чувен сам по томе, ако ни по чему другом. А на то је требало да вам укаже и погодба коју сам склопио са другом Василиенком."

Град, помисли генерал, спаљени грађани... вриска и умирање... „Претпостављам", поче он опрезно, „да нема смисла апеловати на вашу..."

„На добру страну моје природе?"

упита ђаво. „Бојим се да не. Јер то код мене уопште не постоји."

„Ох. Али... па, та врста понуде какву тражите, ја... ја о томе не могу чак ни да размишљам. То је немогуће."

„Значи биће онако како то жели друг Василиенко?" упита ђаво.

„Ја..."

„Упозоравам вас", настави ђаво, „моје идеје су одиста врло занимљиве. Мада сумњам да ћете моћи у њима да уживате. А затим ради се и о томе да ћу нашем драгом другу, на тањир, изручити његову најдражу жељу..."

Е па, упита се генерал озбиљно, чему служи хладни рат? Људи се жртвују за време рата... а он је одиста вредео, знао је то: имао је главу на раменима, умео је да размишља, заповеда, предводи... није он ни најмање уображен. Василиенко је желео да га убије, а Василиенко се није прославио својим насумичним поступцима.

Вредео је. Можда је вредео... ох, као отприлике хиљаду триста обичних људи, неталентованих за овај рат.

Али осудити толико људи на смрт...

Предати их ђаволу...

После секунде, отприлике, генерал је сасвим смирено гледао на могућ-

ност да умре. Људи умиру: то је чињеница. Али дати Василиенку прилику, омогућити му (као што ђаво рече) да испуни своју најдражу жељу...

Била је то, помисли он горко, веома лепа дилема. Поново се ту радило о циљевима и средствима, управо онако како је било и у школи... пре колико времена?

Циљеви и средства... хладни рат против предстојеће смрти...

„Па?" упита ђаво.

Генерал Дебрет отвори очи. „Само тренутак", рече он изненада. „Размислите о овоме."

„Имате ли какву понуду?"

„Саслушајте ме." Ђаво му више није изгледао тако грозан. Генералов глас био је крајње ујурбан. „Басилиенко жели моју смрт. Зашто?"

„Он је Рус", одврати ђаво. „Овог тренутка је то сам по себи довољан разлог. Блесав, разуме се... али шта се ту може."

„Жели моју смрт зато што доста вредим Сједињеним Државама", одврати генерал. „Јер... докле год сам ту негде... њему неће бити лако да смисли неки план за брзо поробљавање."

„И?" Чинило се да је ђаво нестрпљив. Његов... реп, генерал је претпоставио да је то реп... увијао се.

„Е па ако ме убијете", одврати генерал без оклевања, „а дође до рата, тај рат ће краће трајати, а то баш неће бити по вашем укусу, зар не?"

Као да се све зауставило.

Ђаво се закикотао, климнуо, мало размишљао, а затим лагано поново



КЛИМНУО.

„Значи... то је ваш предлог?”

„Не мој”, одврати генерал. „Тако ствари стоје. Ако ја умрем, а дође до рата...”

„Ја ћу из њега мање извући“, доврши ђаво. „А хиљаду триста људи неће то моћи ни издалека да надокнади. Схватам.“ Застао је, а затим поновио: „Да, схватам.“

„И?“

„Ви сте”, рече ђаво, „сасвим у пра-

ву. Признајем, ваша понуда је боља."

"Ja..."

Генерал Дебрет је говорио у празно.

Није било никога, апсолутно никога, у соби осим генерала. И разуме се, његових мисли које су се надовезивале једна на другу.

Прошло је пет минута пре но што је генерал прошапутао, веома тихо: „Побогу. Шта сам то учинио? Шта сам ја то учинио?“

SF.

ЗАНИМЉИВОСТИ

За најуспелији SF филм у првој половини ове године проглашен је наставак знаменитог Туђина (односно, у недотупавној транскрипцији наших дистрибутера, Осмог путника). Посреди су Туђини (Aliens), у којима се као протагониста поново јавља zgodan Сигурни Вивер, која се сада хвата укоштац са матицом свих космичких чудовишта...

* * *

Када смо већ код визуелних SF медија, на нашој телевизији готово незапажено пролази у преподневној летњој шеми приказивање епизода из веома популарне америчке серије Зона сумрака. Многе ове епизоде садрже SF елементе, или у целости припадају научној фантастици...

* * *

Упркос недавном демантију да ће се ускоро упустити у наставак снимања филмског серијала „Звездане стазе“, Лукас је недавно ипак отпочео пројекат нове „трилогије“. Као што је познато, серијал је замишљен у укупно девет епизода, а досад снимљене три заузимају хронолошко четврто, пето и шесто место. Нови Лукасов пројекат требало би да обухвати завршне три епизоде. Једина два лика која ће се појављивати у свих девет епизода биће роботи Арту Диту и Си Трипио.

ИНИМАТИКА

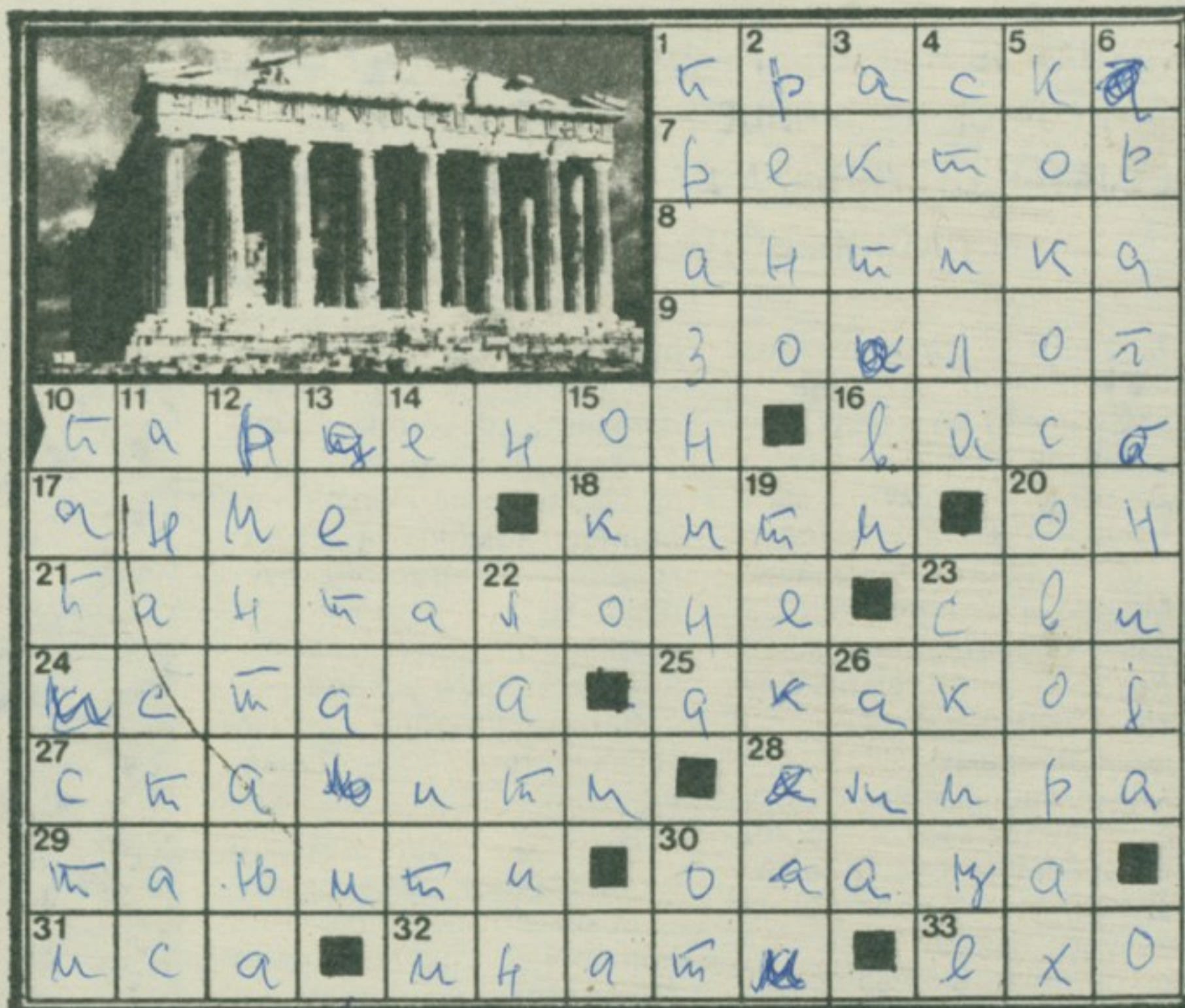
Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

– ВЕЛЕЛЕПНИ СИМБОЛ СТАРЕ ГРЧКЕ –

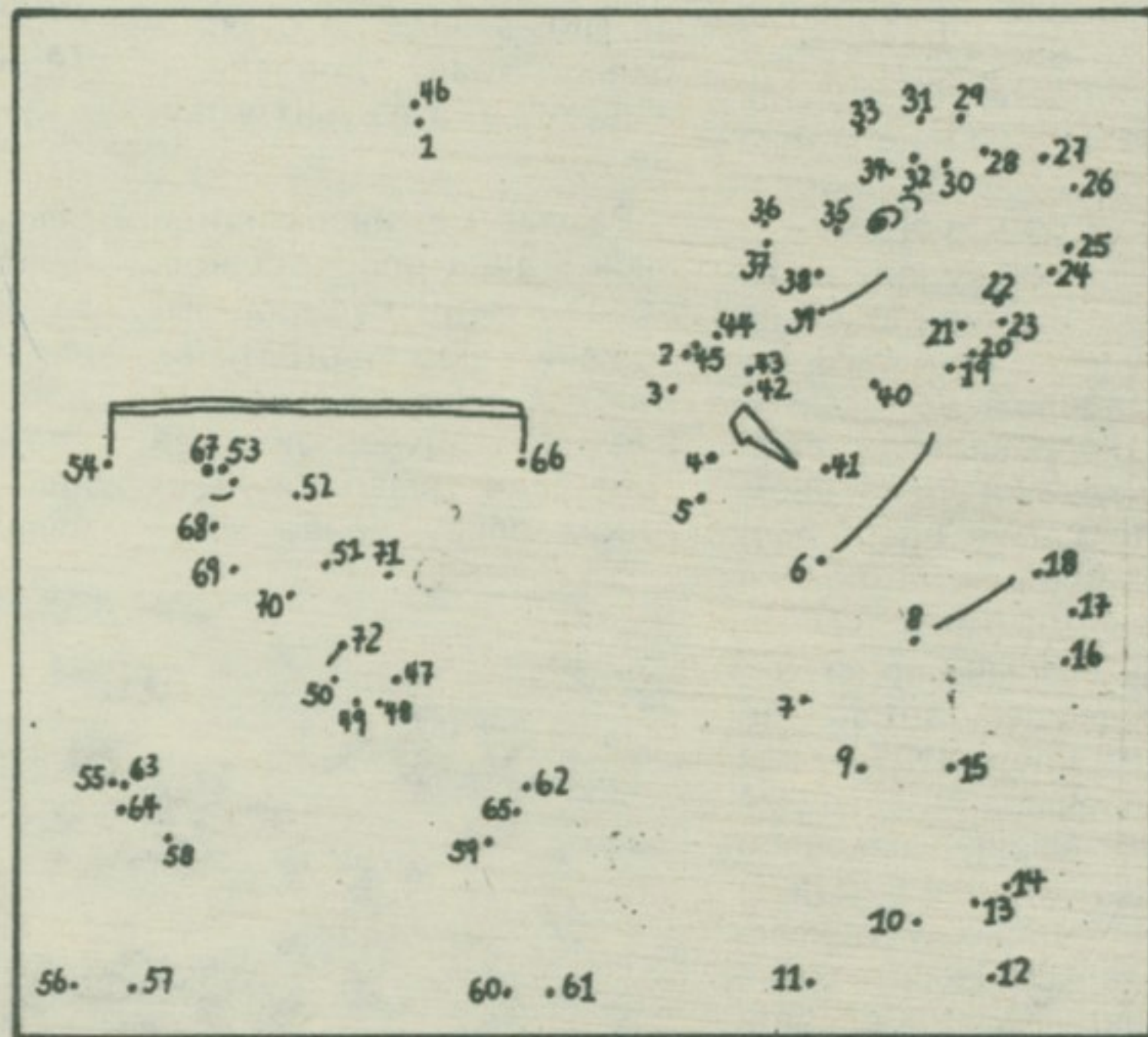
ВОДОРАВНО: 1. Експлозија, прасак, 7. Управник универзитета, 8. Античка уметност, класика, 9. Стручњак у науци о животињама, 10. **Храм богиње Атине на Акропољу** (са слике), 16. Мушко име, Василије, 17. Негативни јон, 18. Име америчке глумице Свон, 20. Лична заменица, 21. Део одела, хлаче, 23. Целокупни, 24. Избочени део зграде, 25. Сталак у православној цркви, 27. Стопити у таљењу, 28. Муслиманско женско име, 29. Смањивати дебљину, 30. Велика јапанска лука, 31. Старо име Виса, 32. Пркоси, 33. Јека, одјек.

УСПРАВНО: 1. Неиспуњен, празан простор, 2. Марка француских аутомобила, 3. Слика наогот тела (мн.), 4. Налив-пера, 5. Плод палме, 6. Покрајина у Шпанији, 10. Присталице папске владавине, 11. Македонско мушко име, 12. Тежак рад, кулу-чење (мн.), 13. Филмски снимак целог тела (мн.), 14. Енаково племе из Библије, 15. Орган чула вида, 19. Једна од САД, 22. Стари Римљанин, 23. Фотографије, цртежи, 26. Увик нестрпљења, 30. Основна тарифа (скр.).



ОБРОЈЧЕНА ВИЊЕТА

Повежите линијом тачке од 1 до 72.



ЕНИГМАТСКА БАСНА (АНАГРАМ)

Лисица и лисац
уловили зеца,
па се сада свађају
као мала деца:
ко ће пре да шчепа

део зеца близу репа.
Мали зец је
лукавији био,
и у јеку свађе
брзо одмаглио.

За чистији
и лепши
Дунав

НЕКАДА ПЛАВ, ДАНАС СИВ,

СУТРА МОЖДА МРТАВ?

**ДУНАВ ЈЕ НАЈВЕЋА НАША И ЕВРОПСКА РЕКА
КОЈА СЕ НЕМИЛИЦЕ ЗАГАЂУЈЕ. ДА ЛИ ЈЕ
БОЈАЗАН СТРУЧЊАКА ДА ПОСТАНЕ КОЛЕКТОР
ОТПАДНИХ ВОДА ОПРАВДАНА?**

Много је воде Дунавом протекло од када су ову највећу европску реку називали лепом и плавом. Данас је сива, мутна, загађена. Па и таква каква је још је лепа и привлачна. Можда и због тога што је ми, послератне генерације, друкчију и не памтимо. А како бисмо и могли кад с њом плаћамо дуг индустријализацији и нашој и туђој. Јер, пре него што код Бездана уђе у нашу земљу Дунав прође кроз четири земље, сакупи воде које се скупљају с поља доброг дела Европе, понесе са собом огромне количине органских и неорганских отпадака. Неки од њих се у природним процесима разложе на основне елементе и постају безопасни, али, остају они које моћна река не може да „преради“, који се у њој мешају, једине, стварају једињења погубна за живи свет не само у води. Још 1973. године забележено је да се услед непрекидног струјања и кружења воде нашој планетом неке врсте пестицида преносе на велике удаљености и при том захватају огромна пространства. Тако је утврђено да је једна врста ДДТ којом су запрашиване прашуме источне Африке, неколико месеци касније нађена 4000 km даље, у Бенгалском заливу. Нешто мање количине овог препарата доспеле су чак и даље, у поларне области: нађене су у телима пингвина, белих медведа, гренландских китова, у салу фока.

Нешто слично догодило се и код нас. Наиме, исте године утврђено је да се у храни Београђана налазила и доза ДДТ, неколико

пута већа од дозвољене али и неки други, по здравље ништа мање опасни инсектициди. Како је та храна потицала из Пољопривредног комбината „Београд“, тим његових стручњака одмах је почео да истражује порекло опасних материја и ускоро, непобитно, утврдио да је главни „травач“ – Дунав. Како?

Већ смо рекли да се у њега сливају воде са европских поља, а пошто се пољопривредна добра београдског комбината налазе испод просечног нивоа водостаја Дунава, то су подземне воде донеле инсектициде право на њиве ПКБ-а. Одатле су кроз биљну храну доспели у животиње, а из њих у људе.

Разуме се, инсектициди нису једина опасност која вреба, нити су њој изложени само Београђани. На свом путу, дугом преко 2.800 km, Дунав пролази кроз осам земаља и у његовом сливу данас живи



Дунав свашта носи: од старих ципела до аутомобилских гума.



Пре него што се упустио у тродневну дунавску авантуру Вељко Рогошић је на инсистирање организатора у Осигуравајућем заводу „Триглав“ потписао уговор на 3 милијарде динара у случају инвалидитета што је код нас највећа премија икада дата за једног човека.

око 450 милиона људи. Најмања невоља за ову реку, ма како то чудно звучало, изгледа да је канализација: она некако дође најбезопаснија. Штавише, доприноси исхрани живог света у њему што наравно нипошто не значи да је канализација сасвим безаз-

лена, она садржи количине бактерије, носоце дизентерије, тифуса, менингитиса, разних кожных обољења због којих се, неретко, забрањује купање на новосадском „шtrandу“.

Ако је канализација, због које су нас некада родитељи одвраћали од купања у највећој реци, а ми сад одвраћамо нашу децу, „безопасна“, шта је онда опасно. Минерална уља, детерџенти, фенол, радиоактивне материје, да набројимо само неке од параметара који се стално прате у нашој земљи. Резултати понекад нису нimalо пријатни упркос томе што Дунав спада у реке другог степена загађености. Такав, бар излази из друге земље. А какав улази? Контрола надлежних служби често показује да нам долази са водом треће класе. Захваљујући томе неке врсте риба поста-

ле су права реткост, потражиле спас у Драви, дравским и дунавским рукавцима, Тиси, да и не говоримо о чињеници да је последњих деценија Дунав постао сиромашнији за 32 врсте риба. Не тако давно, још крајем четрдесетих година, његова вода могла је да се пије. Без последица.

Својеврсна опасност су и радиоактивне материје које се у њему повремено налазе: познато је да се дуж Дунава налази извештан број нуклеарних постројења. Најближа нама су у нуклеарној централи на десној обали Дунава код мађарског места Пакш, само 100 km од границе. Да не спомињемо сва она узводно уз реку и планове да се дуж дунавске обале до 2000. године нађе укупно стотинак нуклеарки.

Дунаву прети озбиљна опасност не само да оста-



Рекорд каквих мало има: са својих 46 година живота Вељко је четири и по пута препливао Земљину куглу.

не сива, већ и да постане мртва река, и да се претвори у највећи канал за одвођење отпадних материја. Да се то не би догодило, у већини подунавских земаља звони се на узбуну. Последњи је час, скептици чак сматрају да је он и прошао, да се река спасе. А услова за то, судећи бар по студији о квалитету речних вода на територији Београда у 1986. години коју је израдио

Градски завод за заштиту здравља, има. Од 167 испитаних узорака воде, само 4 су одговарала другој класи речних вода, међутим, количина растворљивог кисеоника се нормализовала што се не би могло рећи и за концентрацију амонијака, гвожђа и неких других материја које и даље за педесетак процената прелазе границу одређену другом класом. И садржај фенола полако

расте као и петодневна биохемијска потрошња кисеоника. Нафта је, како се наводи у студији, и даље један од највећих проблема. За разлику од ње, тешки метали не представљају више посебну опасност али се редовно прате због акумулације у Ђердапу и токсичних, мутагених и канцерогених особина које имају. За утеху је и то што су детерџенти које данас користимо биодеграбилни, што значи подложни разграђивању, па самим тим и мање опасни

ВРАТИТЕ ЉУДЕ ДУНАВУ!

Дунав је извор живота и зато га треба вратити људима. Нимало лак и једноставан задатак. Њега су се, ипак, прихватили београдски Студио Б, „Експрес-Политика“ и туристички савез Србије, Војводине, Новог Сада и Београда. Највећи и свакако најоригиналнији прилог у тој акцији дао је наш маратонац Вељко Рогошић, човек који је педесет један пут обарао државни рекорд, четири пута био првак света, три пута победник канадског шампионата, два пута америчког, светски рекордер језера Онтарио које су од 3000 маратонаца успела да препливају само шесторица.

Већ десет година Вељко прижељкује да преплива Дунав од извора до ушћа. Ове године направио је генералну пробу: пливао је у три етапе од Новог Сада до Београда. Прву, од Новог Сада до Сремских Карловаца, у дужини од 17 километара, препливао је

за само сат и 37 минута. Новинари који су га испратили на новосадском кеју нису стигли да га сачекају на карловачком пристаништу: пијење кафе у Туристичком савезу Новог Сада потрајало је дуже него Вељково препливање стазе дугачке 17 километара. Неколицина оних који су са кеја пожурили у Карловце били су врло изненађени када су угледали патролни чамац милиције у коме се налазио и Вељков пратилац Петар Дулчић а још више када је маратонац, добро расположен и нимало уморан, изашао из воде и изјавио да не схвата зашто се људи не купају у Дунаву.

— Да је толико лош, ја бих то сигурно осетио по мирису — рекао је.

Ето, ако ништа друго, Дунав је сачувао бар мирис. Да ли ће га имати и следеће године када наш врхунски спортиста намерава да га преплива целом дужином за 60 дана?

од оних којима смо се прали пре двадесетак година.

Све у свему, прошлогодишња испитавања квалитета воде Дунава показују

да је дошло до његовог благог побољшања. Надајмо се да ове године неће бити горе.

Текст: О. Вукадиновић
Снимци: Љ. Патрновић

1010 NAGRADA

Šalje vam Petar PEZ
Svakoг месеца на адресе љубитеља PEZ bombona poslaćemo



500 majica PEZ
500 kapa PEZ

10 bicikla BMX-turbo Rog
2 pretplate na ZABAVNIK

pošalji 10 omota PEZ bombona
POLITIKA - PP- 1010 nagrada -
11000 Beograd
Makedonska 35
PRIJATNO i SREĆNO, želi vam
vaš prijatelj PETAR PEZ!



Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д. главног и одговорног уредника „Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патриговић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 3.318 динара, полугодишња 6.636 динара, годишња 13.272 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 6.636 динара, полугодишња 13.272 динара, годишња 26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

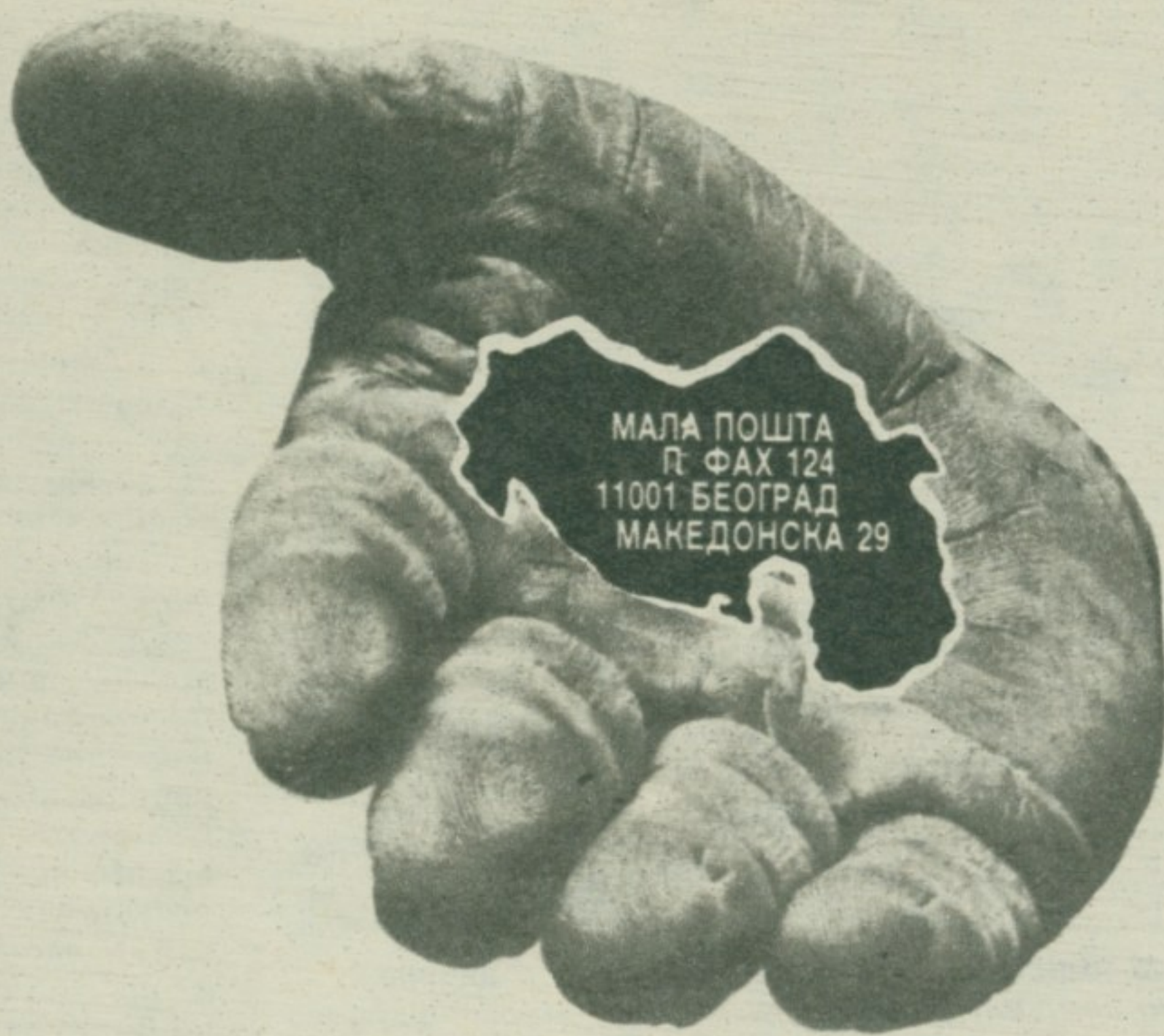
ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 38.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 244.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 233.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 58.-

Уплате из иностранства слати на деовизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-267300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и листова.



Ко зна да не зна

Пишем ти други пут и писаћу ти све док ми не одговориш. Желео бих да ми напишеш нешто више о Лао-Цеу, чувеном кинеском мудрацу. Наведи ми и неколико његових пословица.

ДЕЈАН МИЛОСАВЉЕВИЋ
Борска 49
11000 Београд

Лао-Це (или Лао-Цу) је кинески филозоф, према традицији је аутор књиге „Тао-те-чинг“ и оснивач филозофске науке – таоизма. Кажемо „према традицији“ намер-



но, јер су сви подаци о његовом животу непоуздани, а неки чак сматрају да је Лао-Це само легендарна личност.

Према историчару Цу-Му Чиену (живео је од 145. до 87. године пре наше ере), чије је дело „Ших Чи“ најстарији извор биографских обавештења о Лао-Цеу, Лао-Це је рођен 604. године пре н. ере у феудалној држави Чу (данас покрајина Хунан). Породично име му је било Ли, лично Пе-јанг, а постхумно почасна титула Тан. Значи, Лао-Це је само епитет и значи – стари учитељ. Поткрај живота Лао-це је наводно живео као пустињак у кланцу Ксиен-ку. Пошто је ту за свог ученика написао „Тао-те-чинг“, отишао је у планине и

нико га више није видео. Модерна критичка истраживања показала су да је дело „Тао-те-чинг“ у овом облику какво је до нас допрло настало негде у 3. веку пре н. ере па је, поред сумње да је то Лао-Цеово дело, искрсла и недоумица да ли је он уопште историјска личност.

Било како било, постоји, поред учења, и низ Лао-Цеових мисли. На пример: „Највећи је освајач онај који зна победити без борбе“. Или – „Ко зна да не зна – највиши је“. „Знати да знаш оно што знаш и да не знаш оно што не знаш, ето ти највећег знања!“

Поврће или воће?

Ево и мене са једним чудним питањем у најнеобичнијој и најлепшој рубрици. Да не филозофирам и не започињем са свим оним комплиментима о вашем листу, прелазим на питање: да ли је лубеница воће или поврће?

МИРНА
Титоград

Лубенице (латински назив: Citrulus vulgaris) и диње, биљке из породице бундева су – поврће.

Лисица је била бесна

Овог лета играо сам се с Јагором, својим другом. Он има шест, ја осам година. Били смо у шуми, изнад наше викендице, кад је дошла бака да нам донесе хлеб с пекмезом. Таман кад је бака отишла, а нас двојица се „бацили“ на јело, чули смо неки шум. Угледали смо лисицу како нам се режећи приближава. Јагор је сместа одјурио и попео се на дрво, а ја сам следио његов пример и успентрао се уз друго.

Лисица је кружила око тањира на коме су били исечени комади хлеба с пекмезом. Онда је одустала од наших сендвича и стала да гребе најпре испод једног, па другог дрвета на која смо се Јагор и ја по-

пели. Дуго смо остали горе и све нас је болело. А и бојали смо се. Шта ако нико не дође да нас спасе?

Плашио сам се да ме лисица не угризе, могла је да буде и бесна! Ипак, сјурио сам с дрвета и, колико су ме ноге носиле, отрчао да позовем баку. Она је дошла с великом батином и отерала лисицу.

Другог дана смо чули да је лисица била бесна. Сви су нас хвалили због наше храбрости.

ИВАН СРШЕН,
ЈАГОР КОПРЕК
Херцеговачка 97
41000 Загреб

Сајонара – кад мора тако да буде

Како се на јапанском каже добро јутро, добар дан и добро вече?

СУЗАНА ИГЊАТОВИЋ
Трбовљанска 8
14220 Лазаревац

На јапанском се добро јутро каже (боље речи – изговара) – „охајо гозаимацу“ или скраћено



„охајо“. Добар дан је „конићива“, добро вече: „кониланва“. „Сајонара“ у првобитном значењу – „кад мора тако да буде, збогом“ ређе се користи кад се зна да ће се људи, који се растају, видети ускоро. Онда кажу: „дева мата“, нешто као – видимо се, ђао.

Како да вас разумем?

Молим те да више не употребљаваш речи које млађа деца не могу да разумеју, а таквих је доста у „Забавнику“. Ако већ користиш изразе као „хормон“, „тестостерон“, „диморфизам“, објасни их!

МАРИЈА МИЛИЋ
Узун Миркова 6
11000 Београд

Марија, веруј да има речи које су, у том „страном“ облику, једноставно ушле у наш језик и немогуће је увек наћи одговарајући „превод“. У сваком случају, водимо рачуна о твојој примедби и трудићемо се да таквих израза бу-



де што мање. Иначе, хормони су производи жлезда с унутрашњим лучењем, стварају се у одређеном органу и имају специфично дејство, тестостерон је мушки полни хормон, а диморфизам је – двообличност, односно јављање јединки исте врсте у два различита облика.

Хоћу да будем твој сарадник

Обожавам „Забавник“, посебно рубрику „Живот пише драме“. Занима ме да ли бих и ја могла да ти пошаљем неку причу и да ли она мора да буде истинита? И још нешто. Била бих захвална свима који ми помогну у сакупљању

разгледница, папирних луткица и постера, ја ћу им заузврат послати салвете, значке, маркице.

НАТАША НИНКОВИЋ
Јунуза Дурута 138
80220 Гламоч

Било да су из наше земље или света, све приче у „Забавнику“ (сем, наравно, фантастике) су – истините. Ако ти, ово важи и за све наше читаоце, имаш узбудљиву причу из живота, сигурно ћемо је објавити.

Како се дружити на енглеском

Пре око пола године објавио си адресе за дописивање младих из целог света из Београда (International Pen-friends, Сање Живановић 16, 11000 Београд) и Загреба (International Pen-friends, Савска цеста 11, 41000 Загреб), а касније и две адресе са седиштем у САД и Француској. Кад се већ обраћам на ове адресе, како пишем, на ком језику?

ЕВА СИНКОВИЋ
Кашћуни 101
Штињан
52000 Пула

Ако желиш да се дописујеш и стекнеш пријатеље из целог света, мораш да „бараташ“ неким

страним језиком. Наведеш који знаш и онда ти из тих центара пошаљу адресе према твом узрасту, занимању и, наравно, језику којим говориш. А што се тиче питања да ли постоје размене типа, ти одеш некуд, а после та твоја пријатељица борави код тебе, то се вероват-



но лако изведе. С неким се дописујеш, позовеш га (ко може да одоли нашем мору, Пули?), а онда ти отпутујеш у „неки бели свет“.

Шта је с Цицом?

Много волим луткице од папира, а њих сте раније често истицали у „Забавнику“. Сада их ретко када штампате. Хоће ли их бити убудуће?

АЛЕКСАНДРА МЛАДЕНОВИЋ
Доситејева 19
18300 Пирот

„Цицин кутак“ нисмо избацили из листа, само га сада не објављујемо у сваком броју. Ништа се не брини, „Цице“ ће и даље бити у „Забавнику“!

Кутак за есперантисте

Неколико читалаца нам се јавило с питањем „да ли у Југославији има речника и других учебника за учење есперанта?“ То су: Рената Шкалец, IV Пруди 11, 41000 Загреб; Данко Шворинић, Мате Балота 53, 51000 Ријека; Радмила Павићевић, Дринчићева 2, 11000 Београд; Ђина К. из Београда; Инес из Какња. За њих и све остале које занима есперанто, обавештење. Обратите се друштву „Esperanto societo“, Теразије 42, 11000 Београд.

У овом броју Забавнику су писали и:

Милена и Наташа, Трг Маркса и Енгелса 16, 81000 Титоград; Андреа Додиг, Омладинска 8/5, 88000 Мостар; Тихомир Пилиповић, Руже Јовановића 18а, 11000 Београд; Томислав Радуповић, Београдски кеј 19а, 21000 Нови Сад; Милица Ташић, Церски венац, 11000 Београд; Ахметовић Енес Старић, 75280 Кладањ; Ивана Бербачков, Маршала Тита 129, 23300 Кикинда; Матија Лукић, Колединачка 3/16, 41040 Загреб; Недељка Вајдић, ученица О.Ш. „Исидора Секулић“, Народ-ног фронта 35/1 11000 Београд; Жељко Јутриша, Фрање Свободе 37, 41320 Кутина



Stojan Mandić, Volkfeststr. 18/1, 4020 Linz, Austrija – има 18 година, воли музику, бави се каратеом, жели да се дописује са младима из Југославије.

Драгана Жикић, Маршала Тита 2, Кнежица, 12300 Петровац на Млави – има 12 година, воли спорт, природу, путовање и добру музику, сакупља значке и марке.

Miloš Miloradović, Klam-mstr. 6/3, 4020 Linz, Austrija – има 18 година, бави се спортом, сакупља постере и жели да се дописује са младима из Југославије.

Неда Бакевска, Саве Ковачевића 47/III – 49, 91000 Скопље – има 14 година, бави се пливањем и скијањем, сакупља марке, постере, значке, салвете, писма и разгледнице.

Кристина Павловић, М. Орешковића 2, 52000 Пула – има 12 година, тренира карате, воли дописивање и добру музику.

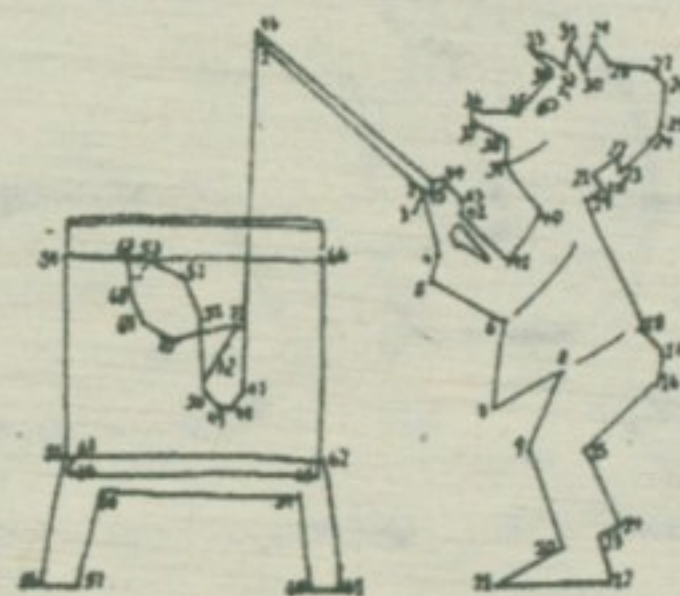
Michael Tan, Apartmant Block, Toa Payoh, Lorong 7, 04-93, S (1231), Republic of Singapore – студент је и жели да се дописује са младима из Југославије на енглеском језику.

РЕШЕЊЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ: праска, ректор антика, зоолог, партенон, васо, анион, кити, он, панталоне, сви, истака, аналој, сталити, емира, тањити, осака, иса, ина-ти, ехо.

Решење

Анаграм: прирепак – препирка



Конкурс за стрип

СТРИПАЦИЈЕ ПАЖЊА



„Стрип арт“ и „Политикин забавник“

Конкурс за стрип (други пут, делимично)

У броју 1865. од 25. септембра ове године у тексту којим позивамо цртаче стрипа на заједнички конкурс „Политикиног забавника“ и „Стрип Арта“, техничком омашком из последњег ступца (5. поглавља) несрећно су испали неки редови па је тако промењен смисао читавог овог дела. Молимо за опроштај и поново објављујемо 5. поглавље Конкурса, у целини, и онако како то стварно треба да пише:

5. На конкурс могу да учествују сви познати и непознати аутори стрипова. Рок за слање радова је 30. XI 1987. године. У облачиће стрипова треба да

буде уписан српскохрватски текст (дијалози), а на полеђини прве странице стрипа треба написати име и адресу аутора.

Оригинале стрипа треба добро упаковати, заштити картоном и послати препорученом поштом на адресу: СТРИП АРТ, п.п. 38, 71210 ИЛИЦА.

Свим учесницима конкурса 26. XII 1987. године биће послато писмено обавештење о резултатима Конкурса.

ПИШИ КАО ШТО ЖВАКЕШ!

Водоравно:

1. Нови производ
за жвакање
и писање.
Деца не мо-
гу без њега.

Усправно:

7. Фабрика у којој се
производи. 4. Са уку-
сом пеперминта. 20. Са
укусом јагоде. 34. Са у-
кусом поморанџе.

38. Са
укусом
лиму-
на.



Водоравно

Усправно

ПОСТОЈИ ЛИ НУЛТА ГОДИНА



1 Ко је ближи

Јанко и Марко су браћа близаци, али један живи у Гроцкој, недалеко од Београда, а други у самом Београду. Једног дана обојица су одлучила да крену у посету један другом. Тако је Јанко пошао из Гроцке у подне својим новим аутомобилом, а Марко из Београда у исто време, али бициклом. Кад су се браћа срела на путу од Гроцке до Београда, ко је од њих двојице био ближе Београду?

**ПРЕД ВАМА ЈЕ СЕДАМ
ЗАНИМЉИВИХ ПРИЧИЦА
И СЕДАМ ПИТАЊА
ВЕЗАНИХ ЗА СВАКУ ОД
ЊИХ. АКО НЕ ЗНАТЕ
ОДГОВОР, ПОТРАЖИТЕ
РЕШЕЊЕ НА ИСТОЈ
СТРАНИ**



2 Сигурно говори, али...

Сима Симић је желео да купи својој жени за рођендан папагаја који говори. Продавац му је показао једног јарких боја и рекао да ће сигурно поновити сваку реч коју чује. Сими се папагај до-

пао и одлучио је да га купи. Убрзо су Сима и његова мајка открили да папагај уопште не говори. Међутим, продавац је рекао истину. У чему је онда проблем?

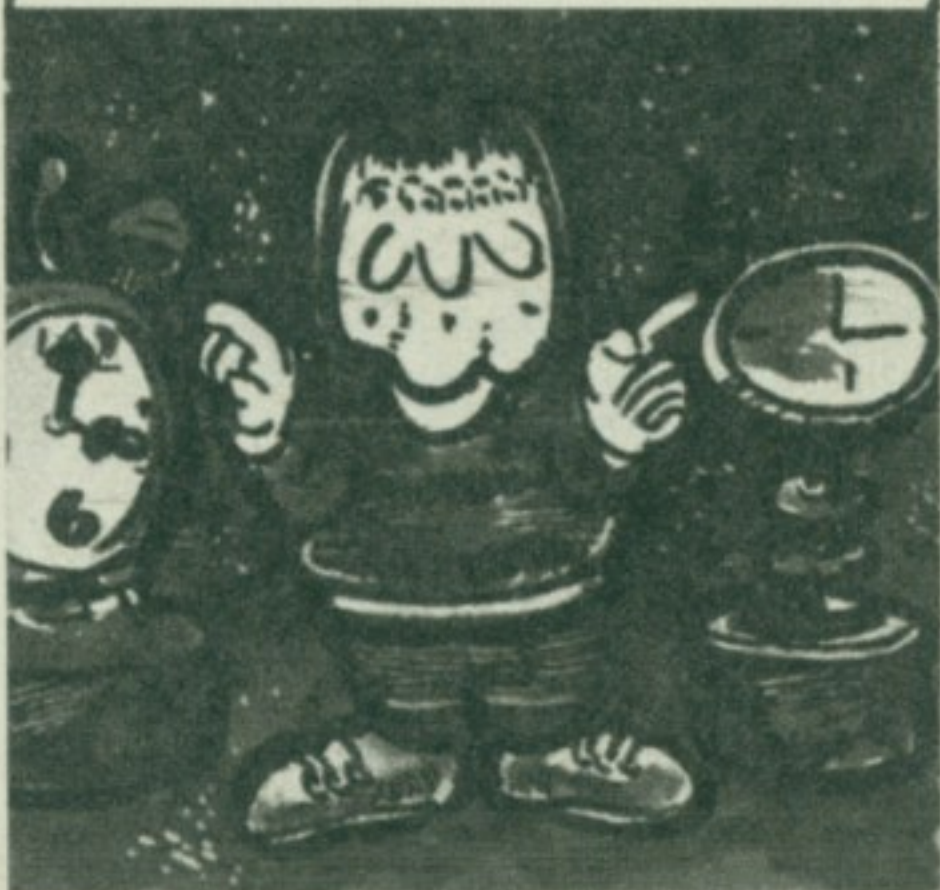


3 Стара заврзлама

Ромул је рођен у Риму 36. године пре наше ере и доживео лепу старост. Знате ли колико је година имао на свој рођендан 38. године наше ере?

4 Тачно време

Мина Минић има два сата. Старији сат се покварио и уопште не може да се поправи. Новији жури један минут у току двадесет четири часа. Који од ова два сата чешће показује тачно време?



7 Браћа и сестре

Воја и Мара имају много деце. Сваки од њихових синова има колико браће толико и сестара. Али, свака кћерка има упола мање сестара од браће. Колико Воја и Мара имају кћери, а колико синова?



6 Очајна Цица

Цица је млада али добра куварница. Све што припрема воли тачно да измери. Једног дана правила је некакав напиток за који је требало да узме литар воде. Али, Цица је имала бокале од три и пет литара. Како је измерила воду?



5 Келнер! Келнер!

Жена у ресторану била је ужаснута кад је открила муву у кафи. Сместа је позвала келнера и затражила да јој донесе другу шољицу кафе. Пошто је сркнула ка-

фу из те шољице, жена је викнула: „Безобразлук! Па, ово је она иста шољица! Само сте извадили муву“! Како је жена била сигурна у то?

1. Били су једнако удаљени од Београда.
2. Папагај је био глув.
3. 73, јер не постоји нулта година.
4. Старији, јер дава пута у току дана показује тачно време, док је нови тачан тек сваког 720.
5. Кафа је била слатка јер је жена сама зашећерила још кад је келнер први пут послужио.
6. Прво је напунила бокал од три литре и испразнила га у бокал од пет литара. Онда је опет напунила бокал од три литре и сипала онолико воде у бокал од пет литара колико је могло да стане у њега. Оно што је пресостало у бокалу од три литре био је тачно један литар.
7. Четири сина и три кћери.

